2500/

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ

الحمد لله که درین زمان فرحت نشان کحل الجواهر بصیرتهای عارفان مصقلهٔ قلوب محبان موصل حریم پر تکریم محبوب حقیقی خدای رحمن

از افادات سراپا هدایت مجمع الحسنات منبع البرکات برهان الکاملین حجة الواصلین [illegible]

مقامات ارشادیه

[illegible]

حسب درخواست محمد ظهور الحسن صاحب سرهندی مرید حضرت مؤلف
بماه محرم الحرام سنه ۱۳۴۳ھ

در مطبع سعیدی ریاست رامپور طبع گردید

[illegible]

خداوندا بحق شاه عالم
بسوز حضرت سلمان فریشان
امام جعفر والا مراتب
بحق بو الحسن قطب خلایق
بعبد الخالق آن پاکباز ے
بحق آن عزیزان شیخ کامل
بحق مقتداے مقتدایان
زہے خواجہ بہاء الدین محمد
بآن قطب علاء الدین عطار
بحق جذبہ آن پیر احرار
بحق خواجگی کان پیر کامل
بآن ذاتیکہ دارد اصطفائی
بحق شیخ سیف الدین ہیر
بحق آنکہ درگاہش بلند است
شہ احمد سعید کش نام نامی
کہ آن سیاح اقلیم حقیقت
قدش یک شعلۂ نور الٰہی
وجودش آیۃ من آیۃ اللہ
نگاہش کور دیدہ را کند نور
ہمہ مستان عالم خوشہ چین اند
الٰہی بحر عشقش موج زن کن
ز نسبت خواجگان نقشبندی
ندارد غیر تو آمرزگارے
ہمہ عمرش تلف شد در تباہی
بجز بیجا صلی حاصل نہ دیدہ ہیچ
بدرگاہت ہمہ اصحاب دین را
اگر رحمت کنی برحال زارم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

محمد مصطفی آن فخر آدم
بہ رو قاسم مقبول سبحان
کہ فائز بود بر اعلی مناقب
کہ از اہل محبت بود فایق
کہ در سیر الی اللہ شاہ بازے
بآن باباسماسی مرکز دل
بحق پیشواے پیشوایان
کہ در رشد و ہدایت شد محمد
کہ از غیر خدا گر دید بیزار
کہ دارد بر ترمی بر جملہ اخیار
نہایت با بدایت کرد شامل
بآن رہبر کہ راہش اجتبائی
بآن نور محمد نسر و اطہر
غلام شہ علی چون نقشبند ست
بحق میداشت آن وصل تمامی
کہ آن غواص دریائے شریعت
جنبش مطلع سر خدائی
جمالش رحمۃ من رحمۃ اللہ
ز انفاس شریفش سینہ معمور
کہ ایشان مقتداے سالکین اند
در مقصود در آغوش من کن
بدہ یارب ز فضلت بہرہ مندی
چو آمد بر درت امیدوارے
نگردم طالعتے نے غدر خواہی
بکارم در فتادہ پیچ در پیچ
شفیع آوردہ ام اہل یقین را
شود آسان ہمہ دشوار کارم

تمام شد

بحق صدق آن صدیق اکبر
بحق گوہر دریاے وحدت
بحق بایزید آن شاہ بسطام
بحق بو علی آن شیخ عالم
بآن خواجہ کہ عارف نام او است
بحق شہ کلال قطب برحق
بحق دستگیر خستہ حالان
چو نقش عشق بستہ در دل خویش
بہ یعقوبیکہ دارد دلربائی
بزہد خواجہ زاہد از ریا پاک
بآن خواجہ کہ باقی نام دارد
بآن فردیکہ او را گرد قیوم
بحق مظہر انوار یزدان
بحق آن در دریاے بیچون
بارشاد حسین قطب یزدان
ز فیضش مشرق و مغرب منور
علومش را چہ گویم لا تناہی
بآن شاہ عنایت ہمچو جامی
وجودش گرچہ آخر زاد لیکن است
زبان عاجز بود در مدحت شان
برین عاجز در اسرار یکتا
سعید خاکپاے اہل عرفان
بجز دنیا و گر خواہش نکردم
چو بیحد کردہ ام جرم و خطاے
مگر من بندۂ تو خاکسارم
ز فضل حضرت محبوب سبحان
اگرچہ کردہ ام جرم و خطا ہا

گزو شد رونق دین پیمبر
غریق لجۂ انوار عزت
کہ در راہ محبت نیک نے دگام
بخواجہ یوسف آن غوث کرم
بحق خواجۂ انجیر سرمست
کہ مطلوبش نہ بد جز ذات مطلق
بآن مشکلکشائے دین سگا[illegible]
بشاہ نقشبندش گفت درویش
ز شان فقر دارد کبریائی
بدرویشی کہ حالش فوق ا[illegible]
بہ شرب جام وحدت کام د[illegible]
بآن خواجہ کہ نام اوست معصو[illegible]
حبیب اللہ شمس الدین جانان
کہ بد احوال آن از عقل بر[illegible]
ولی کامل و سلطان عرفان
قلوب خلق شد ایشان مطہ[illegible]
اشاعت شد ز سے امر نوا[illegible]
ز وصل اللہ نام شان تمامی
مگر احوال شان چون سابقین است
قلم قاصر شود در وصف ایشان
طفیل اہل بیت شاہ بطحا
ز تو دارد امید فضل و احسان
گناہی لایق بخشش نکردم
سزاوارم دہی مارا سزا ے
زہد گر داری خود تر مسار[illegible]
جناب غوث اعظم شاہ جیلا[illegible]
تو غفاری و بس برمن ببخش[illegible]

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ الذی ارسل رسولہ بالہدی وانزل علیہ الکتب ولم یجعل لہ عوجا قیما لینذر باسا شدیدا من لدنہ ویبشر المومنین الذین یعملون الصلحت ان لہم اجرا حسنا وانعم علینا بانزالہ علی رسولنا لیکون للعلمین نذیرا فمن تحدی باقصی سورۃ من سورہ من الفصحاء وبلغاء العرب فلم یجد بہ قدیرا حتی ظنوا انہم سحر وتسحیرا وطہر بہ قلوبنا عن رجس الشیطن والنفس تطہیرا فیہ ایت بینات محکمت ہن ام الکتب واخر متشبہت یقول الرسخون الکاملون فی العلم امنا بہ وما یعلم تاویلہ الا اللہ فصل علی سیدنا ونبینا سید المرسلین وخاتم النبیین صاحب قاب قوسین او ادنی شمس الضحی بدر الدجی سراج بلاد اللہ وخیر عباد اللہ محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وعلی الہ اجمعین وخلفائہ الراشدین وازواجہ امہات المومنین وسائر المہاجرین والناصرین الی یوم الدین اکمل صلواتک وتحیاتک یا مجیب الداعین برحمتک یا ارحم الراحمین

اما بعد میگوید فقیر الی اللہ محمد احمد عو بعنایت اللہ عفا اللہ عنہ رامپوری وطنا حنفی مذہبا

مجددی شریا که این عجالهٔ نافعه مختصریست در بیان طریقهٔ انیقهٔ حضرات نقشبندیه مجددیه و دقائق
مقامات سلوک ایشان و آداب شیخ که بر طالبان این راه ضروریست و بیان بعضے مصطلحات
صوفیاے متقدمین و متاخرین و حضرت مجدد الف ثانی که از کتب معتبرهٔ این حضرات اخذ نموده پیش
سالکان جادهٔ معرفت و حقیقت کرده و در بیان بعضے حالات و کمالات حضرت سیدنا و مرشدنا و مولانا
محیط انوار طریقت مرکز دائرهٔ حقیقت آیهٔ من آیات الله قدوة المحققین زبدة العارفین سرّ رفعاء
الراسخین و اتحف اسرار قاب قوسین محبوب رب المشائین حضرت مولانا محمد ارشاد حسین رضی الله تعالی عنه
و بعضے مقاصد قدسیه که از فیوض آن محرم راز یزدانی حضرت ایشان در مدت سی سال بگوش هوش صفا
نموده و مطالعهٔ آن بر طالبان این راه لازم و سالکان طریق را موجب حصول بصیرت تامه و این رساله
بر دو مقصد و خاتمه و ضمیمه منقسم ساختم و الله ولی التوفیق و هو خیر رفیق مقصد اول در بیان طریقهٔ انیقهٔ
سلوک حضرات نقشبندیه مجددیه رضوان الله تعالی علیهم مقصد دوم در بیان بعض اصطلاحات صوفیاے
متقدمین و متاخرین و مصطلحات حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنهم اجمعین خاتمه در بیان حالات
حضرت ایشان قدس سره الاقدس ضمیمه در بیان بعضے از اعمال و وظائف معمول به مشائخ این طریقه
علیه و شجرها و غیره مقصد اول بدانکه مقصود از خلقت انسانی اداے وظائف بندگیست و دوام
اقبال بجناب قدس سبحانه و تعالی و این معنی بے تحقق بکمال اتباع سید الاولین و الآخرین ظاهراً و باطناً
علیه من الصلوات انمها و من التحیات اکملها صورت نه بندد رزقنا الله و ایاکم کمال اتباعه صلی الله
تعالی علیه و سلم قولاً و فعلاً ظاهراً و باطناً عملاً و اعتقاداً آمین یا رب العلمین ٥

بعد از خدا هر چه پرستند هیچ نیست … بیدولت است آنکه بهیچ اختیار کرد

هر چه غیر از حق سبحانه مقصود ست معبود ست و از عبادت غیر وقتی نجات شود که غیر از حق سبحانه جل و علا
مقصود نماند اگر چه از مقاصد اخروی و تنعمات بهشتی باشد هر چند این مقاصد از حسنات ست اما نزد

مقربان لائق از جملهٔ سیئات هرگاه در امور اخروی حال بدین منوال باشد از امور دنیویه چگوید
که دنیا مغضوبهٔ حق سبحانه است تا او را آفریده هرگز بجانب او نگه نکرده حب او سر گناهان ست و طالبان
آن سگان مستحق لعن و طرد و قال النبی صلی الله علیه و سلم الدنیا ملعونة ملعون ما فیها الا ذکر الله و ما والاه و قال
الله تبارک و تعالی قل الله ثم ذرهم اشاره بآن مقصد عالیست و انسان چونکه جامع
ترین موجوداتست بواسطهٔ هر جزو وے از اجزا تعلقی و گرفتاری در وے بموجودات متکثره
پیداست پس فی الحقیقه جامعیت او باعث دوری او از جناب قدس خداوندی جل سلطانه از همه
بیش گشت و تعلقات متعدده سبب محرومی او از همه زیاده آمد اگر بتوفیق ایزدی عز شانه خود را از این
تعلقات پراگنده جمع سازد و رجعت قهقری نماید فقد فاز فوزاً عظیماً و الا فقد ضل ضلالاً
بعیداً بهترین موجودات بواسطهٔ جامعیت چونکه انسانست بدترین مخلوقات بواسطهٔ همین جامعیت
هم اوست آئینه بواسطهٔ جامعیت اتم اگر ر[…]عالم دارد از هر چه گویند مکدرتر ست و اگر بحق سبحانه
و تعالی دارد مصفاتر از همه بیش نما رزقنا الله سبحانه و ایاکم و نجانا من هذه التعلقات
بحرمة النبی المصطفی المحمد و حبیبه سبحانه و تعالی ما زاغ البصر و ما طغی علیه
و علی آله من الصلوات اتمها و من التسلیمات اکملها پس مقصود و مطلوب حقیقی حق است
سبحانه و تعالی و ایمان حقیقی باو سبحانه و این وابسته است بنفی هر دو آلهه آفاقی و نفسی آلهه آفاقی
عبارت از معبودات باطلهٔ کفره فجره است مثل لات و عزی و غیره و آلهه نفسی عبارت از هوای نفسانی است
کما قال الله تعالی افرأیت من اتخذ الهه هواه و حکم ظاهر شریعت بمجرد ابطال آلهه آفاقی
نیز متحقق میشود و تقسیم ایمان صورت ایمانست اما حقیقت ایمان منوط بابطال آلهه انفسی ست
صورت ایمان را احتمال زوالست و حقیقت ایمان از این احتمال محفوظ چه در صورت ایمان اول نفس اماره
از انکار و کفر خود باز نمانده است بیش ازین نیست که قلب تصدیقی پیدا کرده است باوجود منازعت نفس اماره

نفس اماره وور ایمان حقیقی نفس اماره که بالذات سرکش بانقیاد آمده است و از سرکشی باز مانده
مشرف ایمان مشرف گشته مقصود از تکلیفات شرعیه تجبر نفس ست و تخریب او چه قلب فی حد ذاته
منقاد احکام الٰہی ست جل سلطانه اگر خبثی در قلب پیدا شده بواسطهٔ مجاورت نفس ست ع
تواضع زگردن فرازان نکوست * گدا اگر تواضع کند خوے اوست * پس تزکیهٔ نفس ضروری آمد
تا حقیقت ایمان صورت بندد و از زوال محفوظ ماند و تزکیهٔ نفس مربوط بدرجهٔ ولایت ست
که عبارت از فنا و بقاست تا بدرجهٔ ولایت نرسد اطمینان نفس محال و تا نفس باطمینان
نه پیوندد بوے از حقیقت ایمان بمشام جان نرسد و از خوف زوال مصون نماند اِلَآ اِنَّ اَوْلِیَآءَ
اللّٰہِ لَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ ع از پے این عیش و عشرت ساختن * صد هزاران
جان بباید باختن * پس اولاً بفناے قلب باید کوشید که مقدمه است براے فنای نفس
و اتیان امور مذکوره موقوف بر اخلاص تقوی قال الله تعالی فَاعْبُدُوا اللّٰہَ مُخْلِصِیْنَ لَهُ الدِّیْنَ
الآیة فَاتَّقُوا اللّٰہَ مَا اسْتَطَعْتُمْ الآیة هر کرا اخلاص و تقوی بیشتر ترقی او در مراتب
قرب زیاده تر چنانچه قال تبارک تعالی اِنَّ اَکْرَمَکُمْ عِنْدَ اللّٰہِ اَتْقٰکُمْ و طلب زیادت در مراتب
قرب که غیر متناهی ست از ضروریات چنانچه فرموده تعالی وَقُلْ رَّبِّ زِدْنِیْ عِلْمًا یعنی انچه
که حاصل شود بس نکند بقول سعدی شیرازی رضی الله عنه ع نه حسنش غایتے دارد نه سعدی را
سخن پایان * بمیرد تشنه مستسقی و دریا همچنان باقی * و قناعت بران حرام کَمَا هُوَ مَفْهُوْمٌ
مِنَ الْاَمْرِ الْمُدْرَکِ وَ مولانا میفرماید ع اے برادر بے نهایت درگهی ست * هر چه بروی
میرسی بروے مایست * و فرمود موسی علی نبینا و علیه السلام لَآ اَبْرَحُ حَتّٰی اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَیْنِ
اَوْ اَمْضِیَ حُقُبًا و ایضاً فرمود هَلْ اَتَّبِعُکَ عَلٰی اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا پس امور
مذکوره از قبیل فرائض ست و استحصال آن موقوف بر اتباع پیر کامل مکمل نه ناقص چنانچه فرمود حق سبحانه

و تعالی وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ اٰثِمًا اَوْ کَفُوْرًا الآیة وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهٗ ع ای بسا
ابلیس آدم روے هست * پس بهر دستے نباید داد دست * اگر طالب شخصے عالم ست از
کتاب و سنت خود علامات و احوال کملا دریابد و اگر عالم نیست از علما بپرسد فَاسْئَلُوْا اَهْلَ الذِّکْرِ
اِنْ کُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ و بعد طے مراحل اگر ارادهٔ بیعت نماید ضرور ست که ملاحظه نماید که تشخص
که با آن ارادهٔ بیعت دارد استقامت بر اوامر و نواهی و کل امور شرعیه داشته باشد و مستقیم الاحوال
بود که این اثر اطمینان قلب و نفس ست و بهتر آنست که شیخ متشخص احوال باشد یعنی تشخیص تام با حوال
طالب و بصیرت مالا کلام به تشخیص خود داشته باشد مگر شخص موصوف بزمانهٔ کثیر و قرون متداوله
که امور مذکوره در آن بالاصالة و بالذات متحقق شوند ظاهر و پیدا میشود و پس اگر طالب را بزمانهٔ طلب
دستیاب نشود باید که بمتبعان شخص موصوف رجوع نماید هر چند که تشخیص بالذات بآنها متحقق نیست
لاکن بالتبع و آنهم غنیمت ست بر تقدیر عدم آن رجوع نماید بطرف آن کس که معرفت در تلوین احوال
طالب او را حاصل شود و بعد بیعت اگر بنظر طالب امرے از و خلاف شرع واقع شود تاویل نماید
یا بر سکر محمول یا عدم فهم معنی آن و اگر شعار آن فسق باشد واجب ست که ترک سازد و رجوع
نماید بدیگرے و احیاناً اگر بمقتضاے بشریت واقع شود معذور باید داشت چنانچه بعضے
را از صحابه واقع شده و سالکان راه از دو حال خالی نیستند مرید ند یا مراد اگر مراد ند طوبی لهم
براه انجذاب و محبت کشان کشان خواهند برد و بمطلب اعلیٰ خواهند رسانید و هر
ادبے که در کار شود و بتوسط یا بے توسط تعلیم شان خواهد شد و اگر زلتے واقع شود زود متنبه
خواهند فرمود و بر آن مؤاخذه نخواهند کرد و اگر به پیر ظاهر احتیاجی داشته باشند بے سعی ایشان
بآن دولت دلالت خواهند فرمود بالجمله عنایت ازلی جل سلطانه متکفل حال این بزرگوارات
بسبب و بے سبب کار ایشان خواهند کرد وَاللّٰہُ یَجْتَبِیْۤ اِلَیْهِ مَنْ یَّشَآءُ و اگر مرید اند از شرائط

وآداب ضروریه که موقوف علیه اصلاح ایشانست درمعرض بیان آورده میشود بگوش هوش باید شنید . بدانکه طالب را باید که روے دل خود را از جمیع جهات گردانیده متوجه پیر خود سازد و در حضورش بے اذن او بنوافل و اذکار نپردازد و بغیر او التفات ننماید وکلیۃً متوجه او نشیند حتے که بذکر هم مشغول نشود مگر آنکه او امر کند و غیر از نماز فرض و سنت مؤکده در حضور او ادا نکند نقل کرده اند از سلطانے که وزیرش پیش او استاده بود اتفاقاً درین اثنا آن وزیر التفاتے بجانب جامهٔ خود کرده بند آنرا بدست خود راست میساخت درینحال نظر سلطان بر آن وزیر افتاد و دید که بغیر او متوجه است بزبان عتاب گفت که این را هضم نمیتوانم کرد که تو وزیر من باشی و در حضور من به بند جامه التفات نمائی باید اندیشید که هرگاه که وسائل دنیاے دنیه را آداب دقیقه درکار است وسائل وصول الی الله را بر وجه اتم و اکمل رعایت این آداب لازم خواهد بود و مهما امکن در جاے نه ایستد که سایهٔ او بر جامه یا سایهٔ او افتد و بر مصلاے او قدم ننهد و در متوضاے او طهارت نکند و ظروف خاصهٔ او استعمال نکند و در حضور او آب و طعام تناول ننماید و بکسے سخن نگوید بلکه متوجه احدے نگردد و در غیبت او جائیکه اوست پاے دراز نکند و براق دهن بجانب او نیندازد و هرچه از و صادر شود آنرا صواب داند اگرچه بظاهر صواب ننماید او هرچه میکند از الهام میکند و باذن خداوندگار کار میکند بدین تقدیر اعتراض را گنجائش نباشد اگرچه در بعضے صور در الهامش خطا راه یابد چه خطاے الهامی در رنگ خطاے اجتهادی است ملامت و اعتراض بران مجوز نیست و ایضاً چون این محبت با پیر پیدا شده است پس در نظر محب هرچه از محبوب صادر شود محبوب مینماید مجال اعتراض بهر تقدیر نیست و در کلی و جزوی اقتدا بشیخ کند چه در خوردن و پوشیدن و چه در خفتن و طاعت کردن و نماز را بطرز او ادا باید کرد و فقه را از عمل او اخذ باید نمود ه آنرا که در سراے نگارست فارغ ست از باغ و بوستان و تماشاے لاله زار ه الغرض هیچ اعتراض را در حرکات و سکنات او مجال ندهد اگرچه مقدار حبهٔ خردله

باشد زیرا که اعتراض را غیر از حرمان نتیجه نیست و بے سعادت ترین جمیع خلائق عیب بین این طائفه علیه است نجانا الله سبحانه من هذا البلاء العظیم و طلب خوارق و کرامات از شیخ خود نکند اگرچه این طلب بطریق خطر و وساوس باشد هیچ شنیده که مومنے از پیغمبر طلب معجزه نموده باشد معجزه طلبان کفار اند و اهل انکار ه معجزات از بهر قهر دشمن ست ه بوے جنسیت پے دل بردنست ه موجب ایمان نباشد معجزات ه بوے جنسیت کند جذب صفات ه اگر خدشهٔ پیدا شود در خاطر آنرا بے توقف عرض نماید اگر حل نشود تقصیر بر خود نهد و هیچ منقصت بجناب شیخ راه ندهد و واقعه که رو دهد از شیخ پنهان ندارد و تعبیر وقائع از و طلب کند و تعبیریکه بر طالب منکشف شود نیز عرض نماید و صواب و خطا را از و جوید و بر کشوف خود هرگز اعتماد نکند که حق با باطل درین دار ممتزج ست و صواب با خطا مختلط و بغیر ضرورت و بے اذن او از وے جدا نشود که غیر او را بر وے گزیدن منافی ارادت ست و آواز خود را بر آواز او بلند نکند و با او سخن بلند نگوید که سوء ادب ست چنانچه قال تبارک و تعالی بشان نبی کریم صلی الله علیه وسلم یٰاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَا تَرْفَعُوْۤا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِیِّ وَلَا تَجْهَرُوْا لَهٗ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ و هر فیضیکه برسد و هر فتوحیکه مدرک شود آنرا بتوسط شیخ تصور نماید و اگر در واقعه بیند که فیضے از مشائخ دیگر رسیده است آنرا نیز از پیر خود داند و داند که چون پیر جامع کمالات و فیوض ست فیض خاص از پیر مناسب استعداد خاص مرید ملائم کمال شیخے از مشائخ که صورت افاضه از وے ظاهر شده و بمرید رسیده است لطیفهٔ از لطائف پیر که مناسبت آن فیض دارد بصورت آن شیخ ظاهر شده است بواسطهٔ ابتلاء مرید آن لطیفه را شیخ دیگر خیال نموده است و فیض را ازان دانسته این مغلطهٔ عظیم است و جاے مزلهٔ اقدام حق سبحانه تعالی از مزلت قدم نگهدارد و بر محبت و اعتقاد پیر مستقیم دارد بحرمت سید البشر علیه و علی آله الصلوات و التسلیمات اتمها و اکملها بالجملة الطریق کله ادب ه هیچ بے ادب بجائے نرسد ه از خدا خواهیم توفیق ادب ه بے ادب محروم ماند از فضل رب

ه [illegible]

ه [illegible]

ه [illegible]

واگر مرید خود را در رعایت بعضے از آداب مقصر داند و در اداے ما ینبغی نرسد و بسعی هم نتواند از عهده بر آید معفوست اما از اعتراف بتقصیر ناچارست واگر عیاذاً بالله سبحانه رعایت آداب نکند و خود را مقصر هم نداند از برکات این بزرگواران محروم ست ع هر کرا روے به بهبود نداشت دیدن روے نبی سود نداشت ۞ آرے مریدے که ببرکت توجه پیر بمرتبهٔ فنا و بقا برسد و راه الهام و طریق فراست برو ے ظاهر شود و پیر آنرا مسلّم دارد و بکمال او گواهی دهد میرسد که به بعضے الهام به پیر خود خلاف کند و بمقتضاے الهام خود عمل کند اگرچه نزد پیر خلاف آن متحقق شود چه این مرید درین وقت از ربقهٔ تقلید بر آمده است و تقلید در حق وے خطاست نمی بینی که اصحاب پیغمبر صلی الله علیه وسلم و علیهم الصلوات و التسلیمات در امور اجتهادیه و در احکام غیر منزله بآنسرور خلاف کرده اند و در بعضے اوقات صواب بجانب اصحاب ظاهر شده است کما لا یخفی علی ارباب العلم پس باید دانست که چون این امور منوط باخلاص است کما قال تبارک و تعالیٰ اَلَا لِلّٰهِ الدِّیْنُ الْخَالِصُ و آن بی فنا صورت نه بندد و محبت ذاتیه متصور نشود لاجرم سلوک طریق صوفیه که محصل فنا و محبت ذاتیه است نیز ضروری آمد تا حقیقهٔ اخلاص متحقق شود و طریق صوفیه در مراتب کمال و تکمیل چونکه متفاوتند پس هر طریقی که ملتزم متابعت سنت سنیه باشد از براے اختیار اولی و انسب ست و آن طریق اکابر نقشبندیه است قدس الله تعالیٰ اسرارهم العلیه چه این بزرگواران درین طریق التزام سنت نموده اند و اجتناب از بدعت فرموده مهما امکن عمل برخصت تجویز نمیکنند اگرچه بظاهر در باطن نافع یابند و عمل بعزیمت از دست نمیدهند اگرچه بصورت در سیرت مضر داحوال و مواجید را تابع احکام شرعیه ساخته اند و اذواق و معارف را خادم علوم دینیه دانسته جواهر نفیس شرعیه را در رنگ طفلان بجوز و مویز وجد و حال عوض نمیکنند و بترهات صوفیه مغرور و مفتون نمیگردند و از نص بفص نمیگرایند و از فتوحات مدنیه که وحی ست بفتوحات مکیه که کشف ست التفات نمی نمایند مع ذلک طریق ایشان موصل و اقرب

طرق ست چه نسبت ایشان بحضرت صدیق اکبر رضی الله عنه منسوب و نسبت فوق همه نسبتهاے مشایخ اما فهم هر کس بمذاق این اکابر نرسد حضرت خواجه احرار رضی الله عنه فرموده اند که خواجگان این طریقهٔ علیه به هر رزاقی و رقاصے نسبت ندارند کار خانهٔ ایشان بلندست ع حیف باشد شرح او اندر جهان ۞ همچو راز عشق باید در نهان ۞ لیک گفتم وصف او تا ره برند ۞ پیش از ان کز فوت او حسرت خورند ۞ اگر دفاتر در بیان خصائص و کمالات این برگزیدگان ثبت نموده آید حکم قطره از دریاے بے نهایت دارد مصرع داوهم نشان ز گنج مقصود ترا ۞ متوهم نشود که اکابر سلاسل دیگر بسبب ذات و نقطهٔ نهایت النهایت نرسیده اند بخلاف سلسلهٔ هذا معاذ الله عن ذلک بدفع توهم مذکور عبارت حضرت امام ربانی مجدد و منور الف ثانی رضی الله عنه از رسالهٔ مکاشفه نقل کرده میشود بگوش هوش باید شنید باید دانست که سلوک حضرت صدیق اکبر بعد از تحصیل جذبه نه سلوک فوقانی ست که بحضرت امیر کرم الله وجهه منسوب ست و ازان تعبیر باین عبارت فرموده اند سَلُوْنِیْ عَنْ طُرُقِ السَّمَاءِ فَاِنِّیْ اَعْلَمُ بِطُرُقِ السَّمٰوٰتِ مِنْکُمْ مِنْ طُرُقِ الْاَرْضِ و این سلوک تعلق بسیر آفاقی دارد بلکه آن سلوک از قبیل سیر انفسی ست بآن میمانند که نقبی از خانهٔ جذبه کنده اند و تا غیب ذات رسانیده اند و بآن راه رفته اند و حضرت رسالت خاتمیه علیه من الصلوات اتمها و من التحیات اکملها نیز ازین راه بنهایت رسیده اند و سلوک فوقانی نیز که بسیر آفاقی تعلق دارد هر چند مقتبس از مشکوة انحضرت است علیه الصلوة والسلام اما مخصوص بحضرت امیر ست خلفاے ثلثه از راهہاے دیگر تعیین رفته اند مسلک حضرت صدیق معلوم گشت و مسلک حضرت فاروق رض جدا است و همچنین حضرت ذوالنورین طریق علیحده دارند تسلیک سالکان باین مسالک اربع واقع است تسلیک بمسلک حضرت امیر خود شائع است و اکثر سلاسل بهمان مسلک متوجه مقصود شده اند و همچنین مسلک حضرت صدیق رض از سلاسل دیگر مخصوص بسلسلهٔ خواجهاست اما مشایخ کبار از غیر این سلسله نیز بآن مسلک سلوک نموده بمقصود رسیده اند و چون تسلیک

این مسلک بواسطۂ خفا و تستر صعوبتے داشت چنانچہ مولوی بآن اشارہ فرمودہ ؎
نقشبندیہ عجب قافلہ سالارانند ٭ کہ برند از رہ پنہان بحرم قافلہ را و ہمچنین مسالک حضرت فاروق رضی اللہ عنہ
و حضرت ذی النورین رضی اللہ عنہ خفاے داشتند و تسلیک آنہا متعسر بود و مسلک حضرت امیر ظہوری داشت
ہمان مسلک حضرت امیر رضی اللہ عنہ شائع گشت و مشائخ ہمین مسلک ظاہر را اختیار کردند و ایضاً چون
حضرت امیر متاخر بودند مسلک ایشان شیوع پیدا کرد لاجرم سلاسل بآن منتسب گشتند و ہمان
مسلک را اختیار نمودند و بعضے قاصر فہمان تسلیک و تکمیل را مخصوص بحضرت امیر میدانند و خلفاے
ثلثہ را اکمل غیر مکمل خیال میکنند فریاد از جفا ہاے ایشان چون سلوک ایشان بمسلک حضرت
امیر واقع شدہ است ماسواے آن را نفی کردہ مرتکب این امر شنیع میگردند ؎ چو آن کرمی
کہ در سنگے نہان است ٭ زمین و آسمان او ہمان است ٭ این حقیر بعضے اکابر مشائخ را دیدہ
کہ بمسلک حضرت فاروق رضی اللہ عنہ سلوک نمودہ اند و حضرت غوث الثقلین باین مسلک بغیب فنا
واصل گشتند و در مسلک حضرت امیر از فنا و بقا کہ اول قدم در ولایت است ترقی نمودہ اند و حضرت
شیخ ابو سعید خراز بمسلک حضرت فاروق رضی اللہ عنہ سالک گشتہ اند مگر نشنیدہ اند کہ پیغمبر علیہ من الصلوات
اتمہا و من التحیات اکملہا فرمودہ لَوْ كَانَ بَعْدِیْ نَبِیٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ اگر معنی
تکمیل و افادہ در ایشان نمے بود تسلیک این مشائخ بمسلک حضرت فاروق رضی اللہ عنہ از کجا بودے فتامل
وَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْقَاصِرِيْنَ و بعضے حضرت علی رضی اللہ عنہ و طریقۂ ایشان را بر طریقۂ صدیق اکبر رضی اللہ عنہ از حدیث انا مدینۃ
الْعِلْمِ وَعَلِیٌّ بَابُهَا ترجیح دادہ اند و از حدیث مذکور ترجیح ہرگز ثابت نمی شود زیرا کہ علم و عرفان
بعروج متحقق و ثابت میشود و آن را قرب ولایت مینامند و ترجیح نبوت را بر ولایت از تصانیف
امام الطریقہ ظاہر و باہر و حضرت صدیق اکبر رضی اللہ عنہ بکمالات نبوت متصف شدہ اند چنانچہ در شان او شان
وارد ست اَنَا وَاَبُوْ بَكْرٍ كَهَاتَيْنِ الْاِصْبَعَيْنِ و در شان حضرت فاروق رضی اللہ عنہ فرمودہ اند لَوْ كَانَ بَعْدِیْ

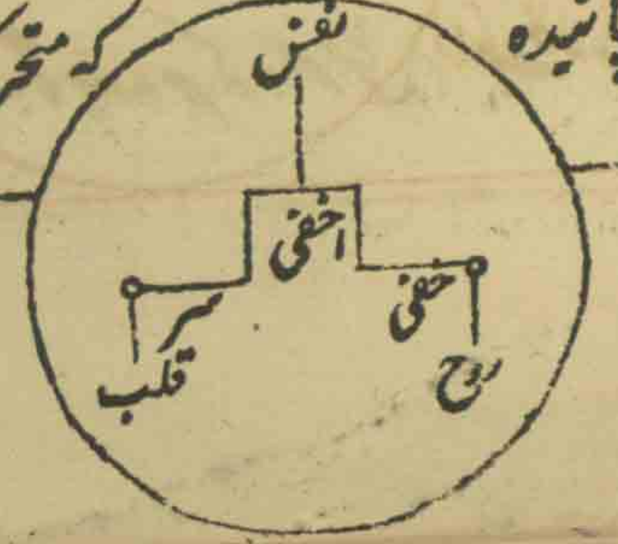
نَبِیٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ علی ہذا در شان حضرت ذی النورین رضی اللہ عنہ پس از احادیث کہ در شان
این بزرگواران واردند فرق فیما بینہم ظاہر و باہر گشت و نیز حضرت امام ربانی رحمہ اللہ فرمودہ اند بایدا نست
کہ واصلان ذات این بزرگواران کہ بافراد ملقبند نیز اقل قلیلند از اکابر صحابہ و ائمۂ اثنا عشر
از اہل بیت رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین باین دولت فائزند و از اکابر اولیاء اللہ غوث الثقلین
قطب ربانی محی الدین شیخ عبد القادر جیلانی قدس اللہ سرہ الاقدس باین دولت ممتازند و درین
مقام شان خاص دارند کہ اولیاے دیگر ازان خصوصیت قلیل النصیبند و ہمین امتیاز فضلی باعث علو
شان ایشان شدہ است کہ فرمودہ اند قَدَمِیْ هٰذِهٖ عَلٰی رَقَبَةِ كُلِّ وَلِیِّ اللّٰهِ اگرچہ دیگران را
ہم فضائل و کرامات بسیار است اما قرب ایشان بآن خصوصیت از ہمہ زیادہ تر است و عروج
بآن کیفیت کسے با ایشان نمیرسد باصحاب ائمۂ اثنا عشر در بیناب مشارکتند ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ
يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ لہذا امور ضروریہ براے تزکیۂ نفس و تحصیل
کمالات باطنیہ بر وفق بیان این اکابر از اقوال ایشان اقتباس نمودہ در معرض بیان می آریم
وَمِنَ اللّٰهِ التَّوْفِيْقُ بدان کہ انسان مرکب از لطائف عشرہ است پنج از عالم امر و پنج از عالم
خلق اکابر این طائفہ علیہ شروع تعلیم مبتدی از لطائف عالم امر مقرر فرمودہ اند زیرا کہ کمالاتے کہ
بعالم امر تعلق دارند مقدم اند و معارج مر کمالاتے را کہ بعالم خلق متعلقند و کمالات اولی از ظلیہ خالی نیستند
و مخصوصند بکمالات ولایت و کمالات ثانیہ از شائبۂ ظلیت کہ مناسب ظہورات این نشأۂ
دنیویہ اند بر آمدہ اند و از مقامات نبوت نصیب کامل یافتہ پس طریقت و حقیقت کہ بولایت
مربوطند خادمان باشند مر شریعت را کہ نتیجہ از مرتبۂ نبوت است و ولایت زینہ باشد مر عروج نبوت را
بدان ارشدک اللہ تعالیٰ کہ ولایت عبارت از قرب الٰہی است جل سلطانہ کہ بشائبۂ ظلیت متصور
نہ بندد و بے حیلولۂ حجب حصول نپذیرد اگر ولایت اولیاست البتہ بداغ ظلیت متسم است و ولایت

دائرۂ امکان
اصل اخفی
اصل خفی
اصل سر
اصل روح
اصل قلب
عرش
اخفی
خفی
سر
روح
قلب

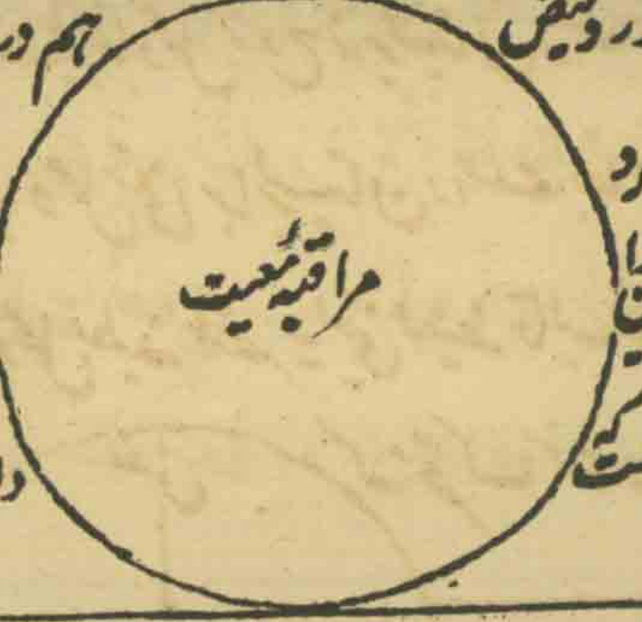
انبیا علیهم الصلوات والتسلیمات هرچند از ظلیت برآمده اما بے حیلولهٔ حجب اسما و صفات متحقق نیست
و ولایت ملاء اعلیٰ هرچند از حجب اسما و صفات بلند رفته لیکن از حجب شیون و اعتبارات ذاتیه
چاره ندارد و نبوت و رسالت ست که شائبهٔ ظلیت با و راه نیافته است و حجب اسما و صفات و اعتبارات
را در راه گذاشته پس ناچار نبوت از ولایت افضل باشد و قرب نبوت ذاتی و اصلی باشد و من اطلع
علیٰ حَقِیقَتِهِمَا حَکَمَ بِالْعَکْسِ وَجَزَمَ بِالْقَلْبِ پس چون ولایت زینه باشد مر عروج
نبوت را معلوم شد که سیر که اکابر نقشبندیه قدس اسرارهم اختیار کرده اند و ابتدا از عالم
امر نموده اولیٰ دانسته ست چه ترقی از ادنی که عالم امر ست با علی که عالم خلق ست باید نمود
نه از اعلیٰ با دنی چنانچه انبیا علیهم الصلوات والتسلیمات شروع سیر از عالم امر نموده اند و از شریعت
بحقیقت آمده اند که تعلق بعالم خلق دارد و فافهم وَلَا تَکُنْ مِنَ الْمُمْتَرِیْنَ باید دانست
که اصل هر لطیفه که از عالم خلق است اصل لطیفهٔ از لطائف عالم امر ست مثلاً اصل نفس
اصل قلب ست و اصل باد اصل روح و اصل آب اصل سر و اصل نار اصل خفی و اصل خاک اصل اخفیٰ ست و هر یک
لطیفه زیر قدم یکی از انبیاے اولو العزم واقع ست و بیان تخصیص هر یکے از لطائف با یکے
از انبیاے اولو العزم مبنی بر چند مقدمات ست مقدمهٔ اولیٰ ولایت بر پنج درجه است درجهٔ
اول مناسبت بتجلی افعالے دارد و آنرا مقام قلب گویند و درجهٔ ثانیه مناسبت بتجلی صفات
ثبوتیه دارد و آنرا مقام روح نامند و درجهٔ ثالثه مناسبت بتجلی شیونات ثبوتیه دارد و آنرا مقام سر گفته اند
و درجهٔ رابعه مناسبت بتجلی صفات سلبیه دارد که مقام تقدیس و تنزیه است آنرا مقام خفی گویند و درجهٔ خامسه که
جامع جمیع درجات ست قابلیت تجلی ذاتی دارد و آنرا بمقام اخفیٰ تعبیر کنند مقدمهٔ ثانیه حقائق
ممکنات ظلال اسماء و صفات الٰهیه جل شانه اند که باعدام تعبیر کرده میشوند یعنی عدم که مضاف
باشد بسوے صفت و حقائق انبیا علیهم السلام اصول آن ظلال اند یعنی صفات وجودیهٔ حق تعالیٰ جل شانه

مقدمهٔ ثالثه تجلی ظهور شے در مرتبهٔ ثانیه است از انجا که پرتو اول صفت تکوین حقیقت آدم علیه السلام
است و این صفت منشار صدور افعال گشته و پرتو ثانی حقیقت قلب ست که محل تجلی افعالی است
بانوجه لطیفهٔ قلب زیر قدم مبارک حضرت آدم علیه السلام ست زیرا که حقیقت آدم علیه السلام صفت تکوین
گشته و حقیقت قلب محل تجلی افعالی ست و اصل منشار افعال صفت تکوین ست پس حقیقت آدم علیه السلام
مربی حقیقت قلب ست و علیٰ هذا القیاس حقیقت ابراهیم علیه السلام و رب او صفت العلم ست که اجمع
جمیع صفات ذاتیه است و حقیقت روح که محل تجلیات صفات ذاتیه است بجهت مناسبت حالیت و
محلیت مرتبط با و شان گشته یعنی نسبت با قدم مبارک حضرت ابراهیم علیه السلام ست و چونکه نوح
علیه السلام درین امر بایشان مشارکت دارند لهذا التعلق ارتباط لطیفه بایشان بآن وجه مذکور ست و حقیقت
لطیفه سر محل تجلیات شیونات ست و رب حقیقت موسیٰ علیه السلام از شیونات شان الکلام ست و از جهت
لطیفهٔ مذکوره را بقدم آنحضرت مرتبط ساخته اند و حقیقت و رب عیسیٰ علیه السلام از صفات سلبیه است
که موطن تنزیه و تقدیس ست و حقیقت لطیفهٔ خفی محل تجلیات صفات سلبیه است از ان ارتباطش
بآن مسلم گشت و درجهٔ خامسه از درجات ولایت که قابلیت تجلی ذاتی دارد باخفیٰ تعبیر کنند و این
زیر قدم حضرت خاتم النبیین ست صلوات الله علیه والتسلیمات زیرا که اصل آن سرور کائنات مفخر موجودات
صلی الله علیه وسلم رب الارباب ست که در شیونات از و تعبیر بشان العلم کرده میشود و در تعینات بتعیین
حبی و جامع جمیع صفات و شیونات ذاتیه است فلهذا مرکز دایرهٔ همه اوست صلی الله علیه وسلم
چونکه لطیفهٔ اخفیٰ محل تجلی ذاتی الٰهی ست و حقیقت آن سرور صلی الله علیه وسلم جامع جمیع صفات و شیونات
است و تجلی ظهور شے بمرتبهٔ ثانیه است لهذا زیر قدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمد صحیح گفته شد
موسیٰ ز هوش رفت بیک پرتو صفات * تو عین ذات می نگری در تبسمے * طالبے را که مشربش
از لطیفهٔ قلب باشد آدمی المشرب گویند و هر که وصولش از لطیفهٔ روح بود ابراهیمی المشرب باشد

دانکه وصولش از لطیفهٔ سر باشد او موسوی المشرب باشد و هر که وصول او از لطیفهٔ خفی بود او عیسوی المشرب
است و هر که وصولش از لطیفهٔ اخفی بود او محمدی المشرب ست صلی الله علیه وسلم و علی جمیع الانبیاء
والمرسلین و باید دانست که هر که مبدا تعین او صفت کلی آمد تعینات دیگر که مبادی آن
جزئیات آن کلی است تابع آن کس خواهند بود و زیر قدم او زندگانی خواهند نمود ازینجاست که
میگویند فلانی زیر قدم محمد ست و فلانی زیر قدم موسیٰ و فلانی زیر قدم عیسیٰ علیهم الصلوات والتسلیمات
والتحیات اتمها واکملها پس قلب زیر قدم آدم و روح زیر قدم نوح و ابراهیم و سر زیر قدم موسیٰ و خفی زیر قدم
عیسیٰ علیهم السلام و اخفی زیر قدم محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم و جناب باری محل هر یک از لطائف
در جسم انسان بمصلحت خویش مقرر فرموده چنانچه محل قلب زیر پستان چپ بفاصله دو انگشت متوهم نشود
که مراد از قلب مضغه است که بجسم انسان موجود و بشکل صنوبری و مخروطی دارد و زیرا که آن مضغه که بشکل
مخروطی دارد در وسط سینه مائل بجانب چپ محاذی پستان چپ ست نه زیر پستان چپ چنانکه در کتب
معتبرهٔ طب مذکور ست پس مراد از قلب مضغه نیست بلکه لطیفهٔ از لطائف عالم امر ست و آن نور از
قبیل مجرد است و محلش فوق عرش حق سبحانه و تعالیٰ از حکمت غامضهٔ خویش باینجا خصوصیتے
و نسبتے کرده است مگر بعض از صوفیهٔ کرام رضوان الله علیهم اجمعین اطلاق مضغه بر قلب نیز میفرمایند
برین تقدیر مراد از قلب حقیقة جامعهٔ انسانی خواهد بود که مرکب از لطائف عالم امر و عالم خلق ست و
اطلاق مضغه بران باعتبار عناصر ست حق تعالیٰ باینجا تعلقی پیدا کرده است و آن نه بشکل مخروطی و نه
موجود و زیر پستان چپ بلکه مجرد و تعلق او ست باینجا و محل روح زیر پستان راست بفاصلهٔ مذکوره محل سر برابر
پستان چپ بفاصلهٔ دو انگشت مائل بسینه و محل خفی برابر پستان راست بفاصلهٔ دو انگشت مائل بوسط
سینه و محل لطیفهٔ اخفی درمیان سینه و محل لطیفهٔ عنصریه یعنی لطیفهٔ قالبیه تمام بدن ست و محل نفس پیشانی
و طریقهٔ ذکر زبان را بکام چسپانیده که متحرک نشود لفظ مبارک الله

ازان محل و از محال مذکوره بگوید بعد از انفراغ از اذکار مذکوره مراقبات شروع میشود اول
مراقبهٔ احدیت باین لحاظ که فیض می آید از ذاتیکه جامع جمیع صفاتست و منزه از جمیع
نقصانات بر لطیفهٔ قلب و بعد توجه مرشد علامت تمامیت آنکه خطره تا دیر نگذرد و خطره بر چند قسم است
بعضے ازان که طالب با ازالهٔ آن ضروریست بیان کرده میشود خطرهٔ قلبی و نفسی و قالبی و علاج هر یکے
از دیگرے فی الجمله جدا و ممتاز ست علاج خطرات قلبی کثرت ذکر که هر لحه در نوم و یقظه غافل نباشد
چنانچه فرموده حق سبحانه و تعالیٰ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَّقُعُودًا وَّعَلٰى جُنُوبِكُمْ و غرلت از اغیار
با قلت غذا القدر مسنون و علاج خطرات نفسی کثرت نفی و اثبات بحبس دم و مخالفت نفس در حرکات
و سکنات و دیگر امور که متعلق آن باشند و بسیار تضرع و زاری با ذکر خفی و مراقبه که متعلق مقام باشد
کما قال الله تعالیٰ وَاذْكُرْ رَّبَّكَ فِيْ نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَّخِيْفَةً و علاج خطرات قالبی کثرت
تهلیل لسانی ست و کثرت نوافل خصوصاً نوافل مسنونه و معهذا توجه و التفات شیخ کامل و مکمل هر جا
ضرور ست بغیر او هیچ کاری بر آید ۵ بعنایات حق و خاصان حق ٭ گر ملک باشد سیه هستش ورق
و بعضے را دیدن انوار و غیره تمام میشود و طالبے را که استعداد کامل دارد فنائے قلب در مراقبات
قلبیه حاصل میشود و همه تعلقات قلبی زائل میشوند و اکثرے را در مراقبات نفس فنائے مذکور
دست میدهد شیخ کامل مکمل اگر خواهد باد فی التفاتش فنائے مذکور در همین مراقبات مذکوره منصهٔ
ظهور جلوه گر گردد نوبت تا نفس نمیرسد بعد ازان مراقبهٔ معیت مفهوم آیهٔ کریمه وَهُوَ
مَعَكُمْ اَيْنَمَا كُنْتُمْ و مورد فیض

هم درینجا قلب ست و درینجا ذکر تهلیل
لسانی بسیار مفید باشد و
درینجا سیر تجلیات افعالی و انکشاف
توحید وجودی میباشد و این را
ولایت صغری نامند و ولایت اولیا
و قرب ایشان قرب معیت ست که
دائرهٔ ظلال ست آنرا وجود نیست مگر

مراقبهٔ احدیت

مراقبۂ اقربیت

در علم واجب اول صوفی بدان واصل میشود که اصل اوست و درینجا معیت باظلال بهم میرسد باصفاتیکه در علم موجود ست که متعلق بولایت کبری و علیا نه آن صفات که در خارج موجود ست که معیت آن بمقامات دیگر تعلق دارد و استغراق و بیخودی و دوام حضور و نسیان ماسوا درینجا حاصل میشود و گاہے درینمقام سکر و مستی و جذبات فنا و بقا و نیز حالات دیگر دارد میشود حسب استعداد طالب ہمین امور بتمامیت مراقبۂ موصوفہ دلالت میدارند و عدد اسم ذات بست پنجهزار و نفی و اثبات یازده صد و تهلیل لسانی از پنجهزار کم نشود بعد ازین شروع میشود سیر در ولایت کبری و ولایت کبری متضمن ست بسه دائره و یک قوس دائرۂ اولی مراقبۂ اقربیت مفهوم آیۂ شریفه وَ نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ یعنی فیض می آید از ذاتیکه نزدیکتر ست بسوے جانمن از رگ جانمن و منشا دائرۂ اولاے ولایت کبری ست بر لطیفۂ نفس و لطائف خمسه معنی اقربیت اینکه اصل ظل از ذات ظل اقرب ست پس باید دانست که چنانکه اصل ظل از ذات ظل اقربست ہمچنین اصل الاصل ظل از ذات ظل و ہم از ذات اصل اول شے اقربست و ہمچنین اصل اصل الاصل از ہمه اقرب ست پس ذات واجب تعالی شانه بممکن اقرب ست از شیونات و شیونات بوے اقرب اند از صفات و صفات اقرب اند بوے از ظلال و ظلال اقرب اند از ذات شے و درینجا کثرت تهلیل بسیار ترقی بخشد و حضور و نگرانی و عروج و نزول و جذبات مثل قلب حاصل میشود مگر حالات اینجا بیرنگ و بیمزه است و بعد قوت گرفتن حالات نفس حالات قلبیه فراموش میگردند ہمین علامت اتمام مراقبۂ اسمیت دائرۂ ثانیه مراقبۂ محبت ماخوذ از آیۂ شریفه يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّوْنَهٗ یعنی فیض می آید از ذاتیکه ما را دوست میدارد و من او را دوست میدارم و منشا دائرۂ ثانیه ولایت کبری ست که اصل دائرۂ اولی ست و مورد فیض درین دائره لطیفۂ نفس ست فقط و در دائرۂ ثالث نیز ہمین مراقبه باین لحاظ که فیض می آید از ذاتیکه مرا دوست میدارد و من او را دوست میدارم و منشا دائرۂ ثالث

که اصل دائرۂ ثانی ولایت کبری ست میکنند و ہمین طور مراقبه قوس که فیض مے آید از ذاتے که مرا دوست میدارد و من او را دوست میدارم و منشا قوس که اصل دائرۂ ثالث ولایت کبری ست این سه گانه بذات مقدس در حضرت ذات اعتبارات اند که مبادی صفات و شیونات گشته اند درین مقام شرح صدر واقع میشود چنانچه فرمود حق سبحانه و تعالی بشان نبی کریم اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ اشارتست بجانب کمالات لطیفۂ اخفی که محل تجلی ذاتی الٰہی ست و تجلی ظهور شی بمرتبۂ ثانی ست پس ذات حق سبحانه بلطیفۂ اخفی بجمیع شیونات و صفات و اسماء خود ظهور فرموده است ہر گاه ذات منکشف گشت تمامی امور که منتسب بذات اند بر او منکشف خواهند بود ازینوجه فرموده علیه السلام اُوْتِيْتُ عِلْمَ الْاَوَّلِيْنَ وَ الْاٰخِرِيْنَ علوم اولین و آخرین بتمامه ہویدا و ظاہر گشت بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم درینجا مقام صبر و شکر و رضا دست میدهد و بقبول تکالیف شرعیه احتیاج دلیل نماند و نظریات بدیهیات میشود و سالک در مراقبات دوائر ثلثه و قوس اگر نظر دقیق دارد امتیاز فیمابینها تواند کرد یعنی در اقربیت ذات مع الصفات الثمانیة المتمیزة و در مراقبه محبت اولی اصول آن اعتبارات و در ثانیه محبت اصول اصول غیر متمیزه و در قوس ذات صرف که در تعین علمی ظاهر گشت و مشهود گردیده و ہر یکے از امور مذکوره ممتاز میباشد بنظر دقیق معارف اینجا کتاب و سنت است پس بعد تمام شدن ولایت کبری و سیر اسم الظاہر شروع در سیر اسم الباطن و ولایت علیا که ولایت ملا اعلی ست مشهود میشود و کار بعناصر ثلثه سوائے عنصر خاک می افتد باید دانست که سیر تفصیلی اسم الظاہر سیر در صفات ست بے آنکه در ضمن آنها ذات ملحوظ شود تعالی و تقدس و در سیر اسم الباطن که مناسب حال این سیر استتار و تبطن ست سیر در اسماست اما در ضمن آنها ذات تعالی ملحوظ است آن اسماء در رنگ سترها اند که ماورائے آنها ذات ملحوظ میگردد تعالی و تقدس مثلا در صفت علم ذات اصلا ملحوظ نیست و در اسم العلیم ملحوظ ذاتست در پس پردۂ صفت علم زیرا که علیم ذاتی ست که مر او را علم ست فالسّکینُ فِی الْعِلْمِ

دائره ولایت کبری
ثانی محبت
ثالث محبت
قوس محبت
اولی اقربیت

سَیرٌ فِی اسْمِ الظَّاهِرِ وَالثَّانِی فِی الْعَلِیْمِ سَیرٌ فِی اسْمِ الْبَاطِنِ وَقِسْ عَلٰی هٰذَا سَائِرَ
الصِّفَاتِ وَالْاَسْمَاءِ درین مراقبه فیض می آید از ذاتیکه موسوم باسم الباطن ست و منشاء ولایت
علیا بعناصر ثلثه سواے عنصر خاک درینجا ذکر تهلیل لسانی وصلاة نافله ترقی میدهد و توجه وحضور
و عروج ونزول عناصر ثلثه را حاصل میشود و وسعت عجیب و مناسبت بملاء اعلیٰ پیدا میگردد وبلکه
بعض اوقات ملائکه کرام مبصر میشوند بعد ازان مراقبهٔ کمالات نبوت باین لحاظ که فیض می آید
از ذات بحت که منشاء کمالات نبوتست بر لطیفهٔ عنصر خاک که شی عجیب ست یعنی مظهر تجلی ذاتی الهی
بشر باعث کربِ وقت نزع همین ست که روح محل مفارقت محل ظهور محبوب خود را ملتفت ندگردد و عنصر
موصوف نیستی محض و در جانب آخر هستی محض فَافْهَمْ تُعْرَفُ الْاَشْیَاءُ بِاَضْدَادِهَا درینجا حضور بے جهت
حاصل میگردد و نگرانی و طپش طلب و بیتابی و شوق دور میگردد و یقین کامل راسخ میباشد حال و مقام
و معرفت ازینجا کوتاه لَاتُدْرِکُهُ الْاَبْصَارُ بر حال ایشان شاهد کامل آمده ؎ اتصالے بے تکیف
بیقیاس ؛ هست رب الناس را با جان ناس ؛ وصولست حصول نے و وصول عبارت از فنا کردن
خود بتجلیهٔ عشق در ذات حق پس موحد نماند که صداے تُوْحِیْدَیْنِ ازان برخیزد که مقام اولیاست
در مقام انبیا اتباع شرع باکمال و وسعت نسبت باطن و بیکیفی و یاس و حرمان دست میدهد این مقام مقام
انبیاست بغیر تبعیت ایشان حاصل نمیشود و باقسام توحید هیچ سر و کار ندارد که آن متعلق ولایتست
و نیز درین مقام تجلی ذاتی دائمی ست بے پردهٔ شیون و اسماء و صفات معاملهٔ فنائے نفس نتیجه تجلی صفات است
در گذشت آن کار و بار با تجلی ذات و معاملهٔ این تجلی از گفت برد نسبت ذوقی و وجدانی ست نه بیانی
و ترجمانی این قدر هست که این تجلی ذاتی دائمی است بِخِلَافِ الذَّاتِ اِذَا تَجَلّٰی لَا اسْتِتَارَ لَهٗ ازینجا
معلوم شد که تجلی برقی که گفته اند نه تجلی ذاتست تجلی شانی است از شیونات ذات او تعالی که اصل اسمی ست
که مبدء تعین سالک ست باین علاقه آئینه داری صورت عارف نموده است و برنگ آن برآمده

مراقبهٔ کمالات نبوت

دائرهٔ کمالات نبوت

نه تجلی ذات او تعالی و کمالات رسالت و کمالات اولو العزم و محبت از دریاے کمالات نبوت این هر
دائره باهم مثل دائره حاشیه اند و مثل مرکز و محیط نوعی تفاوت در مرتبه دارند که بر اولی الابصار ظاهر میشود
چون درین مبحث ذکر توحیدین یعنی وجودی و شهودی در میان آمد و درین زمان فساد که ناحق را حق پندارند
بسیار اند و حق را حق دانندگان قلیل لازم آمد که بیان هر دو قسم آن احقاق حق نموده شود و این امر در مکتوب
چهل و سیوم جلد اول حضرت امام ربانی مجدد و منور الف ثانی رضی الله عنه کما ینبغی مذکور ست لهذا عبارت
ضروریه آن ملخصاً نقل نموده شد و هُوَ اَنَّ توحیدیکه در اثنای راه این طائفهٔ علیه را دست میدهد دو قسم ست
توحید شهودی و توحید وجودی توحید شهودی یکے دیدنست یعنی مشهود سالک جز یکے نباشد و توحید
وجودی یک موجود دانستن ست و غیر او را معدوم انگاشتن و با وجود عدمیت مجالے و مظاهر آن یکی
پنداشتن پس توحید وجودی از قبیل علم الیقین آمد و شهودی از قسم عین الیقین توحید شهودی از ضروریات
این راه ست چه فنا بے این توحید متحقق نمیشود و عین الیقین بے آن میسر نمیشود زیراکه رویت یکے
باستیلاے او مستلزم عدم رویت ما سوای اوست بخلاف توحید وجودی که نه چنین ست یعنی ضروری
نیست چه علم الیقین بے آن معرفت حاصل ست چه علم الیقین مستلزم نفی ما سواے او نیست غایة
ما فی الباب مستلزم نفی علم ما سواے اوست در وقت غلبه و استیلاے علم آن یکے مثلاً شخصے که
یقینے بوجود آفتاب پیدا کرد و استیلاے این یقین مستلزم آن نیست که ستارها را در آنوقت منتفی و معدوم
داند اما وقتیکه آفتاب را دید البته ستارها را نخواهد دید و مشهود او جز آفتاب نخواهد بود و درین زمان که ستارها را
نمی بیند میداند که ستارها معدوم نیستند بلکه میداند که هستند اما مستور اند و در شعشعانی آفتاب مغلوب اند
و این شخص با جماعهٔ که نفی وجود ستارها در آنوقت کنند در مقام انکار ست و میداند که آن معرفت غیر واقع
است پس توحید وجودی که نفی ما سواے یک ذات ست تعالی و تقدس با عقل و شرع در جنگ ست
بخلاف شهودی که در یکے دیدن هیچ مخالفت نیست مثلاً در وقت طلوع آفتاب ستارها را نفی کردن

ومعدوم دانستن مخالف واقع ست اما ستارها را دران وقت نادیدن مخالفت نیست بلکه آن نادیدن
بواسطهٔ غلبهٔ ظهور نور آفتابست وضعف بصر رائی اگر بصر رائی بنور همان آفتاب مکتحل
شود وقوت پیدا کند ستارها را از آفتاب جدا بیند واین دید در حق الیقین ست پس اقوال بعضی
از مشائخ که بظاهر شریعت حقه مخالف مینمایند وتوحید وجودی بعضی مردم آنها را فرود می آرند
مثل قول ابن منصور الحلاج انا الحق وابی یزید البسطامی سبحانی وامثال اینها اولی وانسب
آنست که بتوحید شهودی فرود باید آورد ومخالفت را دور باید ساخت هرگاه ماسوای
حق سبحانه از نظر شان مختفی شد در غلبهٔ آن حال باین الفاظ تکلم فرمودند وغیر از حق سبحانه اثبات
نمودند معنی انا الحق آنست که حق ست نه من چون خود را نمی بیند نه آنکه خود را می بیند و آنرا حق
میگوید این خود کفر ست اینجا کسی نگوید که اثبات ناکردن بنفی میکشد و آن بعینه توحید وجودیست
زیراکه گوئیم که از عدم اثبات نفی لازم نمی آید بلکه در آن موطن حیرتست احکام بتمامها ساقط شده اند
و در سبحانی نیز تنزیه حقست نه تنزیه خود که او بتمامه از نظر مرتفع شده است حکمی با و تعلق نمیگیرد وامثال
این سخنان در مقام عین الیقین که مقام حیرتست بعضی را رسید هر و چون ازین مقام میگزرانند و بحق
الیقین میرسانند از امثال این کلمات تحاشی مینمایند و از حد اعتدال تجاوز نمیفرمایند اینجا کسی
نگوید که ارباب توحید وجودی نیز همچنان که یکی میدانند یکی می بینند پس از عین الیقین نیز نصیبی دارند
زیراکه در جواب گوئیم که ارباب این توحید صورت مثالی توحید شهودی را دیده اند نه آنکه بآن توحید
متحقق شده اند توحید شهودی را باین صورت مثالی او فی الحقیقت هیچ مناسبت نیست زیراکه
در وقت حصول آن توحید حیرتست حکم بامری در آن موطن نیست وصاحب توحید وجودی با وجود
شهود صورت مثالی آن توحید شهودی از ارباب علم ست چه نفی وجود ماسوا میکند ونفی حکمی
از احکام از مقولهٔ علم حیرت وعلم بایکدیگر جمع نمیشوند پس ثابت شد که صاحب توحید وجودی از مقام

عین الیقین بهره ندارد آری صاحب توحید شهودی را بعد از مقام حیرت اگر ترقی واقع شود بمقام
معرفت که حق الیقین ست میرسانند و در آن موطن علم وحیرت جمع میشوند وعلمی که بحیرتست و پیش
از حیرتست علم الیقین ست اینجواب بمثالی واضح گردد مثلاً شخصی در خواب بواسطه مناسبت
که بمقام پادشاهت دارد خود را پادشاه دید ولوازم پادشاهت در خود یافت ومعلوم ست که
آن شخص پادشاه نشده است بلکه صورت مثالی پادشاهت را در خود دیده است و فی الحقیقة
پادشاهت را بآن صورت مثالی هیچ مناسبت نیست آری آن شهود اگرچه بصورت مثالی باشد اما از استعداد
آن شخص بمتحقق شدن بحقیقت آن صورت خبر میدهد اگر حاجبی نکند وعنایت خداوندی جل سلطانه
شامل حال او شود و بآن مقام میرسد از قوت تا فعل فرق بسیار ست بسا آهن که قابلیت آئینه
داشته باشد تا مرآة نشود و بدست پادشاهان نرسد و از حصول جمال شان بهره نیابد انتهی ملخصاً
بعد ازان مراقبهٔ[۵۱] کمالات رسالت یعنی فیض می آید از ذات بحت که منشاء کمالات رسالتست
بر هیئات وحدانی سالک عروج ونزول وانجذاب تمام بدن را حاصل گردد تلاوت قرآن شریف وکثرت نماز
در کمالات ثلثه وحقائق که پیش می آیند ترقی می بخشد بعد ازان مراقبهٔ[۵۲] کمالات اولوالعزم یعنی فیض
می آید از ذات بحت که منشاء کمالات اولوالعزم است بر هیئات وحدانی سالک نسبت کمالات ثلثه
بافوق چون نسبت ظل باصل ست و فی الواقع سیر درینجا در نفس وجود ست که ظل ذات بحت ست نه در ذات
و هیئات وحدانی فرق خود مشهود میگردد و تلاوت قرآن مجید کم از کم سه پاره واشغال واذکار وامور یکه موفق
اتباع سنت سنیه باشد فائده عظیم می بخشد بعد ازان مراقبهٔ[۵۳] حقیقت کعبهٔ ربانی که فیض می آید از ذات بحت
که منشاء حقیقت کعبهٔ ربانی ست بر هیئات وحدانی سالک درینمقام عظمت وکبریائی حق مشهود میگردد
و هیبتی عجیب بر باطن سالک غلبه میکند وفنا وبقا حاصل میشود و چونکه طالب متصف بحقیقت کعبهٔ ربانی
میباشد بنظر باطن خود می بیند که حقیقت مقدسه تمامی عالم را احاطه کرده است بعده میباید که سوای

[۵۱] مراقبه کمالات رسالت

دائره کمالات رسالت

[۵۲] مراقبه کمالات اولوالعزم

دائره کمالات اولوالعزم

[۵۳] مراقبه حقیقت کعبه ربانی

دائره حقیقت کعبه ربانی

آن ہیچ شئے موجود نیست بدانکہ در انسان چنانکہ قلب نمونۂ عرش رحمٰن است جل سلطانہ وظہور قلبی
او نمودج ظہور عرشی ست از بیت اللہ نیز در آن نشانہ است کہ میانہ است و از زمین و شمال بیگانہ و بحسن
سبقت یگانہ ارباب این دولت بالاصالۃ انبیا اند علیہم الصلوات والتسلیمات و بہ تبعیت و وراثت این
بزرگواران از ہتیان ایشان ہر کرا باین دولت مشرف سازند ظہور عرشی ہر چند فوق ہمہ ظہورات است
اما معاملہ کہ بہ بیت اللہ المقدس مربوط ست فوق ہمہ ظہورات و تجلیات ست انجا نام تجلی وظہور بیرون رنگ است
تجلیات وظہورات حکم محیط دائرہ دارند و این معاملہ در حکم مرکز آن دائرہ است و شک نیست کہ محیط دائرہ باوجود
وسعت ظل مرکز دائرہ است زیرا کہ ہمان نقطۂ مرکز ظل خود را چنین ساختہ است و برنگ صد نقطہ برآمدہ محیط
دائرہ گشتہ است و در باطن فیہ تعبیر بنقطہ تعبیر باقرب اشیاست و الا آنجا نقطہ نیز در رنگ دائرہ مفقود ست ظاہرا
آنجا مجال و نہ مظہر را در آن موطن محل و نہ اصل گنجائش دارد و نہ ظل چہ اصل نیز از ان دلبستہ در رنگ ظل در راہ
ماندہ است ؎ چگویم باتو از مرغی نشانہ ✤ کہ با عنقا بود ہم آشیانہ ✤ ز عنقا ہست نامے پیش مردم ✤ ز مرغ من بود آن نام
ہم گم ✤ حضرت امام ربانی مجدد و منور الف ثانی قدسنا اللہ بسرہم الاقدس در رسالۂ مکاشفات خود بجواب سؤال
یکے از خدام بیان حقیقت کعبہ را باستقصا رسانیدہ اند لہذا انقلش در ینمقام انسب نمود و ہو ہذا اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ وَ
سَلَامٌ عَلٰی عِبَادِہِ الَّذِیْنَ اصْطَفٰی اخوی اغری شیخ محمد طاہر بدخشی استفسار نمودند کہ در رسالہ
مبدا و معاد واقع ست کہ صورت کعبہ چنانکہ مسجود الیہ صورت محمدی ست حقیقت کعبہ نیز مسجود الیہ
حقیقت محمدی ست علیہ وعلی آلہ الصلوات والتسلیمات از ین عبارت فضیلت حقیقت کعبہ لازم می آید
بر حقیقۃ محمدیہ علی مظہرہا الصلوۃ والسلام والتحیۃ و حالانکہ مقرر ست کہ مقصود از خلقت عالم و عالمیان
اوست علیہ الصلوۃ والسلام و آدم و آدمیان ہمہ طفیلی وے اند علیہ الصلوات والسلام لَوْلَاکَ لَمَا خَلَقَ اللّٰہُ
الْاَفْلَاکَ وَلَمَا اَظْہَرْتُ الرُّبُوْبِیَّۃَ گمادرد باید دانست کہ صورت کعبہ عبارت از سنگ و کلوخ نیست
چہ اگر فرضا سنگ و کلوخ در میان نباشد کعبہ کعبہ ست و مسجود خلائق ست بلکہ صورت کعبہ با آنکہ از عالم

خلق ست در رنگ حقائق اشیا امریست مبطن کہ از حیطۂ حس و خیال بیرون ست از عالم محسوسات ست
و ہیچ محسوس نہ و متوجہ الیہاست مر اشیا را و ہیچ در توجہ نہ ہستی ست کہ بلباس نیستی پوشیدہ است و نیستی ست
کہ بکسوت ہستی خود را نمودہ در جہت بی جہت و در سمت بے سمت است بالجملہ آنصورت حقیقت
نقش اعجوبہ الیست کہ عقل در تشخیص آن عاجز ست و عقلا در تعیین آن حیران گوئیا نمونہ از عالم بیچونی و بیچگونگی
دارد و نشانہ از بی شبہی و بے نمونی ور وے تعبیہ ست بلی تا چنین نباشد شایان مسجودیت نبود
و بہترین موجودات علیہ الصلوات والتسلیمات بشوق و آرزو قبلۂ خود اختیار نفرمودندے فِیْہِ
اٰیَاتٌ بَیِّنَاتٌ در شان آن نص قاطع ست وَمَنْ دَخَلَہٗ کَانَ اٰمِنًا در حق وے قرآن ناطق بیت اللہ
است کہ کینونت خاص مر صاحب اجل شانہ باو ست و اظلال و نسبت مجہول الکیفیہ بیچون و بیچگون
را باو وَلِلّٰہِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰی در عالم مجاز کہ قنطرۂ حقیقت ست بیت مبنئ از بیوتیت ست کہ جای قرار
و آرامگاہ صاحب خانہ است ارباب دل را ہر چند نشستگاہ بسیار ست و امکنہ نشست در خاست
بیشمار اما خانہ خانہ ست کہ از مزاحمت اغیار بیگانہ است و مسکن و آرامگاہ جانانہ است اگرچہ بحکم حدیث قدسی
وَلٰکِنْ یَسَعُنِیْ قَلْبُ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ گنجائش ظہور بیچونی پیدا کند لیکن نسبت بیتیت کہ مبنئ از بیوتیت
است از کجا پیدا کند و منع مزاحمت اغیار کہ از لوازم بیت ست از کجا آرد و چون غیر و غیریت را در آن
موطن مدخل نبود ناچار مسجودگاہ خلائق باشد کہ غیرے را سجدہ نبود و غیریت منافی مسجودیت بود محمد رسول اللہ
بجانب خود سجدہ تجویز نفرمودند و بجانب بیت اللہ بشوق و رغبت سجدہ نمودند سر تفاوت را ازینجا
دریاب شَتَّانَ مَا بَیْنَ السَّاجِدِ وَالْمَسْجُوْدِ اے برادر چون شمہ از صورت کعبہ معلوم نمودی اکنون
لختے از حقیقت کعبۂ معظمہ بشنو حقیقت کعبہ عبارت از بیچون واجب الوجود ست جل سلطانہ کہ گرد
از ظہور ظلیت بوے راہ نیافتہ است شایان مسجودیت و معبودیت ست این حقیقت اجل سلطانہا
اگر مسجود حقیقت محمدی گویند چہ محذور آید و افضلیت آن ازین چہ قصور دارد آرے حقیقت محمدی از

حقائق سائر افراد عالم افضل ست اما حقیقت کعبۂ معظمہ از عالم فیت تا بوے این نسبت لموده آید
ودر افضلیت او توقف کرده شود عجب ست که تفاوت صوا این دو صاحب دولت لبا جدیت مسجود
عقلاے ذوفنون براے تفاوت ایمان نه برده است که در مقام اعتراض مانده اند ولب بطعن وتشنیع کشاده
حضرت حق سبحانه انصاف شانرا بدهد که نافهمیده ملامت نکنند رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَاِسْرَافَنَا
فِیْ اَمْرِنَا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَی الْقَوْمِ الْکَافِرِیْنَ انتهیٰ ودر اتصاف تام باینمقام
مذکور خود را مسجود له تمامی عالم میابد شیخ کامل اگر مناسب حال طالب میداند تبدیل مقام میفرماید
لیکن براے ناقص تبدیل این مقام آنوقت مناسب ست که فنا درینمقام حاصل شود یعنی بعد اتصاف
وغیره نه خود را و نه مقام خود را بلکه شیئ من الاشیاء را نمیابد پس آنوقت تکمیل مقام میگردد وازان بعد اگر
تبدیل کرده شود اولی وانسب ست بعد از ان مراقبہ حقیقت قرآن بلحاظیکه فیض می آید از ذات بحت
که منشار حقیقت قرآن ست برهیأت وجدانی سالک میکنند بواطن کلام الله درین مراقبه ظاهر میگردد در
خواندن زبان قاری حکم شجرۂ موسوی پیدا میکند بلکه تمام بدن حکم زبان دارد وبعض اوقات در وزن ثقلی
بر باطن سالک هویدا میشود آیه کریمه اِنَّا سَنُلْقِیْ عَلَیْکَ قَوْلًا ثَقِیْلًا بران برهان تام ست
حرف وصوت نیز برطرف میگردد وکلام نفسی را بلا حرف وصوت بلا تقدم وتاخر کلمات مشاهده میکنند
وبعد انهماک درینمقام تام خود را متصف بکلام نفسی میابد بلکه بجز کلام نفسی خود را نمی بیند یعنی هیچ
نمیابد ونمی بیند درینجا تکمیل تام حاصل میشود وتبدیل مقام بفوقانی میباید کرد اکابر طائفه علیه
مراقبۂ حقیقت صوم را گذاشته اند زیرا که مراقبۂ حقیقت قرآن آنرا متضمن ست چنانچه امام الطریقة
حضرت امام ربانی مجدد ومنور الف ثانی رضی الله عنه در مکتوبات قدسی آیات بتصریح فرموده اند
ونیز قاضی ثناء الله صاحب پانی پتی رضی الله عنه فرموده اند که حقیقت صوم در پهلوے حقیقت
قرآن ست ودائرۂ سیف قاطع در پهلوے ولایت کبری ست ظاهرا سیف قاطع موجبیت از

مراقبہ حقیقت قرآن مجید ۵

دائرہ حقیقت قرآن مجید

از اسما وصفات واو از قبیل ولایت کبری ست چون نفس را فناے اتم آنجا دست دهد لهذا نام او سیف
قاطع شد مراقبۂ مستقل نیست بعد ازان مراقبۂ حقیقت صلوة که فیض می آید از ذات بحت که منشار
حقیقت صلوة ست برهیأت وحدانی سالک درینجا دو جزو سالک را میسر میگردد حقیقت قرآن
وحقیقت صلوة پس در صلوة امری عجیب رو میدهد که ازین دار فانی بر می آید ودر دار اخری داخل میشود
ومضمون حدیث شریف اَنْ تَعْبُدَ اللهَ کَاَنَّکَ تَرَاهُ بوجه کمال لائح میگردد ونیز اَلصَّلٰوةُ
مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِ اشاره است باین وَاَقْرَبُ مَا یَکُوْنُ الْعَبْدُ مِنَ الرَّبِّ فِی الصَّلٰوةِ
وَقُرَّةُ عَیْنِیْ فِی الصَّلٰوةِ تصریح همین ماجراست ودر غایت اشتغال وانهماک در مقام مذکور نزد
سالک هیچ فرق درمیان عابد ومعبود نمی ماند خصوصا در سجده که فانی صرف شود پس فرق که نسبت
باثنینیت ساقط گردد ولذت این آن میداند که میداند چه لذت سماع ونغمه وچه ذوق وجد وتواجد در
هیچ در نسبتے ندارد وهرچون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند لِیْ مَعَ اللهِ وَقْتٌ چه عجب که باین
اشاره باشد بعده مراقبۂ معبودیت صرفه که فیض می آید از ذات بحت که معبود صرف ست برهیأت
وحدانی عارف درینمقام قدم کوتاه ونظر در جولان چنانچه قِفْ یَا مُحَمَّدُ اشاره همین ماجراست
یعنی مراتب سابقه تمام گشت ومرتبۂ وجوب پیش می آید وقدم فوق از مرتبۂ حقیقت صلوة اصلا تجاوز
نمیکند اگر میسر شود سیر نظری نه بآن معنی که آنجا شهود ومشاهده است ویا قدم را آنجا گنجایش است
آنجا موی را گنجایش نیست قدم چه باشد بلکه وصولی ست مجهول الکیفیة اگر در صورت مثالیه بنظر مرتسم
گشت وصول نظری میگویند واگر بقدم وصول قدمی والا نظر وقدم در آنحضرت جلشانه هردو واله وحیران بند
سیر قدم گاه تا حقیقت صلوة ست که منتهاے مقام عابدیت ست وآن صلوة ست که از مراتب وجوب
براے مرتبۂ تنزیه صرف صادر میشود وهرسه معنی کلمه طیبه بوجه کمال حاصل میشود یعنی لا موجود الا الله
لا معبود الا الله لا مقصود الا الله درینجا عبادت صلوة که کار منتهیان ست مفید میباشد تا اینجا سیر

دائرہ حقیقت صلوۃ

دائرہ معبودیت صرفہ

حقائق آلهیه تمام گشت وسیر در حقائق انبیا علیهم السلام شروع میشود باید دانست که هر کدام از افراد محبت دو اعتبار دارد یکے محبیت و دیگرے محبوبیت ظهور کمالات محبوبیت مخصوص بجناب رسالتمآب صلی اللہ علیہ وسلم و ظهور کمالات ذاتیہ محبیت خاص بحضرت موسی علیہ السلام و ظهور کمالات صفاتی و محبوبیت اسمائی خاص بجناب ابراهیم و دیگر انبیا علیهم السلام اول شروع سیر سالک در کمالات صفاتی و حقیقت ابراهیمی که مقام خلت است اشاره بآنست میشود و درینجا مراقبهٔ دائرهٔ حقیقت ابراهیمی که فیض می آید از ذات بحت که منشا حقیقت ابراهیمی ست بر هیأت وحدانی سالک میکنند انبیا درین مقام تابع حضرت خلیلند و جناب سرور کائنات بامر اِتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرَاهِیْمَ حَنِیْفًا مامور لهذا صلوة و برکات خود را تشبیه میفرمایند بصلوة ابراهیم و حقیقت ابراهیمی فی الواقع مرتبه ایست از مراتب ظهور ذات جناب سرور کائنات فخر موجودات صلی اللہ علیہ وسلم و چونکه درین عالم هنوز ظهور تام نشده بود ارشاد شد که مرتبه سابقه خود را نگهدارید و اتباع کنید نه از دیگرے که ذات مقدسه شما را از کمالات پدر کرام و بخصوص اتباع این مرتبه رمزے ست فافهم و لَعَلَّ اللّٰهَ یُحْدِثُ بَعْدَ ذٰلِكَ اَمْرًا و بعد از ظهور تام میفرمودند اَنَا اَوَّلُ وُلْدِ اٰدَمَ وَلَا فَخْرَ الحدیث وَلَوْ کَانَ مُوْسٰی حَیًّا الخ و قال الله سبحانه اَلْیَوْمَ اَکْمَلْتُ لَکُمْ دِیْنَکُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَیْکُمْ نِعْمَتِیْ وَرَضِیْتُ لَکُمُ الْاِسْلَامَ دِیْنًا درین مقام مذکور کثرت درود شریف بسیار مفید میباشد و انس خاص و خلوت باختصاص مر سالک را بجناب باری باز بالعکس حاصل میشود و بعد تکمیل این مقام بوجه این اختصاص مذکور باوا حق هیچ التفاتے بجانب کس باقی نماند بعده سیر عارف در حقیقت موسوی که محبیت صرفه است شروع میشود و درینجا مراقبهٔ دائرهٔ حقیقت موسوی که فیض مے آید از ذات بحت که منشا حقیقت موسوی ست بر هیأت وحدانی سالک میکنند درین مقام محبت ذات مر ذات خویش را جلوه گر میشود باوجود ظهور محبت ذاتی شان استغنا و بی نیازی آشکارا میگردد ازین سبب بعض کلمات از حضرت

دائرهٔ حقیقت ابراهیمی

دائرهٔ حقیقت موسوی

موسی علیہ السلام سرزده شده اند کما قال الله تعالی حکایةً عن قوله علیه الصلوة والسلام اِنْ هِیَ اِلَّا فِتْنَتُكَ درین مقام کثرت درود شریف اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَعَلٰی جَمِیْعِ الْاَنْبِیَاءِ وَالْمُرْسَلِیْنَ خُصُوْصًا عَلٰی کَلِیْمِكَ مُوْسٰی فائده کثیر مے بخشد و فوق این مراقبه حقیقة الحقائق که مراد از حقیقت محمدی ست صلی اللہ علیہ وسلم که فیض مے آید از ذات بحت که منشا حقیقت محمدی ست بر هیأت وحدانی سالک و ذات مبارک موصوفه مقدسه متصف ست با محبیت و محبوبیت چنانچه از اسم مبارک که متضمن دو میم ست همین اشاره است که مسمے بدو اسم ست که هر دو اسم مبارک او در قرآن مجید مسطور ست فرموده تعالی شانه مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ و نیز فرموده در حکایت بشارت روح الله اِسْمُهٗ اَحْمَدُ و کدام این دو اسم را ولایت علیحده است ولایت محمدی هر چند ناشے از مقام محبوبیت اوست علیه الصلوة والسلام اما آنجا محبوبیت صرف کائن نیست مزجی از منشا محبیت دارد اگرچه آن مزج بالاصالة او را ثابت نباشد اما مانع مقام محبوبیت صرف کائن و ولایت احمدی از محبوبیت صرف ست که شائبه محبیت ندارد و این ولایت از ولایت سابق پیش قدم ست و یک مرحله از مطلوب نزدیکتر و محب مرغوب تر چرا که محبوب چندانکه در محبوبیت تمامتر بود و استغنا و بے نیازی او کاملتر باشد در نظر محب زیباتر در آید و رعناتر نماید و بیشتر محب را بجو و جذب سازد و شیفته و واله تر گرداند

نه تنها آفتم زیبائی اوست ❊ بلاے من ز ناپروائی اوست ❊

مراد از بلا افراط عشق ست که مطلوب عاشق ست سبحان الله احمد عجب اسمی است سامی که مرکب از کلمهٔ مقدسهٔ احد ست و حلقهٔ حرف میم که از غوامض اسرار آلهی ست جلشانه که در عالم چون تعبیر از ان سر مکنون بغیر از حلقهٔ میم نتوان کرد اگر گنجایش میداشت حضرت حق سبحانه و تعالی بآن تعبیر میفرمود و احمد احد ست که لا شریک له ست و حلقه میم طوق عبودیت ست که بنده را از مولی متمیز گردانیده است

دائرهٔ حقیقت محمدی

پس بندہ ہمان حلقہ میم ست ولفظ احد از برائے تعظیم او آمدہ واظہار اختصاص نمودہ علیہ وعلے آلہ الصلوٰۃ والسلام ے چو نام اینست نام آور چہ باشد ٭ مکرم تر بود از ہر چہ باشد ٭ بعد از ہزار سال کہ آنرا تاثیرے نہادہ اند در تغیر امور عظام معاملہ آنولایت بانیولایت کشید وولایت محمدی بولایت احمدی انجامید وکار دبار از دو طوق معبودیت بیک طوق رسید وبجائے طوق نخستین حرف الف کہ رمزے از رب است متمکن گشت تا محمد احمد گشت علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام بیانش اینست کہ دو طوق عبودیت عبارت از دو حلقہ میم ست کہ در اسم مبارک محمد صلی اللہ علیہ وسلم اندراج یافتہ است تواند بود کہ آن دو طوق اشارہ بد و تعین او باشد یکے ازان دو تعین جسدی البشری ست دوم تعین روحی ملکی در تعین جسدی ہرچند بواسطۂ عروض موت فتورے راہ یافتہ وتعین روحی قوت گرفتہ اما اثر آن تعین باقی ماندہ بود ہزار سال بایست تا آن اثر نیز زائل شود ونشانے ازان تعین باقی نماند وچون ہزار سال آخر شد واثرے ازان تعین باقی نماند ویک طوق عبودیت ازان دو طوق گسستہ شد وزوالے وفنائے بآن طاری گشت والف الوہیت کہ آنرا در رنگ بقا باللہ توان گفت بجائے آن نشست ناچار محمد احمد گشت وولایت محمدی بولایت احمدی انتقال فرمود پس محمد صلی اللہ علیہ وسلم عبارت از دو تعین آمد واحمد کنایہ از یک تعین باشد پس این اسم بحضرت اطلاق اقرب باشد واز عالم دور تر وچونکہ ولایت مذکورہ متبدل گشت لہذا بجائے او شخصے باید کہ انجام کار او نماید وآن مجدد الف ثانی بود رحمۃ اللہ علیہ کہ کار ولایت محمدیہ باو تفویض نمودہ شد تا بالف ثالث وعلی ہذا القیاس الے ماشاء اللہ وولایت مجدد الف ثانی بعد مدت بمرتبۂ مذکورہ خواہد رسید کہ بجائے او مجدد الف ثالث خواہد شد لیکن مجدد الف ثانی فضیلت جزئی بر تمام مجددان الوف دارد زیرا کہ مجدد موصوف خلاصہ تا بہ جناب ولایت محمدیہ بلا واسطہ بودہ است ودیگران بواسطۂ آن مجدد موصوف ذلک

فَضْلُ اللّٰہِ یُؤْتِیْہِ مَنْ یَّشَآءُ وَاللّٰہُ ذُوالْفَضْلِ الْعَظِیْمِ ونیز درین مراقبہ فنا وبقا بطرز خاص حاصل میشود وعارف را کہ از احاطۂ تحریر بیرونست ع لذت می نشناسی بخدا تا نچشی و اتحاد خاص ونسبت باختصاص بآن سرور پیدا میشود وتوسط وتبعیت بنظر سالک از میان برخیزد ومعلوم میشود کہ تابع برنگ متبوع ہرچہ میگیرد از اصل میگیرد وگویا ہر دو از یکجا میگیرند ومحبت خاص بآن سرور ہم پیدا میشود چنانچہ امام الطریقہ حضرت امام ربانی رضی اللہ عنہ فرمودہ اند کہ خدائے عز وجل را برائے آن دوست میدارم کہ رب محمد ست ونیز درینمقام بجمیع امور از حرکات وسکنات اتباع علی وجہ الکمال با سید المرسلین مرغوب میباشد باید دانست کہ حقیقت محمدی حقیقۃ الحقائق ست ودیگر چہ حقائق انبیا وچہ حقائق ملائکہ کرام مثل ظل ست مر اورا ووسعت عجیبے ومناسبت خاص باجسد مبارک پیدا میشود ودرود شریف کہ بعد ازین بیان کردہ شود فائدہ خاص میرساند وطریقۂ مشغولی واداے درود شریف اینست کہ متوجہ بطرف اقدس جناب سرور کائنات مفخر موجودات صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بودہ منہمک ومستغرق شود ودرود فیض وانوار لطیف مناسب مقام وسکینۂ تام فائض میگردد کہ ازان در باطن سالک انشراح وانبساط عجیب پیدا میشود ومناسبت خاصہ نیز بآن حضور پُر نور ظاہر وہویدا شود ومن بعد مراقبۂ دائرۂ حقیقت احمدی کہ فیض مے آید از ذات بحت کہ منشا حقیقت احمدی ست بر ہیأت وحدانی سالک کیفیتے عجیب وعلو نسبت باشعشعان انوار ظہور فرماید کہ از بیان افزون وانکشاف محبوبیت درین مقام بطرز خاص حاصل میشود ونیز فنا وبقائے خاص نہ فنا وبقائے مصطلح بلکہ انتقال از مرتبۂ محبیت بطرف مرتبۂ عالیۂ محبوبیت ذاتیہ کہ تعین روحی ست واول تعین جسدی وبعد بکمال تعین ہر یکے کیفیت امتزاجی وجامعیت پیدا میشود ہرچند کہ جسد مبارک آن سرور حکم روح داشتہ بادلۂ قطعیہ تشریف فرما شدن ذات متعالی بمعراج بجسد خاص خود ورنہ در صورت بقائے حکم جسدیت فتح وعروج بآن مرتبۂ عالیہ محال بودہ

این امر کسی را از خواص حاصل نشده است چنانچہ حضرت کلیم اللہ خواستگار این امر شده اند رَبِّ
اَرِنِیْ اَنْظُرْ اِلَیْکَ بحکم لَنْ تَرَانِیْ مقبول نفرمودند که اختصاص این با سید المرسلین بوده درود
شریف اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اَصْحَابِ سَیِّدِنَا
مُحَمَّدٍ اَفْضَلَ صَلَوَاتِکَ وَعَدَدَ مَعْلُوْمَاتِکَ وَبَارِکْ وَسَلِّمْ فائده عظیم میدهد بعد ازین
مراقبه حب صرف که فیض می آید از ذات بحت که منشأ حب صرف ست بر هیأت وحدانی سالک میکنند
علو و بزرگی درینجا لازم ست که این را قریب از ذات مطلق و لا تعین ست و آن شے که اول از ذات
پاک بظهور آمده حب صرف ست که منشأ ظهور و مبدأ خلق مخلوقات ست چنانچه در حدیث شریف وارد
کُنْتُ کَنْزًا مَخْفِیًّا فَاَحْبَبْتُ اَنْ اُعْرَفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِاُعْرَفَ و نزد محققین صوفیاء
کرام رضوان اللہ علیهم اجمعین همین حقیقت محمدیه ست صلی اللہ علیه وسلم و حدیث لَوْلَاکَ لَمَا اَظْهَرْتُ
الرُّبُوْبِیَّةَ دال ست برین معنی و آنچه در حقائق سابقه گذشت ظل اینمقام بوده است و آنچه
درینجا مکشوف و مشهود میباشد بطور اصل فَافْهَمْ وَلَا تَکُنْ مِنَ الْغَافِلِیْنَ بعد ازین مراقبه
لا تعین ست که فیض مے آید از ذات بحت که مبرا و منزه ست از تعینات بر هیأت وحدانی
سالک سیر نظری هم درینمقام حیران و سرگردان گاہے میباشد و گاہے سقوط محض عارف کامل را
درینجا حالت عجیب پیدا میشود نسبت خود را فراموش میکند و از دیگران پرسد که آیا در من چیزے
از نسبت معلوم میشود یا نه و گاہے بنام خدا اشتغال کرده بودم و اینهم نماند و سالک درینجا
توجه بامریدان خویش نمیتوان بلکه قاعده همین ست که مخلصان بجانب او متوجه میشوند و مستغرق
میباشند یک لمحه فیض صحبت او فضیلت دارد از هزار سال بدیگرے ذٰلِکَ فَضْلُ اللّٰهِ یُؤْتِیْهِ
مَنْ یَّشَاءُ عزیزا اینکه متصف شده اند باین صفات مرتبه حکم عنقا دارند درینجا جال بجته هیچ خام
پس سخن کوتاه باید والسلام. سوال هرگاهی که سالک توجه بامریدان خویش نمیتواند که در عروج و نزول

دائرہ حب صرف

دائرہ لا تعین

که اختیاریست چگونه محقق خواهد شد که استفادهٔ طالبین بآن مربوط ست جواب عروج و نزول بر
دو قسم ست اختیاری و غیر اختیاری اختیاری در مقامات تحتانی که صفت سالک ست ثابت
میباشد و درینجا که تعلق بذات مطلق باشد و صوفی مستغرق و منهمک بذات موصوفه میشود و خود را متصف
باطلاق مییابد پس عروج و نزول درینجا بلا اختیار خواهد بود یعنی باختیار جناب باری عز اسمه هر کرا
مناسب حال او میداند عطا فرماید و شخصے موصوف کالمیت بین یدی الغسال ست و فرق
درمیان عروج و نزول اولیاء و انبیا علیهم السلام این ست که صاحب ولایت مقامات عروج را
تمام ناکرده نزول کرده است لاجرم نگرانی فوق دامنگیر او ست توجه تام بخلق برائے دعوت نمیتواند
کرد و صاحب نبوت عروج تمام کرده هبوط فرموده است لهذا بالکلیه خود متوجه بدعوت خلق است چونکه
عروج کامل شده است هبوط مثل او خواهد شد حتی که او در حرکات و سکنات ظاهری مثل عوام نظر
صورت می بندد چنانچه کفار در حق نبی کریم گفتندے یَاْکُلُ الطَّعَامَ وَیَمْشِیْ فِی الْاَسْوَاقِ
و معهذا هرگاه که خواهند عروج میفرمایند مثل شب معراج جناب سرور کائنات مفخر موجودات صلی اللہ
علیه وسلم وقت ملاقات بحضرت موسیٰ علیه السلام واقع شد کما ورد فی الحدیث فُرِضَتْ عَلَیَّ الصَّلٰوةُ خَمْسِیْنَ
صَلٰوةً کُلَّ یَوْمٍ فَرَجَعْتُ فَمَرَرْتُ بِمُوْسٰی فَقَالَ بِمَا اُمِرْتَ قُلْتُ اُمِرْتُ بِخَمْسِیْنَ
صَلٰوةً کُلَّ یَوْمٍ فَقَالَ اِنَّ اُمَّتَکَ لَا تَسْتَطِیْعُ خَمْسِیْنَ صَلٰوةً کُلَّ یَوْمٍ وَاللّٰهِ قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ
قَبْلَکَ وَعَالَجْتُ بَنِیْ اِسْرَائِیْلَ اَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ فَارْجِعْ اِلٰی رَبِّکَ فَاسْئَلْهُ التَّخْفِیْفَ
لِاُمَّتِکَ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّیْ عَشْرًا فَرَجَعْتُ اِلٰی مُوْسٰی فَقَالَ مِثْلَهٗ فَرَجَعْتُ
فَوَضَعَ عَنِّیْ عَشْرًا فَرَجَعْتُ اِلٰی مُوْسٰی فَقَالَ مِثْلَهٗ الْحَدِیْث مگر عروج و نزول که
از مشکوه نبوت مقتبس ست و نصیب کمل اولیاست و بهره یاب از کمالات نبوت آنست که
وقت عروج ماسوائے حق منظور او نمی آید یعنی همه منتفی شود و شے من الاشیاء باقی نماند همچنین در وقت

نزول باشد یعنی قطع نظر از عروج باشد گو یا گاہے باین امر متصف نشده وَآخِرُ دَعْوٰنَا اَنِ الْحَمْدُ
لِلّٰهِ الَّذِیْ هَدٰنَا لِهٰذَا وَمَا کُنَّا لِنَهْتَدِیَ لَوْلَآ اَنْ هَدٰنَا اللّٰهُ لَقَدْ جَآءَتْ
رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ ﴿مقصد دوم در بیان الفاظ که دائرند درمیان صوفیه علیهم الرضوان﴾
چونکه بنائے مسائل هر علم و فهم مطالب و دقائق آن مبنی ست بر اصطلاحات خاص که اهل آن
علم مقرر نموده اند بنا بر علیه برائے هر طائفه از علما الفاظند که استعمال میکنند برائے تحصیل اغراض
خود چون انکشاف و فهم و افهام مطالب و دقائق بمخاطب بقصد تسهیل بر وقوف معانی عند الاطلاق
پس نزد طائفه صوفیه علیهم الفاظند که استعمال میکنند فیما بینهم برائے کشف معانی و نیز
مقصود باشد که معانی الفاظ ایشان بر اجانب مخفی باشد بحیثیت غیرت بر اسرار خویش
که ودیعت نهاده است جل جلاله در قلوب ایشان تا بر نا اهل شائع نگردد پس چند الفاظ اصطلاحیه
ضروریه نیز در معرض بیان می آرم تا که طالب را در سلوک طریق و در فهم انواع فیوض لطائف و غیره
و معرفة احوال قلب و نفس و تمیز درمیان حالات نفس و قلب و ادراک حال و مقام و کیفیات باطن
که مناسب هر مقام ست و لطافت و بیرنگی که مخصوص ببعض مقامات ست بصیرة تامه حاصل گردد
و فی الجمله ممد و معاون او باشد و من الله التوفیق التصوف بدانکه در توضیح المذاهب میگوید اما تصوف
در لغت صوف پوشیدن ست و این اثر زهد و ترک دنیا ست و در اصطلاحات اهل عرفان پاکیزه
کردن دل ست از محبت ما سوی الله و آراسته کردن ظاهر ست من حیث العمل و الاعتقاد بمامورات
و دور بودن از منهیات و مواظبت نمودن بفرموده رسول خدا صلی الله علیه وسلم وَقِیْلَ هُوَ تَصْفِیَةُ
الْقَلْبِ عَنْ مُوَافَقَةِ الْبَرِیَّةِ وَمُفَارَقَةِ الْاَخْلَاقِ الطَّبِیْعِیَّةِ وَاِخْمَادُ الصِّفَاتِ الْبَشَرِیَّةِ
وَمُجَانَبَةُ الدَّعَاوِی النَّفْسَانِیَّةِ وَمُنَازَلَةُ الصِّفَاتِ الرُّوْحَانِیَّةِ وَالتَّعَلُّقُ بِالْعُلُوْمِ
الْحَقِیْقِیَّةِ وَاسْتِعْمَالُ مَا هُوَ اَوْلٰی عَلَی السَّرْمَدِیَّةِ وَالنُّصْحُ لِجَمِیْعِ الْاُمَّةِ وَالْوَفَاءُ لِلّٰهِ تَعَالٰی

عَلَی الْحَقِیْقَةِ وَاتِّبَاعُ رَسُوْلِهٖ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ فِی الشَّرِیْعَةِ الصوفی بالضم و سکون
الواو نزدیک اهل تصوف شخصی را گویند که فانی بنفسه و باقی بحق باشد و مستخلص از طبائع
و متصل بحقیقة الحقائق گشته باشد و قیل صوفی آنست که دل خود را صاف گردانیده
باشد مر خدائے را عز و جل خبر خدائے دیگرے را نخواهد و قیل الصوفی کائن بائن ای
کائن بحق و بائن از خلق قَالَ الْجُنَیْدُ الصُّوْفِیَّةُ هُمُ الْقَائِمُوْنَ مَعَ اللّٰهِ تَعَالٰی بِحَیْثُ لَا یَعْلَمُ
قِیَامَهُمْ اِلَّا اللّٰهُ تَعَالٰی وَقَالَ السَّهْلُ التُّسْتَرِیُّ التَّصَوُّفُ الْقِیَامُ مَعَ اللّٰهِ تَعَالٰی بِحَیْثُ
لَا یَعْلَمُهُ غَیْرُ اللّٰهِ تَعَالٰی وَقَالَ الْجُنَیْدُ اَیْضًا الصُّوْفِیُّ کَالْاَرْضِ یعنی مثل زمین ست
در تواضع و فروتنی انهمه تعریفهائے صوفی متباین یکدیگر نیستند بلکه همه موافق هستند الطریقة در
اصطلاح صوفیه عبارتست از سیرة مصطفویه که مختص ست بسالکان الی الله و بالله و فی الله
از قطع منازل و ترقی در مقامات و در مجمع السلوک میفرماید که شریعت نگاه داشتن معاملات
و طریقة تزکیه باطن از خصائل ذمیمه و کدورات بشریه وَفِیْ رِسَالَةِ القشیری الشریعة التزام
العبودیة و الحقیقة مشاهدة الربوبیة و کل شریعة غیر مؤیدة بالحقیقة فغیر
مقبولة و کل حقیقة غیر مؤیدة الشریعة فغیر محصولة اذا الحقیقة لا تحصل
الا بالشریعة و محقق آنست که حقیقة عبارت از حقیقة شریعة ست نه آنکه حقیقة از شریعة جدا ست
و طریقت عبارت از طریق وصول ست بحقیقة شریعة نه امر مباین از شریعة و حقیقة پس پیش
از تحقیق حقیقة شریعة حصول صورة شریعة ست فقط و حصول شریعة و حقیقة در مقام اطمینان نفس
است و حق الیقین المقصود شریعة و حقیقة عین یکدیگر اند فرق اجمال تفصیل ست و استدلال
و کشف است و غیب و شهادة احکام و علومیکه بموجب شریعة غرامبین و معلوم شده اند از تحقیق
بحقیقة حق الیقین همین احکام و علوم تفصیل منکشف میگردند و از غیب بشهادت می آیند علاوه

وحصول بحقیقة حق الیقین مطابقه علوم ومعارف آن مقام ست لعلوم ومعارف شرعیه و تاپر مخالفة
است دلیل است بر عدم وصول بحقیقة الحقائق از خواجه نقشبند قدس الله تعالی سرہ الاقدس سؤال
کردند که مقصود از سیر و سلوک چیست فرمودند تا معرفة اجمالی تفصیلی گردد و استدلال کشفی شود
رزقنا الله سبحانه الثبات والاستقامة علی الشریعة علی صاحبها الصلوة والسلام و
سلامه علی ماجها الولی عند اهل التصوف السلوک هو العارف بالله تعالی وصفاته
حسب ما یمکن المواظب علی الطاعات المجتنب عن المعاصی والمعرض عن الانهماک
فی اللذات والشهوات علی ما ذکر المحقق التفتازانی فی شرح العقائد و فی النفحات
الولی هو الفانی من حاله الباقی فی مشاهدة الحق لم یکن له عن نفسه اخبار
ولا مع الغیر قرار در رسالهٔ قشیریه آمده که ولی را دو معنی است یکی فعیل بمعنے مفعول و آن کسی ست
که حق تعالی متولی امور او باشد کما قال الله تعالی وَهُوَ یَتَوَلَّی الصَّالِحِینَ پس او را نگذارد
حق تعالی بسوے نفس او یک لمحه ولمد و جذبه باصل الاصل پیوسته او را در اصطلاح صوفیه مراد
میگویند دوم فعیل بمعنی اسم فاعل آنکسی ست که تولی کرده عبادت حقتعالی را و واجب ست
او را قیام بحقوق الله تعالی بر سبیل استقصاد استیفا و دوام حفظ حق تعالی در سر او ضرا
و از شروط ولی آنست که محفوظ باشد از اصرار بر معصیت چنانکه شرط نبی ست که معصوم باشد و نیز
از شروط ولی آنست که اخفاے حال خود کند چنانکه از شروط نبی ست که اظهار حال خود کند
پس هر کسیکه اعمال او بشریعة موافق نیست او مخادع و مغرور ست و فی خلاصة السلوک
الولی علی ما قال البعض هو الذی یکون مستور الحال ابدا والکون کله ناطق علی
ولایته والمدعی الذی ناطق بولایته والکون کله ینکر علیه ولایت دو قسم ست عامه
و خاصه ولایت عامه مشترک ست میان همه مومنان عبارتست از قرب بلطف حق و همه مومنان

قریبند بلطف حق چرا که ایشان را از ظلمت کفر بیرون آورده بنور ایمان مشرف ساخته قال الله
تعالی اَللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِینَ آمَنُوا یُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَی النُّورِ و ولایت خاصه
مخصوص ست بواصلان از ارباب سلوک وهی عبارة عن فناء العبد فی الحق و
بقائه بالحق یعنی ولایت خاصه مرکب ست از فناے بنده در حق و بقاے بنده بحق
فنا در حق سقوط شعور ست از غیر و بقا شعور ست بحق با عدم شعور بغیر و مراتب طبقات مردم
علی اختلاف درجات سه قسم ست قسم اول واصلان و کاملان و آن طبقهٔ علیا ست قسم دوم
سالکان طریق کمال و آن طبقهٔ وسطی ست قسم سوم مقیمان زمین و مغاک و آن طبقه سفلی ست
که همت ایشان ترمبیت بدنست از حصول خواهشات نفسانی و شهوانی بطن و فرج
و لباس و ننگ و ناموس وغیره از عبادات و طاعات بجز تحریک زبان نصیبے ندارند
و واصلان دو قسمند اول مشائخ صوفیه که بواسطهٔ کمال متابعة حضرت نبوی علیه السلام ماذون شده اند
این طائفه کاملانند و مکمل که عنایت الٰهی ایشان را بعد از استغراق در عین جمع از شکم ماهی
فنا خلاص داده بساحل و میدان بقا رسانیده دوم آن جماعة که بعد از وصول بدرجهٔ کمال
حواله تکمیل و رجوع خلق بایشان نشده و غرق بحر جمع گشتند و در شکم ماهی فنا مستهلک شدند و بساحل
بقا نرسیدند و سالکان نیز بر دو قسمند طالبان وجه الله و طالبان بهشت و آخرة اما طالبان حق
دو طائفه اند متصوفه محق و ملامتیه متصوفه محق آنجماعة اند که از نقص صفات بشری خلاص یافته اند
و بعضے احوال صوفیه مطلع نهایات ایشان گشته ولیکن هنوز ببقاے نفوس متشبث مانده باشند
و بدان سبب از وصول بقا و نهایات اهل قرب صوفیه متخلف گشته اند اما ملامتیه جماعتے اند
که در رعایت معنے اخلاص و صدق بغایت سعی کنند و در ستر عبادات و کتم طاعات از خلق
اهتمام لازم دانند چنانچه عاصی کتم معاصی کند ایشان از ظهور عبادات بجهة منطنهٔ ریا محترزند

میباشند و هیچ چیز از اعمال صالحه ترک نکنند و مشرب ایشان همیشه معنے اخلاص ست و ایطائفه هر چند عزیز ست لیکن هنوز بسبب حجاب وجود بشری در قلوب ایشان انکشاف تمام نیافته لهذا از جمال توحید محجوب مانده اند چه در اخفاے اعمال خود نظر دل بخود باقیست و کمال آنست که خود را نه بیند و ندانند و مستغرق ذات باشند صوفیه را جذبهٔ عنایت ازلی از وجود پرداخته و حجاب خلقت و انانیت از دیدهٔ شهود بر انداخته و بمرتبه رسانیده که خود را و خلق را نمی بینند پس ملامتیان مخلص بکسر لام اند و صوفیه مخلص بفتح لام یعنی ملامتیه اعمال خود را خالص میسازند از شائبهٔ ریا و صوفیه را حق تعالی خالص میگرداند بخصلتے که حق تعالی را باشد نه غیر او را اما زهاد طائفه اند که هنوز ایمان و ایقان حقیقهٔ آخرت و جمال عقبی را مشاهده کنند و دنیا را بمقابلهٔ عقبی قبیح شمرند و از مقتضیات نفس بکلی اعراض مینمایند و مقصود جمال اخروی دارند اما عباد طائفه اند که پیوسته بر فرائض و نوافل و وظائف مداومت نمایند از براے ثواب اخروی و جماعتی که در تخریب نظر خلق مبالات زیاده مینمایند و اکثر سعی ایشان در تخریب رسوم و عادات و اطلاق از قیود آداب مخالطات بود و سرمایهٔ حال جز فراغ خاطر و طیب قلب نبود و ترسم برسوم زهاد و عباد از ایشان صورت نه بندد و اکثار نوافل و طاعات ننمایند و جز براداے فرائض مواظبت ننمایند و جمع و استکثار اسباب دنیوی بایشان منسوب باشد و بطیبهٔ قلب قانع و طلب مزید احوال ننمایند ایشان را قلندریه خوانند و ایطائفه جهة عدم ریا با ملامتیه مشابهت دارند فرق میان ایشان و ملامتیه آنست که ملامتیه بجمیع نوافل و طاعات تمسک جویند لیکن آنرا از نظر خلق پنهان دارند اما قلندریه از حد فرائض در نگذرند و باظهار و اخفاے اعمال مقید نشوند اما طائفهٔ که درین زمان بنام قلندری موسوم اند و ربقهٔ اسلام از گردن برداشته اند و از اوصاف مذکوره خالی اند این اسم بر ایشان عاریت ست و ایشان را حشویه گفتن لائق ست انتهی این بیان را چندان حاجت نبود مگر براے بصیرت فی الجمله مفید بود اکنون مناصب اولیا را

لیکنم بدانکه براے کمل تابعان نبی علیه و علیهم الصلوات و التسلیمات مناصب اند از انجمله ... که قیام جمیع حقائق عالم بذات او وابسته باشد و مدار هستی تمام عالم بر ذات او منوط چو بهر است که جمیع عوالم عرض او و قطب و غوث و فرد و ابدال وغیره نائب و پیشکار او مینند خلیفهٔ اکمل ذات واجب الوجود ست و قبله توجه هر ذره از ذرات عالم مایهٔ او از بقیهٔ طینت رسول الله صلی الله علیه وسلم باشد ـه کار جهان بسر نرود بے رضاے او ٭ در دست اوست بخشی نه چرخ را مهار ٭ بر جمله خاکدان روانست حکم او ٭ چون جاده در صحاری و چون موج در بحار ٭ ﴿ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ و مجدد مائه بعد از صد سال باکماے باشد که در آن صد سال فیض و هدایت کسے را که نصیب شود بطفیل او و بواسطهٔ آن مجدد باشد و مستفیضان خواه غوث باشند و قطب و غیره و مجدد الف در هزار سال یک کس باشد که همه اولیا مع مجددان مائه بواسطهٔ او فیضیاب از ذات مبدا فیاض باشند خواه کسی را کیفیتش معلوم شود یا نه زیرا که عادة الله جاریست که بعد از هزار سال پیغمبرے اولو العزم ظهور پذیرد که دین الٰهی را بطرز جدید رواج دهد مگر درین امت با وجود انقطاع سلسلهٔ نبوت و رسالت و انقطاع تبدیل و نسخ همچنین عزیز الوجودے را ضرورت افتاد که علوم و معارف حضرت سرور کائنات را صلی الله علیه وسلم به تبعیهٔ آنسرور وارث شده تر و تازه کند و کمالاتی و علوم که به ذات بحت متعلق اند بران ظاهر شوند آن مجدد الف ثانی اند رضی الله عنه و چون کمل تابعان به تبعیهٔ او کمالات مقام نبوت را تمام کنند بعضے ایشان را منصب امامة سرفراز میسازند و بعضے را بمجرد حصول آن کمال اکتفا میفرمایند و این هر دو بزرگ در نفس حصول آن کمال برابر اند تفاوت در منصب و عدم منصب ست و در اموریکه تعلق بآن منصب دارند و چون کمل تابعان کمالات ولایت کبری را تمام کنند بعضے را بمنصب خلافة مشرف سازند اگر صاحب منصب باشد و بعضے را بمجرد حصول آن کمال اکتفا نمایند این هر دو منصب تعلق بکمالات اصلیه دارند و در کمالات ظلیه

ـه این فضل خداست میدهد آنرا هر کرا میخواهد و الله تعالی صاحب فضل بزرگ است ۱۲

مناسب منصب امامت منصب قطب ارشاد و مناسب منصب خلافت منصب قطب
مدار گوئیا این دو مقام که در تحت اند اظلال آن دو مقام که در فوق اند و نزد حضرت امام
ربانی قیوم زمانی غوث غیر قطب مدار ست بلکه ممد و معاون روزگار او ست قطب مدار
و بعضے امور از وے مدد خواهد و در نصب مناصب ابدال نیز او را دخل ست و قطب را باعتبار
اعوان و انصار نیز گویند چه اعوان و انصار قطب الاقطاب بمنزلهٔ دست و پاے وی اند و
همین قطب مدار قطب ابدال ست حضرت امام ربانی قطب زمانی در معرفتے میفرمایند که
قطب ابدال واسطهٔ وصول فیوضست که بوجود عالم و بقاے آن تعلق دارد و قطب ارشاد
واسطهٔ حصول فیوض ست که بارشاد عالم و هدایت مخلوق تعلق دارد پس تخلیق و ترزیق
و ازالهٔ بلیات و رفع امراض و حصول عافیت و صحت منوط بفیوض مخصوصهٔ قطب ابدال ست
و ایمان و هدایت و توفیق حسنات و انابت از سیئات نتیجهٔ فیوض قطب ارشاد و قطب ابدال
در همه وقت در کار ست و خلو عالم از وے متصور نیست که نظام عالم بوے مربوط ست اگر یکی
از افراد این قطب میرود دیگر برابر جاے او نصب کنند اما قطب ارشاد لازم نیست که در همه وقت
کائن بود و وقتے باشد که عالم همه از ایمان و هدایت بالکل خالی بود و تفاوت بحسب کمال
در افراد این اقطاب بسیار ست بعد ان وصلوا الی درجة الولایة و فرد اکمل از اقطاب ارشاد
بر قدم خاتم الرسل ست علیه و علیهم من الصلوات و التسلیمات و کمال ذلک الفرد مطابق
لکماله صلی الله علیه وسلم و انما الفراق بینهما بالاصالة و التبعیة لا غیر
جمیع اقسام و لایت از وے قیام دارد و علی هذا القیاس بر هر مقام قطبے ست براے محافظت آن مقام
خواه در آن مومنان باشند یا کافران و چون قطب ارشاد ترقی کند بمقام فردانیت رسد و
فردانیت آنکه او را مراد نباشد مراد او همه مراد حق باشد و قطب ابدال رئیس جمیع ابدال باشد

ازین جهت همه جا تصرف میکند البته صاحب مناصب علم صاحب علم ابدال باشد قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم بدلاء امتی اربعون رجلا اثنا عشر بالشام و ثمان
و عشرون بالعراق در لطائف اشرفی میگوید حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم عالم را دو قسم
کرده نصف شرقی و نصف غربی و از عراق نصف شرقی خواسته چنانچه خراسان و هندوستان
و ترکستان و سائر بلاد شرقیه در عراق داخلند و از شام نصف غربی خواسته چون شام و مصر
و سائر بلاد غربیه پس فیض این چهل تن مذکور بر تمام عالم ساریست الله تعالی ایشان را قوتی داده
که هر جا خواهند بطی الارض میروند مولوی عبد الغفور در حاشیه نفحات می آرد لفظ ابدال در عرف
صوفیه مشترک لفظی ست تارةً اطلاق کنند بر جمع که تبدیل کرده اند صفات ذمیمه بصفات حمیده
و عدد ایشان منحصر نیست و تارةً اطلاق کنند بر عددے معین بر تقدیر اطلاق بر عددے معین بعضے
بر چهل تن اطلاق کنند چنانکه گذشت و بعضے بر هفت اطلاق کنند ازین بعض بعضے بر آنند که
اوتاد از ابدال خارجند و بعضے گویند اوتاد نیز از جمله ابدال اند و دو ازین ابدال امامانند و یکے ازین
هفت قطب ابدال و این هفت تن را ابدال ازان گویند که چون یکے ازینها بر دو دیگرے که
بحسب مرتبه از و فروتر بود بجاے او نشینند و حفظ مرتبهٔ او کنند و سیر و سلوک عبارت از حرکت
علمیه است که از علم اسفل بعلم اعلی میرود و ازان اعلی باعلاے دیگر تا منتهی شود بعلم واجب تعالی
بعد طے علوم الممکنات کلها و زوال آن باسرها این حالت را بفنا تعبیر میکنند و سیر فی الله عبارت
از حرکهٔ علمیه است در مراتب وجوب از اسما و صفات و شیون و اعتبارات و تقدیسات و تنزیهات
حتی که منتهی شود بمرتبه که از وے هیچ عبارة تعبیر نمیتوانند کرد و مشار الیه هم نمیشود نیست موسوم باسمے
و نا معلوم بجنابیتے و نه در ادراک بند کے آید این سیر موسوم ببقاست و سیر الی الله بالله عبارت
از حرکت علمیه است که از علم اعلی بعلم اسفل فرود می آید و از اسفل باسفل دیگر حتی که رجوع کند

امر مساوی ست حضرت مخدومی مولانا عبد الرحمن الجامی قدس الله تعالے سره السامی
در شرح لمعات میفرمایند در بیان ایک بیت ؎ ای دوست ترا بهر مکان مے جستم ٭ هر دم
خبرت از این و آن مے جستم ٭ که این بیت اشاره بمشاهدهٔ آفاقی ست که مفید علم الیقین ست
و این شهود آفاقی چون از مقصود خبرے نمیدهد و حضور آن نمی بخشد الا بالآثار و العلامات چنانکه
دود و حرارت مفید حضور آتش نمیشد الا بالاستدلال و بالآثار و العلامات لاجرم از دائره
علم می برآید و مفید عین الیقین نمی شود عین الیقین عبارة از شهود عبد ست مر حق سبحانه را
بعد ارتفاع حجاب تعین وے و این شهود نزد این طائفه علیه قدس الله تعالے اسرارهم معتبر است
با دراک بسیط و این ادراک عامه را حاصل ست لیکن فرق آنست که خواص را دجود غیر حق سبحانه
فراحم آگاهی نیست و در دیدهٔ شهود و شان جز حق سبحانه مشهود نه عوام را بخلاف آنست و این
ادراک منافی علم ست که آنجا همه حیرت ست چنانکه علم منافی این شهود ست عین حجاب آن
علم ست کما ذکره الشیخ الاکبر رضی الله عنه فی کتاب الحجب عِلْمُ الْيَقِيْنِ حِجَابُ عَيْنِ الْيَقِيْنِ
وَعَيْنُ الْيَقِيْنِ حِجَابُ عِلْمِ الْيَقِيْنِ حق الیقین عبارت از شهود اوست جلشانه باو تعالے و
یافتن او را سبحانه عین خود و این در بقا بالله صورت بندد که بعد از تحقیق بفنائے حقیقی حق
سبحانه او را از نزد خود بوجود موهوب حقانی مشرف گرداند از سکر حال و بیخودی بصحو افاقه بخشد
آنجا علم و عین حجاب یکدیگر نباشد در عین شهود عالم ست و در عین علم شاهد و این تعین که آنرا
عین حق میدانند درین مرتبه نه تعین کونی ست چه اثرے از ان نمانده است بلکه حقانی ست که
نزد اکابر معبر بوجود موهوب حقانی ست کما مر تنبیه و آنکه در باب تجلیات صوری تعینات و
صور خود را حق میدانند تعینات کونی ست که فنا بآن راه نیافته و این فرق چون و بعضے
متوسطان را مخفی شده است خیال کرده اند که در حق الیقین نیز همین تعینات کونی را حق میدانند

و این جهل منجر با کابر قدس الله تعالی اسرارهم گشته است و گمان برده اند که این حق الیقین ما را
در قدم اول که تجلی صوریست و تعبیر از ان بکشف ملکوت میکنند حاصل میشود و الاعیان الثابتة
اسمی از اسمای باری تعالی که مبدا تعین و قیوم و رب سالک است او را عین ثابتهٔ او گویند
یعنی منتهای سیر سالک همان اسم ست که مبدا التعین اوست و بعد از وصول بعین ثابتهٔ
خود سیر او در همان عین ثابتهٔ اوست زیرا که آن مشتمل ست بر شیونات لا الی النهایة و این سیر را
سیر فی الله گویند زیرا که تعین علمی او تعینی ست که از مرتبهٔ جمع و صفاتی که او مشتمل بر آنست صفات
الٰهی نه کونی پس فی الحقیقة سیر فی الله باشد کفر طریقت و حقیقت در شریعت چنانچه کفر و اسلام ست
در طریقهٔ نیز کفر و اسلام ثابت است و چنانچه در شریعت کفر شرارت و نقص ست و اسلام کمال
در طریقت نیز کفر طریقت نقص ست و اسلام طریقت کمال کفر طریقت عبارت از مقام جمع ست که
محل استتار ست تمیز حق از باطل درین موطن مفقود ست چه مشهود سالک در مرایای
جمیله و رذیله جمال وحدت محبوب ست پس خیر و شر و کمال و نقص را جز مظاهر و ظلال آن وحدت
نمی یابد لاجرم انکار که ناشے از تمیز ست در حق او معدوم ناچار همه در مقام صلح ست و همه را
بر صراط مستقیم مییابد و باین آیه کریمه ترنم مینماید مَا مِنْ دَآبَّةٍ اِلَّا هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا اِنَّ رَبِّيْ عَلٰى صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيْمٍ و گاهی مظهر را عین ظاهر دانسته خلق را حق مے انگارد و مربوب را عین رب میداند
اینهمه گلهاست که از مرتبهٔ جمع شگفته حسین منصور درینمقام میگوید ؎ کفرت بدین الله و الکفر واجب
لدی و عند المسلمین قبیح این کفر طریقت بکفر شریعت مناسبت تمام دارد و هرچند کافر شریعت
مردود ست و مستحق عذاب و کافر طریقت مقبول ست و مستوجب درجات چه این کفر طریقت از
استیلاء و غلبهٔ محبت محبوب حقیقی ناشے شده است غیر محبوب همه را فراموش ساخته پس مقبول بود
و آن کفر از استیلائے جهل و تمرد پیدا گشته ناچار مردود باشد و اسلام طریقت عبارت از مقام فرق بعد

بعد الجمع که موطن تمیز ست حق از باطل وخیر وشر اینجا تمیز این اسلام طریقت را با سلام
شریعت مناسبت تمام ست بلکه چون اسلام شریعت بکمال میرسد نسبت اتحاد باین اسلام
پیدا میکند آنکه هر دو اسلام اسلام شریعتند فرق درمیان اینها بظاهر شریعت و باطن شریعت
و بصورت شریعت وحقیقت شریعت مرتبه کفر طریقت از اسلام صورت شریعت بلند تر ست
هرچند نسبت باسلام حقیقت شریعت پست دادون ست ه آسمان نسبت بعرش آمد فرود
لیک پس عالی ست پیش خاک تود ٭ واز مشایخ کسیکه بشطحیات تکلم نموده است وسخنان مخالف
ظاهر شریعت گفته هم در مقام کفر طریقت بوده که موطن کفر و بے تمیزی ست و بزرگانے که
بدولت اسلام طریقت مشرف گشته اند از امثال این سخنها پاک ومبرا اند وبظاهر وباطن اقتدا
بانبیا دارند ومتابع ایشانند علیهم الصلوات والتسلیمات پس واضح گشت شخصیکه بے حصول
این حال ووصول بدرجه کمال کفر طریقت باین سخنها تکلم نماید وهمه را برحق وصراط مستقیم داند
وتمیز باطل از حق نمی نماید از زنادقه وملاحده است که مقصودش ابطال شریعت ست ومطلوبش
رفع دعوات انبیا که رحمت عالمیانند علیهم الصلوات والتسلیمات پس این کلمات از محق هم صادر
شوند واز مبطل محق را آب حیاتند ومبطل را سم قاتل در رنگ آب نیل (آب دریای نیل) که بنی اسرائیل را آب خوشگوار
بوده وقبطیان را خون ناگوار اینمقام مزلة الاقدام ست جم غفیر از اهل اسلام بتقلید سخنان اکابر
ارباب سکر از صراط مستقیم منحرف گشته ودین خود را برباد داده اند ندانسته اند که قبول این سخنان
مشروط بشرائط ست که در ارباب سکر موجود ودر ایشان مفقود معظم این شرائط نسیان ماسوای اوست
سبحانه که دلهیر آن قبول ست امتیاز محق از مبطل استقامت بر شریعت ست وعدم استقامت بر شریعت
آنکه محق ست باز تحجیم بار گران پانصد رکعت نماز نافله ادا میکرد وطعامیکه از دست ظلمه می رسید
اگرچه از وجه حلال بوده نمیخورد وآنکه مبطل ست اتیان احکام شرعیه بروے چون کوه قاف گران ست

آیه کریمه کَبُرَ عَلَی الْمُشْرِکِیْنَ مَا تَدْعُوْهُمْ اِلَیْهِ نشان حال شان رَبَّنَا اٰتِنَا مِنْ لَّدُنْکَ
رَحْمَةً وَّهَیِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا الْمَقَامُ مَا یَتَحَقَّقُ بِهِ الْعَبْدُ وَیَتَّصِفُ بِهِ یعنی مقام
آنست که صاحب آن بآن متحقق باشد ومتصف باشد وهرگاهی که خواهد بنوع تصرف بآن
برسد وبضرب تطلب در آن متحقق شود پس مقام هرکس موضع اقامت اوست باین تعرف
وتطلب وشرط او آنکه تا اتصاف او بآن مقام کما ینبغی در فنای او در آن مقام نشود ترقی بمقام
عالی از ان مترتب نگردد واحوال حالتے که وارد شود بر سالک بغیر قصد واراده وبغیر اکتساب او
از طرب وحزن وبسط وقبض وشوق وانزعاج وهیبت وغیره پس فرق درمیان مقام وحال
آنکه احوال مواهب ست ومقام مکاسب وصاحب الاحوال ترقی میکند از حال خود وصاحب
مقام متمکن باشد در مقام الفراق فرق مرتبه ایست که منسوب باشد بتو یعنی عبارتست از تمیز
درمیان خیر وشر ونقص وکمال وعابد ومعبود واعمال صالحه وغیر صالحه واتیان آنها که بقصد واراده
از سالک صادر شوند الجمع عبارتست از آن مرتبه که مسلوب باشد از سالک امتیاز درمیان خیر
وشر ونقص وکمال وعابد ومعبود واتیان اعمال صالحه وغیر صالحه بقصد واراده با هرکس در مقام
صلح بودن بسبب ورود تجلیات صفاتیه وشیونیه که مقدمه فناست واینمقام منتهای
سیر الی الله معرفت اینمقام حیرتست هرچه داند از حق داند وهرچه بیند از حق بیند جمع الجمع مرتبه
اعلی ست از جمع که در آن علم وادراک فنای خود در حق که سالک راست هم نماند یعنی درینمقام علم حضوری
سالک بخود مفقود باشد بالکلیه در ذات از راه اسمی که قیوم اوست وهیچ تعینی از تعینات کونیه
نظرش نباشد درینمرتبه هیچ تصرف از سالک باقی نماند ودر بادی النظر هرچه ازو صدور یابد از
تصرفات حق ست سبحانه سالک درینجا کالمیت بین یدی الغسال ست این بفنای
تام تعبیر کنند وسیر فی الله گویند وبعد ازین اگر فضل ایزد متعال مددگار او باشد حالتے عزیز دهد

له [illegible]
ع [illegible]

وآنرا تفرق ثانی وبقاے تام تعبیر کنند که سالک از مغلوبیت خود از حق بخلق رجوع نماید این مقام
دعوت ست انبیا را بالاصالة وکمل تابعان را نیز بتبعیت ایشان حاصل ست درینمقام
تعینی که سالک متصف ست باو نه از تعینات کونیه است بلکه بمحض موهبت این تعین از
نزد خود داده اند که معبر بوجود موهوب حقانی ست این سیر را سیر عن الله بالله گویند فرقی که قبل
از جمع باشد عامه راست فرقی که بعد از جمع مرتب شود مخصوص بانبیاست وکار دعوت باو مربوط ست
ومعبر این قوم ست اصطلاحاتیکه حضرات طریقهٔ علیه نقشبندیه مقرر فرموده اند اول نظر بر قدم ست
عبارت از ان ست که طالب را باید که در رفتن نظر خود بر قدم دارد چه در وقت رفتن نظر
پراگندگی میکند ومحسوسات متلونه انتشار حاصل میشود اگر نظر را بر قدم دوخته شود جمعیت
اقرب باشد این براے دفع تفرقه است که از آفاق میخیزد دوم هوش در دم عبارت از
هوشیار بودن سالک در هر نفس که ذاکر ست یا غافل این لحاظ بتدریج بدوام حضور میرساند ودر
رعایت این معنی دفع تفرقهٔ نفس ست انفسی هم عبارت از وقوف زمانی ست سوم سفر در وطن عبارت
از سیر در انفس ست که منشا حصول اندراج النهایة فی البدایه ست که مخصوص این طریقه علیه ست
هرچند که سیر در انفس در جمیع طرق ست اما بعد از سیر آفاقی ست ودرین طریق شروع ازین سیر ست
وسیر آفاقی در ضمن این سیر مندرج ست سالک را باید که تفحص کند نفس خود را آیا باقی ست
در آن حب غیر یا نه اگر بیابد از سر نو توبه کند وبکلمهٔ لا نفی آن نماید وبکلمهٔ الا الله اثبات محبت
حق جل سبحانه بکند وبمدادمت این کلمهٔ طیبه صفات ذمیمهٔ خود را چون بغض وحسد وبخل وعداوت
وغیره دور باید ساخت چهارم خلوت در انجمن هرگاه که سفر در وطن متحقق شد پس در انجمن نیز در خلوت خانهٔ وطن
سفر نماید پس باید که در انجمن تفرقهٔ متکلم ومخاطب نباشد وملتفت احدی نگردد واینهمه تکلفات و
تحملات در ابتدا است ودر وسط وانتها هیچ ازینها در کار نیست در عین تفرقه جمعیت ست ودر نفس غفلت

حاضر یعنی تفرقه وعدم تفرقه در جمعیت باطن سالک برابر ست مع ذلک اگر ظاهر را با باطن جمع
سازد وتفرقه را از ظاهر نیز دفع نماید اولی وانسب خواهد بود آیهٔ کریمه رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ
تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ در شان ایشان باید دانست که در بعضے اوقات از تفرقهٔ
ظاهر چاره نبود که حقوق خلق ادا شوند پس تفرقهٔ ظاهر نیز در بعضے اوقات مستحسن باشد اما تفرقهٔ باطن
هیچ وقتے از اوقات مستحسن نیست که آن خالص براے حق است سبحانه پس سه حصه از عبادت
مسلم از براے حق باشد جلشانه باطن بتمام ونصفے از ظاهر ونصفے دیگر از ظاهر براے اداے
حقوق خلق ماند ودر اداے آن حقوق چونکه امتثال اوامر حق است آن نصف نیز هم راجع بحق
است تعالی وتقدس اِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهٗ فَاعْبُدْهُ پنجم یاد کرد اما یاد کرد عبارت از
ذکر الله ست اسم ذات باشد یا نفی واثبات ذکر ست که موجب فنا وبقا ست ذکر ست که موصل
بخدا است ؎ ذکر گو ذکر تا ترا جانست ❊ پاکی دل ز ذکر یزدانست ❊ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا
لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ نص قاطع برین مدعاست ششم بازگشت کنایه از ان ست که بعد
از چند بار ذکر کردن بدل مناجات بحق تبارک وتعالی میکرده باشد الٰهی مقصود من توئی ورضاے
تو ترک کردم دنیا وآخرت را براے تو نعمت خود بر من تمام کن وروزی ده وصول تام بجناب
قدس خویش واین شرط عظیم ست در ذکر کردن ازین تغافل نکند بسیار مفید ست هفتم
نگاهداشت عبارت از دفع وساوس وخطرات از قلب سالک را ضروری ست که هوشیار
وبیدار باشد از خطور خطرات در قلب نگذارد که اندرون رود واستیلا نماید پس مشکل شود ازالهٔ آن ازین
طریق بلکه جمعیت وطمانینت حاصل میشود وچون خطره از قلب بالکل منتفی گردد وفناے قلب حاصل
گشت اما از دماغ ریزان میشود وبعد از فناے نفس از دماغ نیز زائل شود وبعد ازان در ادراک خطره که
از کجا می آید حیرانست انتقال خطره پیش ارباب عقول معقول نیست لیکن طریقه دودمان عالیه طور عقل ست

۱ [illegible] مردان [illegible]
۲ [illegible]
۳ [illegible]

کار پاکان را قیاس از خود مگیر ٭ گرچه باشد در نوشتن شیر شیر ٭ آن خیالاتی که دام اولیاست
عکس مه رویان بستان خداست ٭ و رسیدن بمقام ولایت بغیر حصول مقامات عشره که توبه
و انابت و زهد و قناعت و ورع و صبر و شکر و توکل و تسلیم و رضاست متصور نیست خواه بالاجمال
باشد چنانچه در طریقهٔ انیقهٔ نقشبندیه مجددیه قدس الله اسرارها که درین خاندان نسبت
اجمالی جذبی ست یا تفصیل کما فی السلاسل الآخر که سیر در انجا تفصیلی و سلوکی است شتان
مَا بَیْنَ الْجَذْبِ وَالسُّلُوْكِ کَمَا قَالَ الْاِمَامُ الْعَارِفُ الرَّبَّانِیُّ الْقَیُّوْمُ الزَّمَانِیُّ الْمُجَدِّدُ
وَالْمُنَوِّرُ لِلْاَلْفِ الثَّانِیْ فِیْ مَعْرِفَةٍ مِنْ مَعَارِفِهٖ سالک مجذوب در معرفت بر مجذوب
سالک مزیتی دارد و در محبت عکس آن چراکه مجذوب سالک مربی او الله سبحانه ست
مِنْ اَوَّلِ الْاَمْرِ اِلَی الْآخِرِ ٭ تربیت کرده او را بمحبت خاص و جذب نموده بطرف جناب قدس خویش بعنایت
کامله و مراد از معرفت معرفتیست که متعلق ست بتجلیات افعالیه یعنی معرفت اشیاء کونیه
و متعلق ست بصفات اضافیهٔ الٰهیه اما معرفتی که متعلق ست بذاته تعالی و آن عبارت
از جهل و معرفتی که متعلق ست بصفات سلبیه تنزیهیه و آن مشتمل ست بحیرت و معرفتی که متعلق
ست بصفات ذاتیه موجوده متعلق ست بشیونات ذاتیه اعتباریه پس مجذوب سالک حقیت
بآنها اولی ست بتفاصیلها لیکن معارفی که متعلق اند بمقامات عشره من الزهد والتوکل والصبر
والرضا وغیرها پس سالک مجذوب احری ست بتفاصیل آن زیراکه آن قطع کرده اینمقامات را
تفصیلاً و عبور نموده ترتیباً و دقائق هر مقام به تفصیلی میداند که نمیداند آنرا مجذوب سالک چراکه
رسیده است باین مقامات اجمالاً و حاصل نموده زبدهٔ هر مقام و خلاصهٔ آن سالک باعتبار
ظاهر و صورت اتم ست درین مقامات و مجذوب سالک باعتبار زبده و خلاصه اکمل ست
ولهذا در باطن عوام که ناظرند بظاهر و صورت اولی اتم ست از ثانی در مقام زهد و توکل و غیرها

و نمیدانند که در ثانی وجود رغبت منافی زهد نیست و همچنین تعلق باسباب منافات بتوکل ندارد و
وجود کراهیته مانع تمامیته رضا نیست چراکه رغبت او بالله ست سبحانه و همچنین تعلق او
باسباب بالله ست جل سلطانه ذکره بالله عز و جل ست با وجود این اوصاف خالص ست
لله سبحانه و تعالی رغبت نمیکند در دنیا مثلاً مگر برضاے او سبحانه لا لغیره و اگر رغبت میکند
باشارهٔ نفس پس نفس او فانی ست در حق پس این رغبت او فی الحقیقة لاجل رب اوست جل سلطانه
هشتم یاد داشت عبارتست از توجه صرف مجرد از الفاظ و تخیلات بحضور بے غیبت یعنی
حضور دوام ذات حضرت حق سبحانه تعالی و تقدس بے تخلل حجب شیونی و اعتباراتی حق آنست
که این توجه حاصل نمیشود مگر بعد فناے اتم و بقاے اکمل اما وقوف عددی عبارتست از
رعایت نمودن عدد طاق ست در نفی و اثبات و وقوف قلبی عبارتست از توجه بسوئے قلب که
زیر پستان چپ بفاصلهٔ دو انگشت واقع ست و حکمت درین توجه مانند حکمت در مراعات ضرب
است نزدیک خاندان جیلانیه **خاتمه دربیان** برخے از حالات و واقعات کرامت آیات
آن روح مجسم درایت نفس مکرم ولایت شمع شبستان هدایت بحر مواج افاضت و افادت هادی
راه شریعت و حقیقت محرم راز خلوتخانهٔ کنت کنزاً مخفیا واقف اسرار سراپردهٔ کنت نبیا طلیعهٔ
صبح وصال قسیم اذواق و حال مقدمة الجیش جَاهِدُوْا فِی اللّٰهِ یکه تاز معرکه قُتِلُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ
ساقی صهباے محبت و اخلاص چاشنی فرماے الطاف خاص الخاص نظارگی تماشاے
جبروت عنقاے هواے لاهوت مقام شناس قاب قوسین مخدوم عالم مراد اعظم پیر و مرشد

حضرت مولانا محمد ارشاد حسین قدس الله تعالی سره الاقدس

نه بزبان قلم حوالت میرود و اگرچه حالات شریفه و مقامات رفیعه خدام عالیشان از اندازهٔ نطق و بیان
برتر و از وهم و فهم ادراک شمهٔ از ان حلقه بیرونست تا نظر بمقاله مَا لَا یُدْرَكُ كُلُّهٗ لَا یُتْرَكُ كُلُّهٗ

نفحهٔ انان ختن ورائحهٔ ازان چمن بقدر قدرت پیشکش ناظرین منتظرین میسازد و بدین خدمت بر
سعادت بخت خود نازد تا رهروان طریقت را بجاے بانگ درا و سالکان کعبهٔ حقیقت را رهنما
گردد وطن اصلی بزرگان حضرت ایشان خطهٔ فاخرهٔ سرهند که سرهند ست بوده چیره دستی قوم
سکهان و جبر و تعدی ایشان بر همه ساکنین عموماً و بر خواص مسلمین خصوصاً رنگ آن ریخته
که اجداد امجاد حضرت ایشان دل از خانمان بر انگیخته جاده پیماے اقطار و امصار گردیدند
از انجمله آباے فرخ لقاے حضرت درین دیار رسیده سکونت ببلدهٔ بریلی ورزیدند و از آنجا
جد امجد ایشان بدار السرور مصطفے آباد عرف رامپور اقامت گزیدند والیان ریاست مذکور که
بقدر دانی اهل کمال معروف و مشهور و بارادتمندی راسخ و رئیس نامزد زمره یکتا بودند مراتب
تعظیم و تکریم حضرات چنانکه باید و شاید بتقدیم رسانیده ورود مسعود ایشانرا نعمت عظمی و غنیمت
کبری شمرده روز بروز بترقی ارادت و اداے لوازم خدمت می افزودند از ابتدا تا انتهای ظهور
ولادت باکرامت حضرت ایشان درین شهر سعادت بهر چهار دهم صفر سنه ۱۲۴۹ھ اتفاق افتاد
و در خیر و برکت بر روے اهالی این دیار کشاده از انجا که حسب ارشاد عارف روم که ؎
هر کسے را بهر کارے ساختند ٭ میل آن را در دلش انداختند ٭ ذات اقدس را براے کارے در مجلاے بروز
آورده بودند همین که چاشنی شربت تنبیه ایشان پیمودند بفرمان ارادت داعی سعادت بخدمت والد
ماجد خود در بزم افادت شیخ احمد علی صاحب مرحوم که هر دو استاد آفاق در فنون خود طاق بودند
تکمیل فن فارسی فرموده در صحبت حافظ غلام نبی صاحب و مولوی جلال الدین صاحب
و مولوی نصیر الدین خان صاحب که هر یک مشهور زمانه و در کمالات خود یگانه بودند
تحصیل صرف و نحو و جز آن نمودند بعده زان در شهر فردوس مثال لکهنو کتب منقول را باتمام رسانیدند
پس از چندے در ملازمت خود بصحبت علامهٔ دوران علامه محمد نواب صاحب بنابر استفادهٔ باقیماندهٔ

کتب معقول و غیر آن رجوع نمودند از انجا که مولاناے موصوف در آن روزها بتعلیم و تهذیب
نواب محمد کلب علیخان صاحب مرحوم در عالم صغرسنی مامور بودند ناچار حضرت ایشان
باتفاق ایشان در مجلس استفادت نواب ممدوح موجب گرمی هنگامهٔ صحبت میشدند چونکه جد امجد
ایشان یعنی نواب محمد سعید خان والی ریاست بغرض تعلیم و تلقین مذهبی دو کس را از اهالی
لکهنو که مجتهد وقت بودند در خدمت نواب مذکور الصدر بلند اقبال که تائید ایزد باکمال متعهد حال
ایشان بود مقرر میداشتند انچه مجتهدان مامور از عقائد مخصوصهٔ خود ها در روز بر لوح خاطر نواب صاحب
سابق الاوصاف نقش می بستند حضرت ایشان در صحبت شب بآب صاف اظهار حق همه آن
نقشهاے سرابی را پاک می شستند کوشش مجتهدان همه رائگان می افتاد و سود سرمایهٔ آنها
سراسر نتیجهٔ زیان میداد آخر کار حکایت شکایت به پیشگاه دولت رسیده صحبت حضرت ایشان
با نواب صاحب ممدوح بمفارقت انجامید حضرت هادی باکمال آزادی بدار الملک دهلی رونق افزا شدند
و از حسن اتفاق جناب مولانا هم عنقریب علاقهٔ اینجا گسسته در دهلی با حضرت ایشان عقد
صحبت را استحکام افزا شدند شب مفارقت روی در پردهٔ عدم کشید و مجلس افادت و استفادت
هر روز گرم گردید تا آنکه صیت کمالات حضرت مخدومی گوش آفاق را نواخته و عالمیانرا آرزومند
استفاده ساخته بعد از فراغ اینکار ببدرقهٔ اشارهٔ جناب مولانا محمد نواب صاحب کامیاب
فیض صحبت کیمیا خاصیت حضرت قبلهٔ انام مرجع خاص و عام شاه احمد سعید صاحب
مجددی شدند و بکمال صدق و ارادت و حسن عقیدت شرف بیعت قبول کرده منازل سلوک
طریقت و مدارج عروج معرفت در اسرع اوقات طی فرموده بسند اجازت و خلافت ممتاز و سرفراز
آمدند چنانکه از مقام محبیت بمحبوبیت رسیدند ازینجا قیاس باید کرد که صاحبزادگان حضرت در رشک
افزودند و کمالات حضرت ایشانرا زبان صدق بیان علی رؤس الاشهاد ستودند روزی درمیان

صاحبزادگان موصوف و حضرت ماشکر آبی پدید آمد حضرت ایشان بپاس ادب از حضرت
قبله التماس رخصت خود درمیان آوردند درین خصوص اصرار و مبالغه را در کار کردند در جواب
ارشاد شد که کسی از دل و جان خود دوری و از چشمان خود مهجوری گوارا نمیکند ازین خیال درگذرید
و باتفاق باهدیگر چون شیر و شکر بسر برید و در صحبت حضرت قبله مدتی بر کتب تصوف و حقائق
و اسرار تفسیر و حدیث گذشته و از بطون آنها باخبر گشته سلوک مجددیه را بانجام و اتمام رسانید و باقامت
وطن مالوف خود مجاز و مامور گردیدند حضرت **شاه محمد مظهر صاحب** خلف اصغر حضرت قبله که
سجاده نشین و مجموعهٔ اسرار یقین بوده اند در کتاب مقامات سعیدی در ضمن احوال حضرت
ایشان می نگارند که ایشان از اکابر اصحاب و از اجلهٔ خلفاے کامیاب حضرت قبله بوده اند که
طے مراتب سلوک چنانکه باید فرموده اند و نیز در همان کتاب می آرند که حضرت قبله اکثر اوقات
در کمال قابلیت ایشان در علوم صوری و معنوی تر زبان و رطب اللسان شده اند نسب حضرت
ایشان بده واسطه بحضرت امام ربانی قیوم زمانی میرسد بدین تفصیل مولانا و مرشدنا محمد ارشاد حسین
بن حکیم احمد حسین بن میان غلام محی الدین بن میان فیض احمد بن شاه کمال الدین بن شیخ درویش محمد
بن شیخ زین العابدین عرف شاه فقیر الله بن شیخ ضیاء الدین یوسف بن حضرت شاه محمد یحیی فرزند
اصغر حضرت قطب ربانی مجدد و منور الف ثانی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین در ایام فتنه انجام غدر
حضرت قبله از خانقاه مظهریه برآمده از راه پنجاب و بندر کراچی بدار الامان حرمین شریفین زادهما
الله شرفا هجرت فرمودند و حضرت ایشان را از مقام پانی پت رخصت انصراف وطن ارزانی داشتند
حضرت ایشان بعد از چندے بتحریک شوق و محبت برادر راه توکل باخادمی خاص محمد موسی بخاری
بحج بیت الله و سعادت عتبه بوسی روضهٔ سید عالم صلی الله علیه وسلم شرف اندوز و برمراد
دلی فیروز گشتند و تا مدت یکسال در سایهٔ روضهٔ مبارکه فیض صحبت حضرت قبله دریافته باشارت

سراسر بشارت سید الاصفیا خاتم الانبیاء علیه الف الف تحیات بواسطهٔ هدایت نزدیک
و دور باقامت دار الاسلام رامپور مامور شده معاودت فرمودند و بعد از ورود بخلوت و عزلت
اوقات گرامی بسر نمودند در فیض کشاده بود و خوان هرگونه نعمت آماده۔

حلیهٔ شریف و اخلاق لطیف

قامت با استقامت متوسط سر پرشکوه پیشانی کشاده ریش انبوه چشم سیاه بسرخی مائل ابرو دراز
از هم جدا اقبالهٔ مراد سائل بینی بجالت اعتدال عذار باجمال چهره گندم رنگ لبان بدر مدور
باهیبت و جلال روشن چون آفتاب قطار دندان باب و تاب گوئی سلک در ناب هر که دیده را
بجمال باکمال آشنا میکرد بزبان حال مضمون این بیت ادا میکرد ؎ هیبت حق است
این از خلق نیست ٭ هیبت این مرد صاحب دلق نیست ٭ اکثرے از محبان و غیر ایشان را
رویت حضرت رسالتمآب علیه الصلوات والتسلیمات در صورت مثالی حضرت ایشان رو داده
باب ارادت و عقیدت بر روے ایشان کشاده سینه فراخ و کشاده میان باریک موی سر و ریش
سراسر سیاه نه تاریک الحاصل از سر تا پا باتمام اعضا در غایت اعتدال صورت معنی حسن و جمال
عمامهٔ سفید متوسط بر سر قمیص مشقوق الصدر در بر سبحه و عصا دست آشنا گرم رفتار نرم گفتار
حروف دلفریب مهر افزا بیگانگان را یگانه نما هر یک با صفا بعهد با وفا با فقیران بعطا با امیران بغنا
با بزرگان باادب و خدمت با خردان بترحم و شفقت علم با عمل کلام با قل و دل یتیمان را غمگسار
بیوگان را تیمار دار الغرض همه اهالی شهر گوئی مرید بودند و بندهٔ زرخرید چه مومن چه کافر بے تسخیر
بدل و جان مسخر خلق و محبت حضرت گردن همگنان را طوق بود و حرمت و ادب ایشان بر جمیع
حکام و امرا فوق در عهد مسند نشینی نواب محمد مشتاق علیخان خلف نواب محمد کلب علیخان مرحوم
وظیفهٔ معمول خانقاه بایماے بعضے موقوف گردید از خزانهٔ غیب خرچ خانقاه بقدر کفایت برسید

بنای این خانقاه در عهد ریاست نواب کلب علیخان صاحب مرحوم از جانب مهاراجه اندور
در زمانی که راجهٔ موصوف مهمان ریاست بود تعمیر یافته تولیت حضرت ایشان مخصوص مفوض
شده بود بعد از نواب خلد آشیان بکار گذاری مدار المهام از تولیت حضرت بدر رفته تصرف
سرکار در آمد و موجب سبکدوشی گشت نواب کلب علیخان صاحب مرحوم میخواستند که چند ده برای مصارف
خانقاه برای دوام مقرر کرده آید حضرت ایشان قبول نکردند که بعد از ما همین مواضع در اولاد ما
فتنا نزاع و خسارت آخرت خواهد شد بعد از مراجعت مدینهٔ منوره اوقات عزیز بافادت و
افاضت در خلوت و عزلت بصفات صبر و توکل و قناعت و رضا و تسلیم ریاضت و مجاهدت بسر شد
چنانچه نقدی که در ایام علالت نواب کلب علیخان صاحب مرحوم بواسطهٔ محمد عثمان خان کارگزار ریاست بخدمت
حضرت فرستادند قبول نیفتاد که صدقه حق مساکین ست ما حسبتہ للہ برای صحت ایشان دعا میکنیم
نواب ممدوح بعد از استماع جواب قصه در خدمت حضرت ارسال داشتند و در آن نگاشتند که هر چند
مبتلای فسق و فجور اما نه از اخلاص و عقیدت اهل الله و درسه أُحِبُّ الصَّالِحِينَ وَلَسْتُ مِنْهُمْ
لَعَلَّ اللّٰهَ يَرْزُقُنِي صَلَاحًا حضرت عافر مودند و اثر اجابت پدیدار شد که از منهیات بکلی بری
شدند و از جملهٔ صلحای روزگار نواب صاحب مرحوم از عهد لعهدی اخلاص و عقیدت با حضرت
میداشتند بعد از وقوع و ظهور همچو آیات که عین کرامات ست علم ترقی اخلاص و عقیدت در میدان
محبت و مودت بر افراشتند و بعد از اصرار که از طرف نواب در بار انکار حضرت تکرار یافت
مصارف خدام بقدر کفایت از سرکار قرار یافت از روزی که بنای مهمات ریاست وابسته
بصوابدید حضرت بود در هر کاری فتح و فیروزی مینمود و پیش گورنمنت آناً فاناً اعزاز ریاست
می افزود همین که از زیارت بیت الله معاودت نمودند در حجرهٔ **صاحب جی** قدس سره
بعرصهٔ نه ماه از حفظ قرآن فراغت فرمودند پس بیوه را در عقد ازدواج گرفته در احاطهٔ کٹے بازخان صرف

توکل بسر مینمودند نوبت فاقه بهفته می کشید امراض و عوارض بر آن مزید میگردید اما بوجه کمال
استقامت بهیچکس از یار و اغیار آثار مصائب پدیدار نشد حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ
ورد زبان بود وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا خاطرنشان در مرض خارش که
از حد تجاوز شده والد ماجد حضرت معالج بودند چون حضرت را التفات بدوا ندیدند رنجیدند
و کلمات بزرگانه بر زبان آوردند حضرت آن کلمات را آثار کمال محبت شمردند و آخر بدو حرف
اختصار کردند که شفا بدست خداست نه در دست دوا از همان روز عارضه رو بتخفیف نهاد و بایند ک
فرصت صحت کلی دست داد پس از چندی حضرت اقامت محلهٔ چاه شور را بر خود شیرین فرمودند
و عمارتی عالی با خانقاهی از سرکار برای ایشان تعمیر پذیرفت اقوام افغان که سرکشی سرشت
ایشانست بمقتضای جهل و نادانی بر بنای آنکه حضرت در تحریر فتوی پاس رعایت احدی
نفرمودند با حضرت بر سر عناد و آمادهٔ شر و فساد بودند چون حضرت بکمال همت و شجاعت پروای
آن نمیداشتند آخر رفته رفته همه سر اطاعت بر قدم حضرت گذاشتند انجام کار تمام از اهالی هنود
و اسلام حضرت را از پدر شفیق و مهربان تر می انگاشتند در واقعهٔ شهر آشوب قتل مدار المهام بعض
نمک حرام باغراض خود افتراها ساختند و حکام را در گمان انداختند که آنان که غبار این فتنه
بر انگیخته اند باعیای ایشان خون مدار المهام ریخته اند چنانچه بر بنای همین افترا پریذیڈنٹ
کونسل فوج انگریزی طلب داشت و همت بر اخراج حضرت ایشان ازین شهر برگماشت چه بیقین
میدانست که این کار نه آسان ست بلکه از اهالی این شهر عموماً هر تنی بر ایشان از دل و جان
قربان ست از آنجا که تائید ایزدی همراه بود دعوی دروغ بی گواه ازین خیال در گذشت و
طومار این مقدمه در نوشت تا آنکه جملهٔ حکام الی لفٹنٹ بمعذرت پیش آمدند و پشیمان از اندیشه
خویش و از همین بود که ترقی در مشاهره رو نموده امور انتظامی ریاست باتفاق رای حضرت وابسته شد

وسلسله خود رائی بگسست اینهمه از آثار کرامات ست وحفظ حمایت رحمانی را علامات روزی صاحبزاده مهدے علیخان داماد نواب احمد علیخان که مذهب شیعه داشت بغرض فاسد از خدمت حضرت ایشان استفتا نمود که آیا تزویج درمیان سنی وشیعه جائز ست یا ناجائز حضرت جواب آنرا باسیکے از شاگردان حواله فرمودند او نوشت که نزد حنفیه درست نیست چون جواب بدستش افتاد فوراً با آنکه منازعتے باهم درمیان بود بنظرگاه نواب کلب علیخان صاحب مرحوم درآمد ونواب مرحوم که جواب را دیدند وبکنه آن رسیدند بغرض درآمدند واز خود برآمدند که در آن حرفے نسبت بایشان عائد میشد باری بردباری وهوشیاری بکار فرمودند وانکار که جواب بقلم ایشان نیست ودیگر مهدے علیخان نیز حاضر بود در معنی از حضرت ایشان استفساره درمیان آمد وبر زبان نواب آمد که در جواب همچو استفتا تامل مناسب بود حضرت در جواب فرمودند حق همین ست که نوشته شد واخفاے آن در شرع ممنوع وپاس ورعایت کسے در اظهار امر شرعی نامطبوع اینقدر گفته برخاستند وبدولتخانه رسیده معاً بقصد شاهجهانپور جانب بریلی راه طے نمودند ومولوی محمد امداد حسین صاحب برادر بزرگ خود با دروں مستورات وتوابع از عقب ارشاد فرمودند چون این خبر گوش زد نواب جنتمکان شد از وفور محبت واخلاص که بحضرت داشت بیتاب شد وبعض اراکین را فرمان داد که بهرچه زودتر حضرت ایشان را براه دریافته دستار وعمامها بر قدم گذارند واز جانب ما عرض دارند که عفو تقصیر بے ادبی را امیدوارم وبر خطاے خود شرمسار بعد ازین هیچگاه در احکام شرعیه مداخلت بیجا در کار وحرف ارباب غرض را درباره حضرت در دربار ما بار نخواهد بود ما بسرکار دوار سیدیم وصورت مراد مدعی را در آئینه ذهن رسا معائنه دیدیم غرضش بیش ازین نبود که اخلاص بعناد وصلح بفساد انجام پذیرد وآتش فتنه عالمی را درگیرد الحاصل نزدیک بموضع دهموره همه این مراتب طے گردید وناچار بکار معاودت کشیدند همین که بتسبیح خانه قدم رنجه

فرمودند سواری نواب صاحب در رسید عهد وپیمان باهم استوار گردید که در بربادی ریاست نکوشند وعطاے ارادتمندان بذیل عفو بپوشند ازین پس در هیچ امرے خلاف ودر هیچ کارے انحراف بمیان نخواهد آمد وهمین بظهور پیوست چنانکه در اوقات علالت نواب صاحب که اسپیل خاص بحضرت رجوع بود در انفصال اکثر مقدمات سود رعایا وزیان سرکار رو نمود رنجے درمیان وحرفے بر زبان نیامد

{در معموری اوقات}

هرگاه ثلثے از شب باقی میماند بعد از وضو وادعیهٔ ماثوره ونماز تهجد تا صبح تلاوت قرآن شریف مصروف بوده سنت فجر ادا فرموده بر شق الیمن اضطجاع ساخته بر وقت فریضهٔ فجر بقرأت طویله مسنونه با عمامه در مسجد گذارده بعد از طلوع آفتاب فاتحه خوانده در تسبیح خانه بنفس نفیس باوراد پرداخته بعد از دعاے حزب البحر ونماز اشراق ونماز ودعاے استخاره توجه بحاضرین میفرمودند که ایشان تا وقت توجه از ختم حضرت امام ربانی یعنی صد بار درود شریف ولاحول ولا قوة إلا بالله لا ملجأ ولا منجأ من الله إلا إليه پانصد بار درود شریف وختم حضرت ایشان درود شریف صد بار ویا حی یا قیوم یا من لا إله إلا أنت أسألك أن تحيي قلبي بنور معرفتك أبدا أبدا پانصد بار باز صد بار درود شریف فراغت مینمودند توجه چندان قوی می افتاد که کار ده ساله بیک سال میکشاد پس ازین هنگامهٔ درس وتدریس طلبه تا نصف النهار گرم میماند در فصل صیف بعد از قیلوله یکساعت وضو کرده سنت فی الزوال وقرآن شریف بقدر معمول خوانده نماز ظهر مطابق حنفیه مستحباً بتاخیر در مسجد با جماعت پس از سنت قبل الظهر بقاعدهٔ مسنون بقرأت طویله ادا کرده در تسبیح خانه بار ارباب حاجت وصحبت میداشتند وعصر بطریقهٔ حنفیه بتاخیر خوانده تا شام بتدریس مثنوی معنوی ومکتوبات حضرت امام ربانی وعوارف واحیاء العلوم وقصیدهٔ فارضیه ودیگر کتب تصوف بر سبیل بدلیت تا نماز مغرب همت میگماشتند قریب اذان فاتحه خوانده نماز مغرب کرده پس از رکعتین تا دیر بر سر مصلا توقف کرده در تسبیح خانه

باوراد و توجه مثل اول روز تا ثلث اللیل مصروف میشدند اما ختم صلوٰة تنجینا سه صد و سیزده مرتبه
و ختم خواجگان نقشبند معمول و مخصوص خدام بود و بعد از فراغ حلقه اکثر در مسجد با جماعت علما و فقرا
صلوٰة العشا ادا میفرمودند و از انجا داخل خانه شده با اهل و عیال بقدر سد رمق صرف غذا میشدند
روز سه شنبه که مخصوص بملاحظهٔ فتاوای واردهٔ امصار و اقطار بود دران روز توقف بتدریس
طلبه می افتاد روز جمعه غسل و تبدیل لباس سفید با قمیص و عمامه نموده بوقت مستحب ظهر چهار رکعت
قبل جمعه خوانده بر سر ممبر عصا بدست راست آغاز بخطبهٔ طویلهٔ اول نموده باختتام رسانیده
بعد جلسهٔ خفیفه و خطبهٔ ثانیه دو رکعت بسورهٔ جمعه و منافقون با صفوف جماعت گزارده چهار رکعت
احتیاط الظهر مستحبا و دو رکعت بعد الجمعه ادا کرده سر ممبر فاتحه خوانده بقدر یک رکوع تفسیر قرآن
با نکات و اسرار ادا میفرمودند که دل از حاضرین میربودند هرکسی از ارباب صورت و معنی بقدر
استعداد و قابلیت کامیاب و باندازهٔ حوصله ازان شربت حیات بخش سیراب میشد از بعضے نعرها
سر بر میزد و بعضے از خود بیخبر سر بدیوار و در تا قریب عصر مجلس وعظ بر پا و ابواب هدایت برکه وامیبود
چنانچه در مدت سی سال دو بار آغاز تفسیر بانجام کشید و از فاتحه باختتام رسید پس از فاتحهٔ اختتام
و ادای نماز عصر با جماعت کثیره بر مزارات متصلهٔ مسجد فاتحه و استغفار خوانده حاضر دولت خانهٔ والدین
شریفین گردیده بشرف پابوسی رسیده به دیگر اعزه و اقارب ملاقات کرده و بهر یکے انواع امداد
و احسان مینمودند باوصف آنکه در هفته همین چار روز تدریس بر سبیل دوام میشد باری در هفت سال
تحصیل علوم تمام میشد نواب قطب الدین خان دهلوی رسالهٔ در مناقب حضرت امام ابوحنیفه و اجتهاد
ایشان تالیف نموده بودند مولوی نذیر حسین سر آمد غیر مقلدین را حسد بران داشت که بتردید آن
پرداخته رسالهٔ بنام معیار ترتیب داده نزدیک و دور شائع ساخت نواب موصوف ازینمعنی خیلے
پیچ و تاب خورده بسابقهٔ معرفتے که درمیان بود هر دو رساله را بخدمت حضرت فرستاده درباره تردید آن

اصرار و مبالغه از حد بکار بردند و بقلم آوردند که اکثرے از خیل وهابیه بتوهین ائمهٔ دین کمر بسته بگمراه مسلمین
نشسته اند برداشتن این مردم فریبان از راه و باز نمودن راه از چاه موقوف بر همت آن
دین پناه است که دست دیگران از شکستن سر این اژدهاسیرتان کوتاه است ع اینکار از تو آید
و مردان چنین کنند چه هرچند که حضرت ایشان ازینچنین امور اجتناب و اعراض میفرمودند اما ازانجا که
پاس خاطر نواب صاحب سابق الذکر عزیز بود و رعایت حفظ دین متین نیز قلم برداشتند و هرچه
نگاشتنی بود برنگاشتند و روز یعنی سه شنبه و پنجشنبه برای اینکار معین ساختند و بدلائل
عقلیه و نقلیه اثبات وجوب تقلید شخصی را استواری داده از اتمام آن بپرداختند بعد از تکمیل و
ترتیب بانتصار الحق موسوم و معروف گردیده الحق کتابے است که چشم زمانه تا ایندم مثلش ندیده
هرکه دید بسواد دیده گذاشت و از دل و جان عزیز داشت نواب صاحب دهلوی هرگاه که دیدند
از کمال شادمانی در پوست نگنجیده بدل و جان برگزیدند حفظ عقائد دین را حصاری ست و خونریزی
مفاسد مفسدین را شمشیر آبدار این مفسدان با آنکه قابلیت ترجمهٔ لفظی قرآن و حدیث ندارند
معلم الملکوت را از کمترین شاگردان خود میشمارند و میان بدعوے اجتهاد دست بیباکانه زبان
بطعن ائمهٔ مجتهدین که ستون دین متین اند میکشایند که امام ابوحنیفه آنجا غلط کرده و شافعی اینجا
راه خطا پیموده و بایزید و منصور زبان بکلمات کفر گشاده و آب دین بر باد داده عه فنعوذ بالله من شرور انفسنا الخ

در بیان کشف و کرامات نواب کلب علیخان صاحب والی ریاست رامپور در مرض الموت

بخدمت حضرت ایشان زبان معذرت گشاده التماس نمودند که هرچند چنانکه باید و شاید ازین جانب
خدمت خدام اقدس بظهور نه پیوست و در قدر دانی و مرتبه شناسی ایشان غیر از قصور صورت نه بست
عفو تقصیر را امید وارم و امداد و همت را خواستگار که خداوند کریم بفضل عمیم مشکلم آسان نماید و خاتمه ام
بالخیر فرماید چنانچه حضرت هشت روز بنفس نفیس توجه باصلاح حال ایشان بر گماشته و گفتم

غیر از وقت طعام که بخانهٔ خود صرف میفرمودند تنها نگذاشتند درین چند روز آثار غریبه پدیدار و
احوال و جذبات آشکار شد و ازین سرای فانی بدار الملک جاودانی انتقال و ازین زندان فراق
بجنان وصال ارتحال فرمودند اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَیْهِ رَاجِعُوْن شنشاه قبل از انتقال وصیت نامه
سر بمهر بحضرت تفویض شده بود که چون مرغ روح از قفس تن بال پرواز کشاید مطابق انچه درین نگارش
و گزارش یافته بعمل در آید بر وقت که ملاحظه رفت بستر سربسته آشکار و چند امور پدید ارشد اول
اینکه مابین مقبرهٔ حضرت شاه جمال الله رح و مزار شاه محمد عمر رح بنده را بخاک بسپارند دوم اینکه سوای
حضرت ایشان و برادر ایشان یعنی مولوی امداد حسین صاحب در تجهیز و تکفین و تدفین کار ندارند
سوم آنکه صرف تجهیز و تکفین از ریاست نگردد همین سه صد روپیه که امانت ست بس ست زیاده ازین هیچ
خلاصه همچنین بعمل آمد دیگر حضرت را ابد ربار و با مور ریاست کار و بار نبود هر چند که ریاست اصرار نمود
آخر حال ریاست زبون شد کار دگرگون شد ملازمان شهری معزول و بیرونی منصوب گشتند قانون
انگریزی کشادند و احکام شرعی در نوشتند مبلغ پنج لکه و پنجاه هزار روپیه که از مصرف زکوٰة در خزینه
جمع بود نواب ممدوح در حین حیات خود بحضرت شوری آورد که برای این زر بقیهٔ زکوٰة آئینی
تجویز کرده آید که بدان جائدادی خریده از توفیر آن وظیفهٔ مناسب بعلما و فقرا و مساکین و طلبه
واصل میشده باشد که درین روزگار احدی را توفیق امداد ایشان نمانده با آنکه از جای ذریعهٔ معاش
ندارند و در سؤال بر خود بسته با بینوائی و خونخواری شب را بروز می آرند اگر حضرت بنفس نفیس این بار
بر خود گوارا فرمایند از همه اولی و انسب مینماید که دران حیف و میل را احتمال نیست چون ازین جانب
انکار و از انجانب اصرار از حد گذشت نواب صاحب تولیت انکار تا حیات خود بر خود گرفتند و بعد
از خود بعهدهٔ حضرت سپردند و دستاویزی مرتب کرده در کمشنری بریلی رجسٹر رسانیده بدست
حضرت نهاده حکم بجمع کردن زر مذکور بدکان مهاجنی فرمودند که اثر بیهوشی نواب صاحب طاری شد

و حکم جاری نشد باز هرگاه بحالت قدری افاقه رسیدند تاکید و تهدید هر چند تجدید یافت کارگزاران
بتغافل گزرانیدند که نواب صاحب داعی اجل را لبیک اجابت گفتند و زری که مستغرق شده بود
باز بخزانه جمع گردید و آن دفتر را گاؤ خورد و آن بضیه را آب برد حضرت ساپس سبکدوشی بجا آوردند
و ازین غبار که برخاسته بود درو بصفا نواب مصطفی خان شیفته که از مریدان خاص حضرت شاه عبد الغنی صاحب
برادر خرد حضرت شاه احمد سعید صاحب قدس سرهما بودند و از ادراک و فصاحت بهرهٔ کامل
داشتند باشتیاق ملاقات حضرت ایشان وارد مسجد شده از دور قدر را بتعظیم خم کردند حضرت
نظر باخلاص و ارادت ایشان را در بر گرفته بپهلوی خود جا دادند ایشان بهیبت دو زانو نشستند
یکی از حاضرین از مبالغهٔ ایشان در تعظیم سوال کرد جواب یافت که حضرت ایشان نسبت
سابق این قدر علو کردند که دل بسجده میفرمود بر رکوع کفایت نمودم شما که چشم ندارید قدر و منزلت
حضرت چه شناسید و چه دانید که کدام هستند تصرفات حضرت از اجرای قلوب بذکر الٰهی و القای
سکینهٔ غیر متناهی و جمعیت خاطر و حل مشکلات باطن و ظاهر و عبور دادن از مقامات
و حالات و رسانیدن بمرتبهٔ فنا و استغراق از سیر انفس و آفاق و طهارت از اوصاف ذمیمه و
وصول باوصاف حمیده و ایصال بدرجهٔ بقا و جز آن بتوجه باطن که در اندک مدت طالب را میسر
میشد نه باندازهٔ شرح و بیان ست و نه رخصت باظهار و افشای آن کسانیکه از زندان بعد و
حرمان بجنان قرب و وصل رحمن رسیده اند و بدوام حضور و آگاهی و مشاهده بدون مجاهده و کشف
توحید بلا ترک و تجرید و استغراق بحر وحدت و حیرت تتبه احدیت مشرف گردیده اند بقطرهٔ از آب
و ذرهٔ از آفتاب بی پرده اند و از خمخانهٔ فیض بی پایان بیش از جرعهٔ نخورده شهود وحدت در
کثرت قدم اول سالکانست و جذبات محبت و اسرار معرفت نقد سر دست ایشان حل مشکلات و
قضای حاجات مردم و فتح ابواب ظاهر و باطن و تصرف در کونات و اجبار بالغیت که عوام

از اعظم کرامات شمارند و خواص بدان التفات ندارند اکثر بوقوع آمده برخی از آنها بزبان خامه
گزارش و نگارش می پذیرد در سفر حجاز هرگاه مرکب نواب محمد کلب علیخان صاحب و آب نزدیک بود که
در آب نشیند و تباهی گزیند نواب موصوف بامید استمداد بسوئے حضرت نگاهی گرد آهی بر آورد و تامل
فرمودند و تسکین خاطر ایشان فرمودند که اگرچه طوفان آفات ست اما جهاز شما بساحل بنجات ست
انشاء الله تعالی آخر شرط توفیق وزید و کشتی را بساحل سلامت کشید همچنین در اثنای راه مدینه طیبه
چهار صد کس از بدویان سواری نوابصاحب در میان گرفتند که تا زر خطیر نگیریم نگذاریم هر چند
لشکریان نوابصاحب در راندن آنها سعی میکردند سودے نداشت که سواری حضرت در رسید
و معلوم شد که معامله چیست فرمودند با ایشان سروکار مدارید بحال خود بگذارید دست از آنها برداشتند
و بسلامت گذشتند این از اثر توجه حضرت بود که بلا صرف زر رهائی رو نمود ورنه خدا داند کار
بکجا میکشید پیداست که والیهٔ بهوپال چون بدادن زر فرمان نداد راه ندادند و باز گردانیدند ناچار
بحرمان برگردید و بشرف آستان بوس سرور عالم صلی الله علیه وسلم نرسید وقتیکه یکے از زبردستان
این شهر در صدد ایذا و آزار فقیر شد بواسطهٔ یکے اجازت ترک شهر از خدمت حضرت طلبداشتم که
تاب تحمل آن در خود ندیدم چون توقف مصلحت نبود پیشتر از آنکه دستوری حاصل کنم در رفتم در اثنای
راه چنان ادراک میکردم که کسے مرا بپس میگرداند و قدم از پیش بپس می افتاد آخر چند منزل از شهر
پیشتر رفته بخانه برگشتم چون سعادت قدمبوس دریافتم فرمودند رفتن شما مصلحت نبود چگونه میرفتید
یکے از مخلصان حضرت را دختر ده ساله گم شد چون اثرش پدید نیامد قریب مغرب اطلاع بکوتوالی
داده صورت واقعه بخدمت عرض دادند بعد از تاملے ارشاد شد که جاے تردد نیست
انشاء الله تعالی نیم شب دختر داخل خانه میشود آخرش همچنین واقع شد که بوقت مذکور پیاده کوتوالی
دختر را بخانهٔ خودش رسانیده بیان کرد که یکے از پهره داران شاه آباد دروازه او را بکوتوالی حاضر کرد

شرح داد که قریب مغرب دختر منخو است از در شهر بیرون رود بخود گفتم خدا داند بچه ایکیست مبادا بحیران
رود و پامال گردد دستش گرفتم و نزد خود نشاندم که تا کسے از جوبندگان در رسید بدو سپارم چون کسے نرسید
بکوتوالی رسانیدم صبح حضرت فرمودند که این دختر را جنی در قبضهٔ تصرف خود آورده بود چون در دایرهٔ
قطب نتوانست بدر برد و باز گذاشت و در گذشت روزی حضرت بعیادت فقیر که بمرض صعب مبتلا بود
تشریف فرما شدند حافظ کریم بخش را در مکان بیرونی که بعارضهٔ درد گرده از زندگانی ناامید شده بود
ارشاد شد که حافظ کریم بخش حالتے صعب دارد عرض کردم که خادم بدو مصیبتے گرفتارم بمصیبت خود
و هم بمصیبت ایشان که مردم اگر تیمار من میکنند بیکسی ایشان بلاے جانم میشود و اگر بخدمت ایشان
مصروف میشوند تنهائی آشفته بسرم می آرد این حرف در دل حضرت جا کرد هرگاه برخاستند اندکے
سر بالین ایشان مکث فرموده متوجه شده تشریف بردند و مرض بر اثر قدم حضرت رفت هماندم
برخاسته نشستند غیر از ضعف و نقاهت اثرے از رنجوری باقی نبود و تاحال چاق و تندرستند
میفرمودند بتقریب دعا و فاتحه سر قبر نواب صاحب مرحوم میرفتم در اثناے راه ظلمتی گنبدوار معاینه شد
که از زمین سر بفلک میشود دریافتم که جائیست مخصوص براے گور فلانے چندی نگذشت که آن
عیار جفاکار را همانجا خاک کردند مردم ما را از شر و فتنهٔ او پاک نظر حضرت براے بیماران صوری و معنوی
شفا بود چنانکه بیانش گذشت و نیز در مینا مولوی نوابصاحب مهاجر استاد حضرت آمده بحضرت
فرمودند که والدهٔ شما (مراد بانوی خانهٔ خود) از شدت درد زه بیتاب و بیقرار است و التفات شما را امیدوار
حضرت فوراً برخاستند فقیر در رکاب بود حضرت اندرون خانه قدم رنجه فرمودند و بنده بدر
استاد همین که تشریف آوردند فرمودند که فضل الهی ست بنده را از مولانا نوابصاحب یافت شنید
که نظر ایشان شفاست و حرز هر گونه آفت و بلا مریضه باندک توجه آرام گرفت ڈرمنڈ کلکٹر پیلی بهیت
چون کمشنری بریلی یافت و اجنٹی ریاست بنامش قرار گرفت نوابصاحب را پریشانی در اضطراب انداخت

ازینکه بسبب اتصال پرگنهٔ ریاست بضلع مذکور در زمان کلکٹری او میان او و نواب صاحب نزاعی
و پرخاشی واقع بود خود بمکان حضرت آمده پرده از روی کار برداشت و ما فی الضمیر خود را شرح داد
ارشاد شد که بحسب ظاهر باید که در آمیزگاری و پاسداری دقیقهٔ فروگذاشت نشود تا کار از شقاق
بوفاق کشد نواب صاحب فرمان حضرت را بدل و جان گرفتند و بدان کاربند شدند تا کارش
بجای رسید که از مخالفت گذشته مطیع و فرمانبردار نواب صاحب گردید روزی در اثنای راه
از پیش حضرت گذشت یکی از مردم نشان داد که ڈرمینڈ ست که با نواب خلاف دارد نظر
بسویش کرده فرمودند همین ست که دشمن دین ست همین که در بریلی رسید معزول گردید و فرمانی
از گورنمنٹ صادر شد که در قلمرو سرکار روزگار نیابد که با رئیس رامپور پرخاش میگیرد بارها فرمودند
که هر که ازین دار الحرب سر هجرت دارد درنگ نکند که روزی میرسد که کفار راه حرمین شریفین
مسدود نمایند و بر مسلمانان دست جور و بیداد کشایند یکی را از اهل حلیه خطره بخاطر گذشت که دیگران را
بهجرت فرمایند و خود هجرت نمی نمایند همین که این خطره بخاطر گذشت ارشاد شد که انتظار مسند نشینی
نواب صاحب در پیش دارم اگر شریعت استقامت گیرد بهتر ورنه من هم این دیار را میگذارم بعد چندی
ازین سخن داعی اجل را لبیک اجابت گفتند و جمال خود را از دیدهٔ ظاهر بینان نهفتند هرگاه زمان رحلت
قریب رسید نسبت نوحه و فریاد که عادت زنان ست ممانعت فرمودند اما بعض از زنان بفرمان
نابخردی و کوتاه اندیشی از وصیت تجاوز نمودند بیان میکردند که ما در خدمت حضرت حاضر بودیم و
واحوال ایشان را ناظر که حضرت باشارت چشم از نوحه و زاری و گریه و بیقراری منع میفرمودند هرگاه
چشمها میکشودند محرر این سطور که در تجهیز و تکفین و تدفین حاضر و کمربسته بود بچشم خود معاینه نموده که هر دو
انگشت شهادت چنانکه بقاعدهٔ نماز در شهادت بعقد پیوسته بود هزارها مردم در جنازه حاضر و عورات
بر در و بام گریان و ناظر بودند اکثر از هنود هم باگریه و آه همراهی نمودند کودکی صغیر در هجوم برنا و پیر

از پا در افتاد عالمی بر سر او گذشت هرچند پامال گردید اما از اثر برکات حضرت بخیر گذشت
و گزندی بسر مویش نرسید چنانکه هر کس بمعاینه دید بعد از چندی چنانکه حضرت خبر داده
بودند اول در بمبئی بیماری طاعون را رواج و خلقی درین پرده هلاک و تاراج شد و باز راه
حرمین شریفین زادهما الله شرفاً و تعظیماً بنا بر مصلحت خود بند و زائرین مشتاقین را بداغ حرمان
رنجور و دردمند کردند چون مردم بعضی از دیار از زیست بیزار و مرگ را خواستگار آمدند ناچار
در طاعون تخفیف داده راه مسدود را کشادند اما قیود و شرائطی که از زائران هزار یکی تاب
تحمل آن ندارد نهادند هرچند راه باز و تخفیف آغاز نموده اند بارے هر وقت در بند آن بوده اند
که کار بر مسلمانان تنگ و پای ایشان بسنگ آید ۵ گر همین مکتب و همین ملاست ✣
کار طفلان تمام خواهد شد ✣ جناب مولوی محمد امداد حسین صاحب برادر بزرگ حضرت ایشان
حکایت میکردند که روزی پس از ادای فریضهٔ فجر همپای ایشان از در مسجد بر می آمدم
که ایشان از ریگ راه چیزی بر گرفته بدست مبارک پاک کردند و نگاه داشتند پرسیدم چیست
و در دست من سپردند دیدم که نگینه و هم رنگ الماس ست و اسم حضرت خواجه غریب نواز خواجه
معین الدین چشتی قدس سره العزیز در غایت آب و تاب بخطی خوش که خطار خسارهٔ دلبران در برابر
آن جز از خساره فرو شد و از شرم آب و تاب آن غیر از محو ساختن خود با اشک ندامت نگو شد
در کنار دارد و نگاه نظارگیان بحلقهٔ دارم حروف خود همچو دل عشاق در کمند چین گیسو بجرم خطا
گرفتار چون امانت بود پس دادم و دل بحرمان نهادم حضرت پرده از روی کار بر نداشتند
و باز گرفته با خود نگاه داشتند اما من معنی آن را رسیدم و اظهار در هیچ صورت مصلحت ندیدم روزی
تقریباً در خدمت حضرت اتفاق تحقیق افتاد آنچه شنیده بودم در مرتبهٔ تصدیق افتاد در عهد
نواب مشتاق علیخان صاحب بپاس رعایت یکی از هنودان کارفرمایان سرکار حسب منشا

سپه سالار باهم عهد و در باز داشتن قربانی گاو جهد نمودند. اهالی اسلام بجوش تمام صورت حال بخدمت
حضرت شرح داده بجون ریختن معاندین و مفسدین و معاونین مستعد و آماده شدند و چشم در
راه گوش بر آواز رخصت و اجازت بودند و درینکار بغاوت درچه شتاب و تعجیل و بیتابی و اضطرار
می نمودند حضرت ایشان را از تعجیل در همچو امور باز داشته فرمودند که اول حجتے باید پیش نهادن و عرضداشتے
درین خصوص دادن اگر مقبول نیفتد دکار از چاره و تدبیر درگذرد و اختیار باقی نیست همین دور و همین
بزم و همین جام و ساقی ست بعد ازان که درخواست مقبول نگشت و تحمل از اندازه درگذشت اهالی
اسلام گاوان از هرجا که دیدند گرفته دست بقربانی کشادند و از گوشت پارها لقمه در دهان هنود نهادند
و حکام راه فرار پیش گرفتند و هنودان پناه بخانهاے خویش چون قربانی تمام شد و خلق بآرام پیادگان
کوتوالی چند کس را بگناه از راه گرفته در بند کردند و خاطر خود خورسند مسلمانان که از کار خیر یافتند
در پیش حاکم بالا بشتافتند که اگر جان خود را عزیز دارید اسیران بیگناه را بگذارید ناچار فرمان آزادی داد
اما کینه در دل امانت نهاد هر نفس در بند آن بود که حیله بکار برده مسلمانان را بدام کشد ازینرو که بجادله و مقابله
در آمده انتقام مردم بغیر شمشیر سپے برده رجوع بخدمت حضرت کرده خواستند که قاعده نهاده شود
که کار آسان شود و هر یکے در امان گردد حضرت تحریرے پیش حکام فرستادند که هر یکے از فریقین
از معمول قدیم انحراف و بایجاد امر جدید باهم خلاف نکنند اگر بینند که کسے از جانبین عدول
نماست مستحق سزا است چونکه اندرین قاعده آنچه که اندیشه کردند متصور نبود یعنی مراد هنود که
آزادی وغیره بود چهره نکشود بعذر برخاستند و ترمیم بعض الفاظ خواستند حضرت که بانی اقلیم
دانا بودند فرمودند که اگر امان و سلامت منظور ست تغییر و ترمیم در امر مجوزه از امکان دور آخر چار و ناچار
در جلسهٔ عام رؤسا و حکام بر تجویز مسطور مهر و دستخط نموده بدفتر سپردند و غنیمت شمردند فتنه و فساد فرار
گزید و امن و امان قایم گردید بعد از چندے که بپاداش اجراے قربانی سر شورش برداشتند بجایت

بعضے از حکام بناے بتخانه جدید گذاشتند باز جوش اهل اسلام تازه شد کمر تخریب بسته بخدمت
حضرت پیوستند و مترصد فرمان جهاد و ویران ساختن آن بنیاد شدند حضرت همه ایشان را بصبر
و تانی راه نمودند و نگهداشت ضابطه و قانون مجبور فرمودند که اول درخواست ممانعت امر جدید
که بین الفریقین موجب فساد و عناد ست بحاکمان مجاز باید داد بعد ازان هرچه مصلحت وقت باشد
بعمل باید آورد ایشان درخواست پیش ؛ عمل بفکر و اندیش کردند حکام که از جانب اهل اسلام ملالے
بخاطر داشتند حسب مراد هنود حکمے که سراسر خلاف ایشان بود نگاشتند که بناے بتخانه بدستور
قایم جاے خود دائم خواهد بود چون از سعی و کوشش ایشان کارے نکشود بلکه عقدهٔ دیگر در کار افزود
حضرت ایشان اسلامیان را تسکین فرمودند و بتدبیر صوری و همت معنوی توجه نمودند که بچندے از پیشگاه
لفٹنٹ حکمے بتاکید در باب خرابی و ویرانی بتخانهٔ جدید صادر گردید و ممانعت و هدایت شد که در حال
و مآل امرے که موجب برهمی مسلمانان و خلاف ایشان باشد وقوع نگیرد و وجود نه پذیرد و حکام از صدور
این فرمان حیران و از کردار خود پشیمان شده بناے بتخانه را ویران و جمع هنود را ازان پریشان کردند
اثر همت و ظهور کرامت حضرت بر همگنان پدیدار و بر نزدیک و دور آشکار گشت چون تصرفات حضرت
بیشمار و بر هر کس قابل اظهار نیست لاجرم این خاکسار از تخیال درگذشت و این طور را بذکر اندکے
احوال پر ملال واقعهٔ جگر گداز مصیبت طراز آن قطب العارفین مدار المحققین در نوشت. روز بست و هشتم
جمادی الآخره تپ محرقه عارض شد و حدت روز بروز شدت گرفت اگرچه شدت و کرب بکمال بود
اما استقلال و استقامت بحال تا نماز پنجگانه به تیمم با جماعت ادا میکردند و اوراد و وظائف و تلاوت قرآن
بقدر ده پاره بدستور جمله بجاے آوردند و بحالت شدت آهے سرد و اشعار پر درد بر زبان و
اشک از چشمها روان میشد تا آنکه روز دوشنبه پانزدهم ماه مذکور ۱۳۱۱ھ از عشا تلخی سکرات دیدند
و دوم صبح نخستین جام وصال کشیدند سنین عمر شریف مطابق سنین عمر نبوی علیه الصلوة والسلام

له ماده تاریخ وفات
حضرت اقدس [illegible]
[illegible]
و یازده ازان [illegible]
نصبت و سه ساله بود [illegible]
حضرت ایشان [illegible]
دو صد و چهل [illegible]

بشصت و سه رسید و مدت ارشاد و تعلیم و وعظ و تلقین بسی و دو سال کشید اِنَّا لِلّٰہِ وَ اِنَّا اِلَیْہِ
رَاجِعُوْنَ اَلَا اِنَّ اَوْلِیَاءَ اللّٰہِ لَا خَوْفٌ عَلَیْہِمْ وَلَا ھُمْ یَحْزَنُوْنَ ۔ خوشتر اندر جہان
ازین چہ بود کار ۔ دوست بر دوست شد یار بر یار ۔ آن ہمہ اندوہ بود این ہمہ شادی ۔ آن ہمہ
گفتار بود این ہمہ کردار ۔ بعد از تجہیز و تکفین نماز جنازہ در صحن عیدگاہ خواندہ ازین رو کہ بسبب کثرت
ازدحام مردم کہ تخمیناً دوازدہ ہزار بودند جای برای نماز و فاتحہ گردد و در مکان ملو کہ در پس خانقاہ
و پیش روی مسجد کہ وعظگاہ بود حسب وصیت بخلوتخانۂ تراب مثل آفتاب بی نقاب بحجاب جای دادند
بفرمان رضا و تسلیم کہ غیر ازین گریزگاہی و پناہی نیست گردن نہادند از اولاد ایشان کہ بعنایت
الٰہی ہمہ برخوردارند چہار پسر و دو دختر یادگار صاحبزادۂ بزرگ مولوی محمد احسان حسین صاحب
کہ بخدمت حضرت ایشان تحصیل علوم ضروری نمودہ ما بقی را بصحبت شاگردان رشید آن قبلہ
ارباب ایقان تکمیل فرمودند در آن وقت پانزدہ سالہ بودند صاحبزادۂ دوم میان رضوان حسین کہ از دیگران
محبوب تر بودند بعد چندی بدہ سالگی رفاقت پدر بزرگوار خود نمودند صاحبزادۂ سوم میان
مولوی محمد معوان حسین صاحب بفضل الٰہی بصحبت کمل تلامذۂ آنحضرت از تحصیل علوم ظاہریہ
فراغت حاصل کردہ بتکمیل علوم باطنیہ و تدریس علوم ظاہریہ مشغول اند چہارم میان محمد ریحان حسین صاحب
بعنایت الٰہی مصروف بتحصیل کمال نزد اکمل تلامذۂ حضرت ایشان اند حق سبحانہ ہمگنان را از علم و عمر
برخوردار و بر مرادات کامگار فرماید بحرمۃ النبی و آلہ الامجاد باقی آثار کرامت کہ در اثنای انتقال وقوع
افروز حاضرین شدہ چونکہ در اوراق سابقہ اشارت بدان رفتہ مثل پامال شدن طفل صغیر در اقدام
برنا و پیر و سلامت ماندن از گزند و آسیب بحفظ رب قدیر و در عقد بودن انگشتان شہادت بر تختہ
غسل از روی کرامت نیز اینجا بلحاظ تکرار و رعایت اختصار در اینجا نظر انداز شدہ اند اگر تفصیل
تمام احوال از قبیل محال بود لاجرم اکتفا بر ایجاز و اجمال نمودہ و آخر دعوانا ان الحمد للہ رب العالمین

و الصلوۃ والسلام علی خیر خلقہ سید المرسلین والنبیین صاحب علوم الاولین والآخرین
سیدنا محمد و آلہ الطیبین الطاہرین و اصحابہ الہادین الی الدین المبین الی یوم الدین آمین

ضمیمہ در بیان بعضی از اعمال و حرزہای معمول بہ این خاندان فیض نشان بجہت امراض وغیرہ و تجربہا نمودہ

طریق خواندن سورۂ یٰس برای بر آمدن حاجات بانیطور بسیار مفید است اول سہ بار درود شریف
خواندہ لفظ یٰس سہ بار تکرار کند و ہر مبین کہ برسد الحمد للہ رب العالمین تا نستعین بخواند و انگشت
شہادت ایستادہ کردہ تمام کلمات اذان بگوید چون بہ ذٰلِکَ تَقْدِیْرُ الْعَزِیْزِ الْعَلِیْمِ برسد این آیہ را ہفت
بار و یَا قَدِیْرُ یَا عَزِیْزُ یَا عَلِیْمُ ہفت ہفت بار بگوید و چون بہ سَلَامٌ قَوْلًا مِّنْ رَّبٍّ رَّحِیْمٍ برسد ہفت بار
تکرار کند بعد از ان یَا سَلَامُ یَا رَبُّ یَا رَحِیْمُ ہر سہ اسم را ہفت ہفت بار بخواند و چون بہ مثلہم برسد
سہ بار این کلمہ را بگوید بعد از ان تمام سورہ فاتحہ تا اِیَّاکَ نَعْبُدُ وَاِیَّاکَ نَسْتَعِیْنُ خواند باشارہ
انگشت شہادت کلمات اذان خواندہ سورۂ فاتحہ تمام نماید و درود و لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ و یا
وَیَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ وَیَا اَرْحَمَ الرّٰحِمِیْنَ وَلَا اِلٰہَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحٰنَکَ اِنِّیْ کُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ
صد صد بار خواندہ سہ بار درود گفتہ ثواب این بجناب امام ربانی رضی اللہ عنہ بخشیدہ قضای حاجات
خود از جناب الٰہی بواسطۂ این سورہ نماید اگر در میان کار شود بہتر والا تا چہل روز بخواند ہمچنان است

طریق خواندن سورۂ مزمل باین ترتیب کہ بعد نماز فجر یا درمیان عصر و مغرب یا مابین العشائین اول
بخواند یٰاَیُّہَا الْمُزَّمِّلُ بعدہ بخواند زَمِّلْنِیْ زَمِّلْنِیْ بِنَقْدِ رَۃِ الْخَفِیِّ وَاَدْرِکْنِیْ فِیْ قَضَاءِ
حَاجَتِیْ یَا اَحْمَدُ چہل و یکبار و اگر عمل تمام سورہ خواند تمام موکل کہ نوشتہ میشود باین طور بخواند یٰاَیُّہَا
الْمُزَّمِّلُ یَا اللّٰہُ یَا اِسْرَافِیْلُ یَا سَمُوْطِیْنَا بِحَقِّ یَا اللّٰہُ [illegible] یَا جِبْرَئِیْلُ پس بگوید
ذِکْرُ اللَّیْلِ تا آخر سورہ وقتیکہ بہ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ برسد تا وَکِیْلًا یازدہ بار این کلمہ را بخواند
و چون بکلمۂ [illegible] برسد یَا عَزِیْزُ یَا وَھَّابُ پانصد بار بخواند و سورہ را تمام کند و اول و آخر درود شریف

چهل وهفت بار بخواند همین طور سوره را چهل بار بخواند وهیچگونه گاهی طلب حاجت
از کسی نخواهد جز از جناب کبریا او سبحانه بانصرام رسانده باشد وآنچه برای دردسر مفید ترست
آنست که عازم دست خود بر سر جمع نهاده بگوید بِسْمِ اللّٰهِ خَیْرِ الْاَسْمَاءِ بِسْمِ اللّٰهِ رَبِّ (وظیفه خوانند ۱۲)
الْاَرْضِ وَرَبِّ السَّمَاءِ بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِیْ اِسْمُهٗ بَرَکَةٌ وَّشِفَاءٌ بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِیْ بِیَدِهِ الشِّفَاءُ
بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِیْ لَا یَضُرُّ مَعَ اسْمِهٖ شَیْءٌ فِی الْاَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ
تکرار کند این اسم سه مرتبه یا هفت بار تسکین خواهد شد واین کتاب بسم الله الرحمن الرحیم ه ن الکتاب
من محمد رسول رب العالمین الی من طرق الدار من العمار والزوار والسائحین الا
طارقا یطرق بخیر یا رحمن اما بعد فان لنا ولکم فی الحق سعة فان تک عاشقا مولعا او فاجرا
مقتحما او داعیا حقا مبطلا هذا کتاب الله ینطق علینا وعلیکم بالحق انا کنا نستنسخ
ما کنتم تعملون ورسلنا یکتبون ما تمکرون اترکوا صاحب کتابی هذا وانطلقوا الی
عبدة الاصنام والی من یزعم ان مع الله الها آخر لا اله الا هو کل شیء هالک الا وجهه
له الحکم والیه ترجعون تغلبون حم لا ینصرون حمعسق تفرق اعداء الله وبلغت حجة
الله ولا قوة الا بالله فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم برای دفع جن نوشته در گردن
مریض آویزان کند حق سبحانه تعالی او را شفا خواهد داد وجهت بردهٔ گریخته بیار قفل آهنی
بدان قفل بست و یکبار سوره فاتحه بخواند باسم او قفل بزند و دیگ نو آورده در دیگ انداخته و
آسیب [illegible] وزیرا و آتش کنند تمام روز حاضر خواهد شد ان شاء الله تعالی
واین رباعی برای هر حاجت که داشته باشد بعد هر نماز شصت مرتبه خواند روا گردد ان شاء الله تعالی
رباعی ای زلف سیاه تو بلای دل من * وی لعل لبت گره گشای دل من * من دل
ندهم بکس برای دل تو * تو دل ندهی بکس برای دل من * و برای حبس بول در حائط وحیاة نوشته
سنگ شانه ۱۲

مریض را بنوشانند کشاده گردد وبست الجبال بسا فکانت هباء منبثا وحملت الارض
والجبال فدکتا دکة واحدة وایضا مثل اوست این آیه واذا استسقی موسی لقومه
فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت منه اثنتا عشرة عینا وایضا این آیه قل کونوا حجارة
او حدیدا او خلقا مما یکبر فی صدورکم فسیقولون من یعیدنا قل الذی
فطرکم اول مرة فسینغضون الیك رؤسهم ویقولون متی هو قل عسی ان یکون
قریبا وهمچنان است سوره تکاثر وایضا برای حبس بول مفید است این آیه ففتحنا ابواب السماء بماء
منهمر وفجرنا الارض عیونا فالتقی الماء علی امر قد قدر نوشته در گردن بیاویزد و برای سلس
بول و ترف دم وحیض مفرط و رعاف والم وغیره این آیات را نوشته مریض را بنوشانند بشود بسم الله
الرحمن الرحیم قیل یا ارض ابلعی ماءك ویا سماء اقلعی وغیض الماء وقضی الامر قل ارایتم
ان اصبح ماؤکم غورا فمن یاتیکم بماء معین برای بدخونی کودک نوشته در گردن بیاویزد بسم الله
الرحمن الرحیم ولبثوا فی کهفهم ثلاث مائة سنین وازدادوا تسعا یومئذ یتبعون
الداعی لا عوج له وخشعت الاصوات للرحمن فلا تسمع الا همسا برای زخم چشم بر چند گره
زده چوب سه مرتبه کلمه اَلْاِسْلَامُ حَقٌّ وَّالْکُفْرُ بَاطِلٌ خوانده بدمد و در آتش انداخته دخان او
بمریض برساند و برای چیچک هفت برنج مسلم گرفته بر هر برنج هفت مرتبه سوره کوثر خوانده اول
و آخر درود سه بار بخواند وطفل را بخوراند و برای دفع جا رسیده سوره کوثر هفت مرتبه بر خاک قبر کهنه (همسایه بد ۱۲)
از هفت قبر برداشته بر هر یک جدا جدا دم کرده در پارچه بسته جای بنیداز که جا رسیده در آنجا
کسی نکند بر در شنبه و برای دردسر بنویسد بر سر مریض یا باسط مرض دفع خواهد شد ان شاء الله
واگر کسی از کسی ناراض شده باشد ومیخواهد که راضی شود بخواند اسم یا ودود هر روز هزار بار و
اول و آخرش درود شریف یازده بار بفضل الهی راضی خواهد شد و برای دفع حاجت و احضار غائب

وشفاء مریض بخواند سورهٔ فاتحه چهل و یکبار درمیان سنت فجر و فرض و برای گزیدن کلب
مجنون که می ترسد بر او از جنون بنویسد بر چهل کسره نان انهم یکیدون کیدا واکید کیدا
فمهل الکافرین امهلهم رویدا و بخوراند هر روز یک کسره معضوض را از آن که برای (سگ گزیده را)
مذکور برای حفظ طفل از جمیع آفات بنویسد این دعا را و بر گردن او آویزان کند بسم الله
الرحمن الرحیم اعوذ بکلمات الله التامة من شر کل شیطان وهامة و عین
لامة تحصنت بحصن الف الف لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم هر کس که مترسد از
سلطان بگوید کهیعص کفیت و بند کند مقابل هر حرف انگشت دست راست حمعسق حمیت
و بند کند انگشت دست چپ مقابل هر حرف پس بکشاید هر دو دست را و بروی آنکس که مترسد
از دو برای جمیع امراض این شش آیات که مسمی بآیات شفا اند در کاسه چینی یا غیر آن نوشته با آب محو کرده
بمریض بنوشاند تا سه روز یا هفت روز شفا خواهد یافت انشاء الله تعالی بسم الله الرحمن الرحیم
ویشف صدور قوم مومنین وشفاء لما فی الصدور ویخرج من بطونها شراب مختلف الوانه
فیه شفاء للناس وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمومنین واذا مرضت فهو
یشفین قل هو للذین امنوا هدی وشفاء این شش آیه است در قرآن مجید که نافع تام است برای
سحر و حرزیست عظیم از شیاطین و لصوص و سباع نوشته و شسته مسحور را خوراند یا خوانده بدمد (در دیگران)
یا مریض را بخواندن امر نماید که او خود بخواند هر که این آیتها یکبار صبح و یکبار شام بخواند در امن الهی
باشد و هیچ اسمی و دعای بر وی رجعت نخواند کرد و از شر شیطان و بدخواهان ایمن بود آیاتها این
چهار آیات از اول سورهٔ بقره و آیة الکرسی و دو آیه بعد آیة الکرسی تا خالدون و سه آیه از آخر سورهٔ
بقره لله ما فی السموات وما فی الارض الخ و سه آیه از سورهٔ اعراف ان ربکم الله الذی الی
المحسنین و آخر بنی اسرائیل قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن الخ و ده آیات من اول الصافات

الی لازب و آیات من سورة الرحمن یا معشر الجن الی تنتصران و آخر الحشر
لو انزلنا الخ و آیات من قل اوحی الی و انه تعالی الی شططا این آیتها مسمی است
بثلث و ثلثین آیه و بعضی زیاده میکنند بر آیتها سورهٔ فاتحه و قل یا ایها الکافرون و قل
هو الله احد و المعوذتین و میگیرند از اول سورهٔ جن قل اوحی الی شططا و برای مرض چیچک
در آنوقت که ظاهر شود بگیرند تارهای نیلگون بعدد کلمات تکذبان که در رحمن است بخوانند
سورهٔ مذکوره را هرگاه که به فبای الاء ربکما تکذبان برسد دم کند بر آن خیط (رشته) و گره دهد حتی که سوره
باتمام رسد پس بسته کنند در گردن صبی الله تعالی از این مرض عافیت خواهد داد انشاء الله تعالی
فوائد اسمای اصحاب کهف برای امان از غرق و حرق و سرق و غارت و غیر ذلک از امراض
و حاجات یعنی نوشته کنند اسمای ایشان در مکان یا در کشتی یا در متاع بنهد در امان الهی باشد
بسم الله الرحمن الرحیم الهی بحرمة یملیخا مکسلمینا کشفوطط تبیونس اذرفطیونس
کشافطیونس یوانس بوس و کلبهم قطمیر و علی الله قصد السبیل ومنها جائر
و برای دفع حاجت بگوید یا بدیع العجائب بالخیر یا بدیع یکهزار و دو صد بار دوازده روز
حق سبحانه و تعالی روا خواهد کرد حاجت تو از فضل و کرم خود و ایضاً از برای قضای حاجات
غم افزا باید که چهار رکعت نماز باین طریق ادا نماید که بخواند بعد از فاتحه در رکعت اولی لا اله
الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین فاستجبنا له ونجیناه من الغم وکذلک
ننجی المومنین صد مرتبه و در رکعت ثانیه رب انی مسنی الضر وانت ارحم الراحمین
صد بار و در رکعت سوم وافوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد صد بار و در رکعت
چهارم وقالوا حسبنا الله ونعم الوکیل صد بار پس سلام بدهد و بگوید رب انی مغلوب
فانتصر صد بار برای نزول شیاطین در خانها که در خانه سنگها میزنند بخوانند این آیه انهم

نکبند و ن کیگ اتا د بل ابر چهار میخ آهنی بر هر یک بست و پنج بار خوانده دفن کند هر یک در یک گوشه
از آن خانه و ایضاً اسمای اصحاب کهف را نوشته بر چهار طرف خانه چسپانند برای علاج عقیمه
بنویسد بر پوست آهو به آب گلاب و زعفران این آیه شریفه را وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا تا جَمِيْعًا و بر کمر بسته
کند حمل گیرد انشاء الله تعالیٰ و ایضاً بخوانند بر چهل دانه لونگ آیه اَوْ كَظُلُمَاتٍ تا فَوْقٍ بر هر یک لونگ
هفت مرتبه پس بخورد آن را یک یک هر روز و ابتدا کند از اول روز انقطاع حیض بعد غسل و شوهر
در آن ایام با زوجه در خلوت رفته باشد برای حفظ جنین در شکم مادر بگیرد چهل و یک تار معصفر بقدر
قامت آن زن و این آیه شریفه وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ تا مُحْسِنُوْنَ هفت مرتبه دم نماید و
با هر بار که نفث کند خیط را یک عقده بدهد و بر کمر زن بندد و برای درد زه بنویسد بر پارچه کاغذ
این آیه وَاَلْقَتْ مَا فِيْهَا وَتَخَلَّتْ وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ اِهْيًا اَشْرَاهِيًا و در پارچه پاک
دوخته بر فخذ چپ زن بسته کند بسهولت تولد نماید انشاء الله تعالیٰ و برای زنیکه نمی زاید مگر دختر
بنویسد قبل از گذشتن سه ماه از مدت حمل بر رق غزاله به آب گلاب و زعفران این آیه شریفه اَللّٰهُ
يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى وَمَا تَغِيْضُ الْاَرْحَامُ تا الْمُتَعَالِ و آیه یا زکریا تا سمیا پس بنویسد
بحق مریم و عیسی ابنا صالحا طویل العمر بحق محمد صلی الله علیه وسلم و بر کمر بندد الله تعالیٰ
او را فرزند نرینه روزی گرداند انشاء الله تعالیٰ و برای زنیکه حامله نمیشود بنویسد اسم یا مبدی
بر سه پارچه کاغذ از اول ماه تا سه روز یک یک بخورد و آیه اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى تا مُتَعَال
نوشته در کمر بندد از فضل الٰهی بارگیرد و برای زنیکه پسرش زنده نمی ماند بگیرد اجوائن و فلفل اسود
بخواند بر هردو قریب ظهر در روز دوشنبه سوره والشمس چهل مرتبه و باید که هر بار ابتدا و اختتام
سوره بر درود شریف نماید پس بخورد و او را اندک اندک از اول ظهور حمل تا آخر روز بر بدن صبی از شیر هم
گرداند انشاء الله تعالیٰ و ایضاً برای آن زن که نمیزاید مگر انثی بکشد با انگشت شهادت بر شکم آن

دائره وار هفتاد مرتبه و با هر بار که انگشت میگرداند بگوید یا متین و برای آنکس که عاجز شوند
اطبا از مرض او بنویسد در کاسه چینی ابیض یا پیاله دیگر یَا حَيُّ حِيْنَ لَا حَيَّ فِيْ دَيْمُوْمَةِ مُلْكِهٖ
وَبَقَائِهٖ يَا حَيُّ و نزد بعضی زیاده کنند بر او سوره فاتحه پس محو کنند آن را به آب و بنوشانند مریض را تا به چهل
روز نوشته در عمل آرد شفا یابد انشاء الله تعالیٰ و برای گم شدن چیزی بگوید یا حفیظ یکصد نوزده بار
بی کم و بیش پس بخواند همین مقدار يَا بُنَيَّ اِنَّهَا اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِيْ
صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمٰوٰتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللّٰهُ انشاء الله تعالیٰ پیدا خواهد شد برای
تپ و لرزه بنویسد بسم الله الرحمن الرحیم براءة من الله العزیز الحکیم الی ام ملدم التی تاکل
اللحم وتشرب الدم وتهشم العظم اما بعد یا ام ملدم ان کنت مومنة فبحق
محمد صلی الله علیه وسلم وان کنت یهودیة فبحق موسی الکلیم علیه السلام
وان کنت نصرانیة فبحق المسیح عیسی بن مریم علیهما السلام ان لا اکلت لفلان
بن فلانة لحما ولا شربت له دما ولا هشمت له عظما وتحولی عنه الی من
اتخذ مع الله الها اخر لا اله الا هو العزیز الحکیم والا فانت بریئة من الله تعالیٰ
والله تعالیٰ بریٔ منک وحسبنا الله ونعم الوکیل ولا حول ولا قوة الا بالله العلی
العظیم وصلی الله تعالیٰ علی سیدنا محمد وآله واصحابه اجمعین و ایضاً بجهت حمی
مجرب کهیعص ذکر رحمة ربک عبده زکریا تا شقیا و بر مریض بسته کند و آیه
قلنا یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم نوشته بنوشاند و برای خنازیر بگیرد تسمه
چرم پخته بقدر قامت مریض گره دهد او را چهل و یک گره و بر هر گره وقت گره دادن بگوید بسم الله
الرحمن الرحیم اَعُوْذُ بِعِزَّةِ اللّٰهِ وَقُوَّةِ اللّٰهِ وَعَظَمَةِ اللّٰهِ وَبُرْهَانِ اللّٰهِ وَسُلْطَانِ اللّٰهِ وَكَنَفِ اللّٰهِ
وَجِوَارِ اللّٰهِ وَاَمَانِ اللّٰهِ وَحِرْزِ اللّٰهِ وَصُنْعِ اللّٰهِ وَكِبْرِيَاءِ اللّٰهِ وَنَظَرِ اللّٰهِ وَبَهَاءِ اللّٰهِ وَجَلَالِ اللّٰهِ

دگمال اللّٰہ لا الٰہ الا اللّٰہ محمد رسول اللّٰہ من شر ما اجد پس پف کند در آن چرم و گرہ بدہد تا کہ عدد مذکور تمام گردد پس در گردن مریض آویزان کند بہ شود ان شاء اللّٰہ تعالیٰ و برائے ضعف بصر سہ مرتبہ بخواند بعد ہر نماز فرض فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ دوم کند بر چشم و برائے مرض مرگی بگیرد یک تختی از مس پس کندہ کند براو در اول ساعت روز یکشنبہ در یکطرف یا قَهَّارُ أَنْتَ الَّذِي لَا يُطَاقُ انْتِقَامُهُ و در طرف آخر يَا مُذِلَّ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ بِقَهْرِ عَزِيزِ سُلْطَانِهِ يَا مُذِلُّ و در گردن آویزان کند شفا یابد ان شاء اللّٰہ تعالیٰ اسم اعظم برائے شفائے مریض خواندہ براو بدمد یا نوشتہ بہ بندد یا شستہ بنوشاند و آن اینست اللّٰہ اکبر دہ بار بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحیم فرد حی قیوم عدل حکم قدوس الَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ نوزدہ بار ہر مرتبہ با تسمیہ بخواند ایضاً ہمان طریقہ برائے دفع سحر و نظر بد اثر بیرونی اللّٰہ اکبر دہ بار بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحیم فرد حی قیوم عدل حکم قدوس حَسْبُنَا اللّٰہ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ نوزدہ بار برائے موافقت زن و شوہر در روز دوشنبہ ابتدائے ماہ در ساعت نخستین بعرق ثمر توت سیاہ یا سفید بر پوست بارنگ آہو بانیطور نویسد واعتصموا بحبل اللّٰہ جمیعا ولا تفرقوا واذکروا نعمة اللّٰہ علیکم اذ کنتم اعداء فالف بین قلوبکم فاصبحتم بنعمته اخوانا وکنتم علی شفا حفرة من النار فانقذکم منها کذلک یبین اللّٰہ لکم آیاته لعلکم تهتدون ولتکن منکم امة یدعون الی الخیر ویامرون بالمعروف وینهون عن المنکر واولئک هم المفلحون ولا تکونوا کالذین تفرقوا واختلفوا من بعد ما جاءهم البینات واولئک لهم عذاب عظیم یا مقلب القلوب الف بین قلب زید بن عمرو وفاطمه وبین قلب عائشة بنت خالد وخدیجة نزد طالب زوجہ باشد یا زوج بماند ہفت کاف برائے حب و تسخیر بست و یکبار

ہر روز خواندہ باشد اللّٰہ الکافی وقصدت الکافی ووجدت الکافی وکفانی الکافی ونعم الکافی وهو الکافی ولله الحمد اول و آخر یازدہ یازدہ بار درود شریف بخواند

شجرہ نقشبندیہ مجددیہ منظومہ

بحق سید عالم محمد اشرف انسان
بسلطان بایزید ہادی آن بوالحسن رہبر
علی و خواجہ بابا پس کلال آن سید حق بین
بخواجہ زاہد و درویش حضرت خواجگی ہشیار
بمظہر جان جانان و بقطب عصر عبداللّٰہ
بحضرت مرشدم حافظ عنایت اللّٰہ ربانی

بصدیق افضل است یار و دیگر آن سلمان
بخواجہ بوعلی و غوث دوران یوسف مسعود
بہاؤ الدین شہ مشکلکشا خواجہ علاؤالدین
بخواجہ باقی باللّٰہ با احمد مرشد عالم
جناب شہ سعید و حضرت احمد سعید آگاہ
چنان سوزان الٰہی از تجلی جسم و جانم را

بقاسم پور صدیق و بجعفر پارہ حیدر
بعبد الخالق مرشد بخواجہ عارف محمود
بحق خواجہ یعقوب و عبید اللّٰہ احرار
بمعصوم و بسیف الدین شہ نور محمد ہم
بمولانا ارشاد حسین آن قطب حقانی
نیابد در درونم مرشدم ہیچ استخوانم را

شجرۂ عالیہ حضرات نقشبندیہ مجددیہ قدس اللّٰہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	مقام مزار
الٰہی بحرمت شفیع المذنبین رحمۃ للعالمین محمد رسول اللّٰہ صلی اللّٰہ تعالیٰ علیہ وسلم	عام الفیل بعد پنجاہ و پنج سال	۱۲ ربیع الاول سنہ ۱۱ھ	مدینہ منورہ حجرہ صدیقہ
الٰہی بحرمت خلیفہ رسول اللّٰہ صلی اللّٰہ تعالیٰ علیہ وسلم حضرت ابوبکر صدیق رضی اللّٰہ تعالیٰ عنہ	بعد عام الفیل دو سال و چہار ماہ	۲۲ جمادی الآخر سنہ ۱۳ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت صحابی رسول اللّٰہ صلی اللّٰہ تعالیٰ علیہ وسلم حضرت سلمان فارسی رضی اللّٰہ تعالیٰ عنہ	عمر ۲۵۰ یا ۳۵۰ سال	۱۰ رجب سنہ ۳۳ھ	شہر مدائن
الٰہی بحرمت حضرت قاسم بن محمد بن ابی بکر الصدیق رضی اللّٰہ تعالیٰ عنہم	عمر زائد از یکصد سال	۲۴ جمادی الاولی سنہ ۱۰۱ھ	درمیان مکہ مکرمہ و مدینہ منورہ
الٰہی بحرمت حضرت امام جعفر صادق رضی اللّٰہ تعالیٰ عنہ	۸ رمضان سنہ ۸۰ھ	۱۵ رجب سنہ ۱۴۸ھ	بقیع قبہ اہل بیت
الٰہی بحرمت حضرت شیخ ابو یزید بسطامی رضی اللّٰہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۱۳۶ھ	۱۵ شعبان سنہ ۲۶۱ھ	شہر بسطام ملک فارس

شجرۂ عالیہ حضرات نقشبندیہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ابوالحسن خرقانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر شریف ۷۳ سال	۱۰ محرم ۴۲۵ھ	خرقان متعلقات بسطام
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ابوعلی فارمدی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۴۳۴ھ	۴ ربیع الاول ۴۷۷ھ	طوس عرف مشہد
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ابو یوسف ہمدانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۴۴۰ھ	۲۷ رجب ۵۳۵ھ	موضع مرو ملک فارس
الٰہی بحرمت خواجہ جہان حضرت خواجہ عبدالخالق غجدوانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۱۲ ربیع الاول ۵۷۵ھ	قصبہ غجدوان ۶ میل از بخارا
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ عارف ریوگری رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	یکم شوال ۶۱۶ھ	موضع ریوگر ۶ میل از بخارا
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ محمود انجیر فغنوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۱۷ ربیع الاول ۷۱۵ھ	موضع انجیر فغنی ۳ میل از بخارا
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ عزیزان علی رامیتنی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۲۸ رمضان ۷۲۱ھ	شہر خوارزم از ملک فارس
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ محمد بابا سماسی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۱۰ جمادی الآخرہ ۷۵۵ھ	موضع سماس ۳ میل از بخارا
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ سید امیر کلال رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۱۵ جمادی الآخرہ ۷۷۲ھ	موضع سوخار ۲ میل از رامیتن
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ خواجگان پیر پیران امام الطریقہ غوث الخلق والخلیقہ حضرت بہاؤالدین نقشبند بخاری رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۷۱۷ھ یا ۷۱۸ھ	۳ ربیع الاول ۷۹۱ھ	قصبہ عارفان ۳ میل از بخارا
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ علاؤالدین عطار رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۲۰ رجب ۸۰۲ھ	موضع توچغانیان از ملک ماوراءالنہر
الٰہی بحرمت حضرت مولانا یعقوب چرخی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۵ صفر ۸۵۱ھ	موضع ہلغتو ریہ متعلقہ حصار ملک ماوراءالنہر
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ عبیداللہ احرار رضی اللہ تعالیٰ عنہ	رمضان ۸۰۶ھ	۲۹ ربیع الاول ۸۹۵ھ	شہر سمرقند
الٰہی بحرمت حضرت مولانا زاہد رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	یکم ربیع الاول ۹۳۶ھ	موضع وخش از ملک حصار
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ درویش محمد رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۱۹ محرم ۹۷۰ھ	موضع اسفرار از شہر سبز ملک ماوراءالنہر
الٰہی بحرمت حضرت مولانا خواجگی امکنگی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۹۱۸ھ	۲۲ شعبان ۱۰۰۸ھ	قصبہ امکنگ ۳ میل از بخارا
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ محمد باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۹۷۱ھ یا ۹۷۲ھ	۲۵ جمادی الآخرہ ۱۰۱۲ھ	بیرون شہر دہلی اجمیری دروازہ
الٰہی بحرمت امام ربانی مجدد الف ثانی امام الطریقہ حضرت شیخ احمد فاروقی سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۹۷۱ھ	۲۸ صفر ۱۰۳۴ھ	روضہ متصل سرہند ملک پنجاب

شجرۂ عالیہ حضرات نقشبندیہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت قطب ارشاد قیوم عروۃ الوثقیٰ حضرت خواجہ محمد معصوم مجددی سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۱ شوال ۱۰۰۷ھ	۹ ربیع الاول ۱۰۷۹ھ	روضہ متصل سرہند
الٰہی بحرمت سلطان الاولیاء حضرت شیخ سیف الدین مجددی سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۰۴۹ھ	۲۰ جمادی الاولیٰ ۱۰۹۶ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت سید نور محمد بدایونی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۔	۱۱ ذیقعدہ ۱۱۳۵ھ	بیرون موضع غیاث پور متعلق بدایون
الٰہی بحرمت قیم طریقہ احمدیہ محیی سنن نبویہ شمس الدین حبیب اللہ حضرت مرزا جان جاناں مظہر شہید علوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۱ رمضان ۱۱۱۱ھ	۱۰ محرم الحرام ۱۱۹۵ھ	شہر دہلی خانقاہ حضرت غلام علی شاہ صاحب
الٰہی بحرمت مجدد مائۃ الثالث عشر نائب خیر البشر خلیفہ خدا مروج شریعت مصطفیٰ حضرت مولانا عبداللہ المعروف شاہ غلام علی علوی دہلوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۱۵۸ھ	۲۲ صفر ۱۲۴۰ھ	خانقاہ خود دہلی
الٰہی بحرمت قیوم زمان قطب جہان غوث اوان محبوب رب حمید حضرت شاہ ابوسعید مجددی دہلوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۲ ذیقعدہ ۱۱۹۶ھ	یکم شوال ۱۲۵۰ھ	خانقاہ مذکور بالا
الٰہی بحرمت غوث اوان قطب دوران حضرت شاہ احمد سعید مجددی دہلوی ثم المدنی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	یکم ربیع الثانی ۱۲۱۷ھ	۲ ربیع الاول ۱۲۷۷ھ	بقیع مدینہ منورہ متصل قبہ حضرت عثمان
الٰہی بحرمت محبوب رحمٰن قطب المحققین زبدۃ المدققین العارفین حضرت مولانا مولوی محمد حسن شاہ حسین مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۲۴۸ھ	۱۵ جمادی الآخرہ ۱۳۱۱ھ	ریاست رامپور محلہ چاہ شور

بر فقیر حافظ محمد عنایت اللہ خان رحم فرما و بہر دو جہان بعفو و عافیت دار آمین۔

شجرۂ طیبہ حضرات قادریہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت شفیع المذنبین رحمۃ للعالمین محمد رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم	در سلسلہ نقشبندیہ مجددیہ نوشتہ شد		
الٰہی بحرمت خلیفہ رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم حضرت علی مرتضیٰ کرم اللہ تعالیٰ وجہہ	۱۳ رجب بعد واقعہ فیل تیس سال	۲۱ رمضان ۴۰ھ	نجف اشرف
الٰہی بحرمت سبط رسول اللہ حضرت امام حسن رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۵ رمضان ۳ھ	۱۱ ربیع الاول ۴۹ھ	بقیع قبہ اہل بیت
الٰہی بحرمت سبط رسول اللہ حضرت امام حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۴ شعبان ۴ھ	۱۰ محرم ۶۱ھ	مقام کربلا
الٰہی بحرمت حضرت امام زین العابدین رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۵ شعبان ۳۳ھ یا ۳۶ یا ۳۸	۱۸ محرم ۹۴ھ یا ۹۵ھ	بقیع قبہ اہل بیت
الٰہی بحرمت حضرت امام محمد باقر رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۳ صفر ۵۷ھ	۲۳ صفر ۱۱۴ھ	ایضاً

شجرۂ طیبہ حضرات قادریہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت حضرت امام جعفر صادق رضی اللہ تعالیٰ عنہ		درسلسلہ نقشبندیہ مجددیہ مذکور شد	
الٰہی بحرمت حضرت امام موسیٰ کاظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۷۔ صفر سنہ ۱۲۸ھ	۲۵۔ رجب سنہ ۱۸۳ھ	شہر بغداد شریف
الٰہی بحرمت حضرت امام موسیٰ علی رضا رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۷۔ شوال سنہ ۱۵۳ھ	سلخ صفر سنہ ۲۰۳ھ	شہر طوس
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ معروف کرخی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۱۔ ربیع الاول ۱۵۹ھ	۲۔ محرم سنہ ۲۰۰ھ	شہر بغداد شریف
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ سری سقطی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰	۳۔ رمضان سنہ ۲۵۳ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت سید الطائفہ حضرت جنید بغدادی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰	۲۷۔ رجب سنہ ۲۹۷ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت شیخ ابوبکر محمد بن دلف شبلی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۲۴۷ھ	۲۷۔ ذی الحجہ سنہ ۳۳۴ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبدالعزیز بن الحارث تمیمی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰	۱۱۔ ذی الحجہ سنہ ۳۳۲ھ	ملک یمن نزد کوہستان
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبدالواحد بن عبدالعزیز تمیمی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰	جمادی الآخرہ سنہ ۴۲۵ھ	بغداد شریف
الٰہی بحرمت حضرت شیخ ابوالفرح محمد طرطوسی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰	سنہ ۴۴۷ھ	طرطوس
الٰہی بحرمت حضرت شیخ ابوالحسن ہکاری رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۴۰۹ھ	۳۔ محرم سنہ ۴۸۶ھ	بغداد شریف
الٰہی بحرمت حضرت شیخ ابوسعید مخزومی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰	۱۰۔ محرم سنہ ۵۱۳ھ	۰
الٰہی بحرمت قطب ربانی محبوب سبحانی الملم الطریقہ حضرت سید عبدالقادر جیلانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	یکم رمضان سنہ ۴۷۱ھ	۹ یا ۱۱۔ ربیع الثانی سنہ ۵۶۱ھ	بغداد شریف
الٰہی بحرمت حضرت سید عبدالرزاق رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۸۔ ذوالقعدہ سنہ ۵۲۸ھ	رمضان سنہ ۶۰۳ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت سید شرف الدین قتال رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۲۱۔ رمضان سنہ ۶۲۳ھ	۱۱۔ شعبان سنہ ۶۶۱ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت سید عبدالوہاب رضی اللہ تعالےٰ عنہ	۱۴۔ ربیع الثانی سنہ ۶۵۲ھ	۱۸۔ شعبان سنہ ۶۹۹ھ	ینبع ملک عرب
الٰہی بحرمت حضرت سید بہاؤالدین رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر زائد از ۲۰۰ سال	۱۷۔ شوال سنہ ۹۱۳ھ	طوس یا قلعہ بمبئی
الٰہی بحرمت حضرت سید عقیل رضی اللہ تعالےٰ عنہ	۱۴۔ شعبان سنہ ۶۹۹ھ	۱۶۔ رمضان سنہ ۸۴۳ھ	کوفنہ نزد سرحد پنجاب
الٰہی بحرمت حضرت شمس الدین صحرائی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۷۔ رمضان سنہ ۶۹۰ھ	۱۵۔ ربیع الاول سنہ ۸۹۹ھ	صحرای سمرقند

شجرۂ طیبہ حضرات قادریہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت حضرت سید گدا رحمٰن اول رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۱۔ رجب سنہ ۸۱۲ھ	۱۴۔ جمادی الاولیٰ سنہ ۹۰۰ھ	کشمیر نزد مسجد بلند سرخ
الٰہی بحرمت حضرت سید شمس الدین عارف رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۰۔ جمادی الآخرہ سنہ ۸۲۲ھ	۸۔ صفر سنہ ۹۹۴ھ	طبرستان
الٰہی بحرمت حضرت سید گدا رحمٰن ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۲۔ رمضان سنہ ۹۴۶ھ	۱۳۔ ربیع الثانی سنہ ۹[illegible]ھ	خیبر
الٰہی بحرمت حضرت شاہ فضیل رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۴۔ صفر سنہ ۸۴۱ھ	۱۷۔ محرم سنہ ۹۹۹ھ	حیدرآباد سندھ
الٰہی بحرمت حضرت شاہ کمال کیتھلی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۳۔ رجب سنہ ۸۸۹ھ	۱۷۔ جمادی الآخرہ سنہ ۹۸۱ھ	کیتھل از ملتان
الٰہی بحرمت حضرت شاہ سکندر کیتھلی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۴۔ شعبان سنہ ۹۰۳ھ	سنہ ۱۰۲۳ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت امام ربانی مجدد الف ثانی امام الطریقہ حضرت شیخ احمد فاروقی سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	درسلسلۂ نقشبندیہ مجددیہ مرقوم شد		
الٰہی بحرمت خازن الرحمۃ حضرت شیخ محمد سعید سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	شعبان سنہ ۱۰۰۵ھ	۲۷۔ جمادی الآخرہ سنہ ۱۰۷۰ھ	روضہ
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبدالاحد سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۱۰۵۰ھ	۲۷۔ ذی الحجہ سنہ ۱۱۲۷ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت شیخ الشیوخ حضرت شیخ محمد عابد سنامی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۸۔ رمضان سنہ ۱۱۶۰ھ	بیرون دہلی نزد سبزی منڈی
الٰہی بحرمت شمس الدین حبیب اللہ حضرت مرزا جان جاناں مظہر شہید دہلوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	درسلسلۂ نقشبندیہ مجددیہ رقم شد		
الٰہی بحرمت خلیفۂ خدا مروج شریعت مصطفےٰ قطب ارشاد غوث ابدال اوتاد حضرت شاہ غلام علی علوی دہلوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت قیوم زمان قطب دوران حضرت شاہ ابوسعید مجددی دہلوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت قطب جہان محبوب رحمٰن حضرت شاہ احمد سعید مجددی دہلوی ثم المدنی رضی اللہ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت قطب اجل غوث المل ارشادت زبدۃ الکاملین حضرت مولانا و مرشدنا مولوی محمد ارشاد حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
بر فقیر حافظ محمد عنایت اللہ خان رحم فرما و از برکات این اکابر بہرہ وافر عطا کن آمین۔			
شجرۂ قدسیہ حضرات چشتیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم			
الٰہی بحرمت شفیع المذنبین رحمۃ للعالمین حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم	درسلسلۂ نقشبندیہ مجددیہ تحریر شد		

شجرۂ قدسیہ حضرات چشتیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت خلیفۂ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم امیرالمومنین علی مرتضیٰ کرم اللہ تعالیٰ وجہہ	درسلسلۂ	قادریہ مجددیہ	تحریر شد
الٰہی بحرمت خیر التابعین حضرت حسن بصری رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۲۱ھ	۵۔ رجب سنہ ۱۱۰ھ	شہر بصرہ
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ عبدالواحد بن زید رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۲۷۔ صفر سنہ ۱۷۶ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ فضیل بن عیاض رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۳۔ ربیع الاول سنہ ۱۸۷ھ	مکہ معظمہ مقبرہ معلی
الٰہی بحرمت حضرت سلطان ابراہیم بن ادہم رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر شریف ۱۰۲ سال	۲۸۔ جمادی الاولیٰ سنہ ۱۶۱ھ	قلعہ سوقین ساحلی بحر روم
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ حذیفہ مرعشی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۴۔ شوال سنہ ۲۷۶ھ	
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ امین الدین ہبیرہ بصری رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر شریف ۱۰۸ یا ۱۲۰ سال	۷۔ شوال سنہ ۲۸۷ھ	بصرہ
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ابو ابراہیم اسحٰق علوی دینوری رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۴۔ محرم سنہ ۲۹۹ھ	
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ابو اسحٰق شامی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۴۔ ربیع الثانی سنہ ۳۲۹ھ	عکہ ملک شام
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ابو احمد ابدال چشتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۳۔ جمادی الآخر سنہ ۲۶۰ھ	یکم جمادی الآخرہ سنہ ۳۵۵ھ	قصبۂ چشت
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ابو محمد چشتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۳۳۱ھ	۱۴۔ ربیع الاول سنہ ۴۱۱ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ ناصرالدین ابو یوسف چشتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۴۔ ربیع الثانی سنہ ۴۵۹ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ قطب الدین مودود چشتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۴۳۰ھ	یکم رجب سنہ ۵۲۷ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ شریف زندنی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر شریف ۱۲۰ سال	۶۔ رجب سنہ ۶۱۲ھ	قنوج
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ عثمان ہارونی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر شریف ۹۱ سال	۱۴۔ شوال سنہ ۶۱۷ھ	مکہ معظمہ دروازہ مکہ شریف محمد بن عون
الٰہی بحرمت قطب ہندوستان امام الطریقت حضرت خواجہ معین الدین حسن سنجری چشتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۵۳۷ھ	۶۔ رجب سنہ ۶۳۳ھ	اجمیر شریف
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ قطب الدین بختیار کاکی اوشی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر شریف ۵۲ سال	۱۴۔ ربیع الاول سنہ ۶۳۴ھ	قصبۂ مہرولی عرف قطب صاحب
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ فریدالدین شکر گنج رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۵۔ محرم سنہ ۶۶۴ھ	قصبۂ پاکپٹن
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ مخدوم علی صابر رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۳۔ ربیع الاول سنہ ۶۹۰ھ	قصبۂ کلیر

شجرۂ قدسیہ حضرات چشتیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ شمس الدین ترک پانی پتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۹۔ شعبان سنہ ۷۱۵ھ	قصبۂ پانی پت
الٰہی بحرمت حضرت شیخ جلال الدین پانی پتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۳۔ ربیع الاول سنہ ۷۶۵ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبدالحق ردولوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		سنہ ۸۳۶ھ	قصبۂ ردولی
الٰہی بحرمت حضرت شیخ احمد عارف رضی اللہ تعالیٰ عنہ	عمر شریف ۸۴ سال	۱۷۔ صفر سنہ ۸۵۹ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت شیخ محمد بن عارف رضی اللہ تعالیٰ عنہما		۲۶۔ ربیع الثانی سنہ ۸۷۴ھ	لکھنؤ
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبدالقدوس گنگوہی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۲۳۔ جمادی الآخر سنہ ۹۴۵ھ	قصبۂ گنگوہ
الٰہی بحرمت حضرت شیخ رکن الدین گنگوہی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۴۔ شوال سنہ ۹۸۳ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت مخدوم عبدالاحد سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۹۲۷ھ	۲۷۔ رجب سنہ ۱۰۰۷ھ	بیرون سرہند
الٰہی بحرمت امام ربانی مجدد الف ثانی حضرت شیخ احمد سرہندی فاروقی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	درسلسلۂ نقشبندیہ مجددیہ ذکر یافت		
الٰہی بحرمت خازن الرحمۃ حضرت شیخ محمد سعید سرہندی مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	درسلسلۂ قادریہ مجددیہ مذکور شد		
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبدالاحد سرہندی مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت حضرت شیخ محمد عابد سنامی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت شمس الدین حبیب اللہ حضرت مرزا مظہر جان جاناں رضی اللہ تعالیٰ عنہ	درسلسلۂ نقشبندیہ مجددیہ مذکور گشت		
الٰہی بحرمت خلیفہ خاص جناب مصطفےٰ حضرت شاہ غلام علی علوی دہلوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت قیوم زمان حضرت شاہ ابوسعید مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت قطب جہان محبوب رحمٰن حضرت شاہ احمد سعید مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت قطب اجل غوث اکمل حضرت مرشدنا مولوی محمد ارشاد حسین مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
برفقیر حافظ محمد عنایت اللہ خان رحم فرما و غرق دریاے قرب خویش نما آمین۔			

شجرۂ زکیہ حضرات سہروردیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم

شجرۂ زکیہ حضرات سہروردیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت	تاریخ وفات	جائے مزار مبارک
الٰہی بحرمت شفیع المذنبین رحمة للعالمین حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم	درسلسلۂ نقشبندیہ قلمی شد		
الٰہی بحرمت خلیفۂ رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم امیر المومنین علی مرتضیٰ کرم اللہ تعالیٰ وجہہ	درسلسلۂ قادریہ مجددیہ مزبور گشت		
الٰہی بحرمت خیر التابعین حضرت خواجہ حسن بصری رضی اللہ تعالیٰ عنہ	درسلسلۂ چشتیہ مجددیہ تحریر پذیرفت		
الٰہی بحرمت حضرت حبیب عجمی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۳ ربیع الثانی سنہ ۱۵۶ھ	بصرہ
الٰہی بحرمت حضرت داؤد طائی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۲۰ ربیع الاول سنہ ۱۶۵ھ	بغداد شریف
الٰہی بحرمت حضرت خواجہ معروف کرخی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	درسلسلۂ قادریہ مجددیہ نوشتہ شد		
الٰہی بحرمت حضرت شیخ سری سقطی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت سید الطائفہ حضرت جنید بغدادی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ایضاً	
الٰہی بحرمت حضرت ممشاد دینوری رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۴ محرم سنہ ۲۹۹ھ	
الٰہی بحرمت حضرت شیخ احمد اسود دینوری رضی اللہ تعالیٰ عنہ		ذی الحجہ سنہ ۳۴۰ھ	سمرقند
الٰہی بحرمت حضرت شیخ محمد عمویہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ		رجب سنہ ۳۳۰ھ	
الٰہی بحرمت حضرت شیخ قاضی وجیہ الدین عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ		سنہ ۵۶۶ھ	بغداد شریف
الٰہی بحرمت حضرت شیخ ضیاء الدین ابو النجیب عبد القاہر سہروردی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۱۲ جمادی الآخرہ سنہ ۵۶۳ھ	بغداد شریف
الٰہی بحرمت شیخ الشیوخ امام الطریقت حضرت شیخ شہاب الدین عمر سہروردی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	رجب سنہ ۵۳۹ھ	یکم محرم سنہ ۶۳۲ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت شیخ بہاؤ الدین زکریا ملتانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	سنہ ۵۶۶ھ	۷ صفر سنہ ۶۶۱ھ	ملتان
الٰہی بحرمت حضرت شیخ صدر الدین عارف رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۲۳ ذی الحجہ سنہ ۶۸۴ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت شیخ رکن الدین ابو الفتح رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۵ رمضان سنہ ۶۴۹ھ	۱۶ رجب سنہ ۷۳۵ھ	ایضاً
الٰہی بحرمت حضرت مخدوم جہانیاں جہاں گشت حضرت سید جلال الدین رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۱۵ شعبان سنہ ۷۰۷ھ	۱۰ ذی الحجہ سنہ ۷۸۵ھ	اوچہ تابع ملتان
الٰہی بحرمت حضرت سید اجمل بہرائچی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		۲۵ رمضان سنہ ۸۶۴ھ	بہرایچ

غلطنامہ مقامات ارشادیہ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
شجرۂ اول		ہدایت شد محمد	ہدایت شد محمد
〃	۱۵	قطب یزدان	قطب دوران
〃	۱۶	الیشان	ذرالیشان
۲	۷	اصفا	اصغا
〃	۱۵	والتحیات	ومن التحیات
۴	۷	اِلَا	اَلَا
۶	۵	التفانے	التفاتے
۷	۱۲	کبہر	کجہر
۹	۵	قمردارد	قطرہ دارد
〃	۱۳	اکلہا	اکملہا
۱۳	۴	آدم السلا	آدم علیہ السلام
۱۶	۳	لسیان	نسیان
〃	۹۱	اولا	اولیٰ
۱۸	۷	بشر	بیشتر
〃	۸	تعرف	تعرف
〃	۱۵	تحلی	تجلی
〃	۱۶	لااستنار لہ	لااستتار لہ
۲۱	۸	ہرآئینہ	مرآتیہ
۲۴	۱۲	برہان نام ست	برہان تام ست
〃	۱۵	درنیجا	پس درینجا
۲۷	۸	وکدام	وہرکدام
۳۰	۱۰	گذست	گذشت
۳۳	۱۱	النزام	التزام
〃	۱۳	الشریعة	بالشریعة
۳۴	۵	علی ماجہا	علی صاحبہا
〃	۶	ابہاک	انہماک
〃	۹	والامع الغیر	ولامع الغیر
〃	۱۳	دردرسرا	اورا درسرار
〃	۱۴	شرطیتی	شرطینی
〃	۱۸	شکر علیہ	شکر علیہ
۳۵	۹	تنک	تنگ
۳۶	۱۸	غشویہ	حشویہ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۳۷	۶	موج دریجار	موج در بحار
۳۸	۱۰	دائمان	وایمان
۳۹	۲	مالشیام	بالشام
۴۰	۳	سبررابع	سیر رابع
〃	۸	من التبعیٰ	من التبعیٰ
۴۱	۳	درہدایت	وربدایت
۴۲	۲	دربیان ایک ست	دربیان این بیت
〃	۶	علم محی برآید	علم نمی برآید
〃	۱۸	حمورخودرا	صورخودرا
〃	〃	چون وبعضے	چون بربعضے
۴۳	۱۵	کفرت یدین اللہ	کفرت بدین اللہ
〃	۱۶	تلبیح	قبیح
۴۹	۳	ذکرہ ماللہ	ذکرہ او باللہ
۵۰	۱۸	لعبدہ زان	لعبدازان
۶۲	۸	دشت ازانہا	دست ازانہا
〃	۱۵	میرقتید	میرقتید
۶۵	۱۵	دارم	دام
۶۶	۳	بغاوت	بغایت
〃	۹	خیرباقتند	خبریافتند
۶۷	۱۹	دوم صبح نخستین	دوم صبح نخستین
۶۹	۱۵	بواند	بخواند
۷۰	۱۰	اترتو	اترکو
۷۱	۷	سلس بول	سلسل بول
۷۲	۱۲	نخواند کرد	نخواہد کرد
۷۴	۴	فور	نور
۷۵	۱۱	عشمت	ہشمت
〃	۱۸	اعوذ ذو قوہ اللہ	اعوذ بعزة اللہ
۸۰ حاشیہ	۱۴	تواضع	توابع

۱۳ بیان احوال [illegible]

ملنے کا پتہ
رامپور اسٹیٹ محلہ خانقاہ عنایتیہ متصل زیارت شاہ ولی اللہ صاحب فقیر حمایت اللہ خان

شجرۂ زکیۂ حضرات سہروردیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم	تاریخ ولادت شریف	تاریخ وفات شریف	جاے مزار مبارک
الٰہی بحرمت حضرت شیخ بڈھن بہرائچی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		[illegible] شوال	بہرائچ
الٰہی بحرمت حضرت شیخ درویش محمد بن قاسم اودھی رضی اللہ تعالیٰ عنہ		[illegible] ۱۶ محرم	فیض آباد
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبد القدوس گنگوہی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت حضرت شیخ رکن الدین گنگوہی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت حضرت شیخ مخدوم عبد الاحد سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت امام الطریقہ مجدد الف ثانی حضرت شیخ احمد سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت خازن الرحمۃ حضرت شیخ محمد سعید سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت حضرت شیخ عبد الاحد مجددی سرہندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت حضرت شیخ محمد عابد سنامی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت شمس الدین حبیب اللہ حضرت مرزا مظہر جان جاناں علوی دہلوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت خلیفہ خدا مروج شریعت و طریقت مصطفےٰ حضرت شاہ غلام علی علوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت قطب زمان و غوث آوان حضرت شاہ ابو سعید مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت قیوم زمان حضرت شاہ احمد سعید مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			
الٰہی بحرمت قطب جلی غوث اکمل عمدۃ المحققین زبدۃ المدققین حضرت مولوی محمد ارشاد حسین مجددی رضی اللہ تعالیٰ عنہ			

بر فقیر حافظ محمد عنایت اللہ خان رحم فرما و نعمتہاے خود برادتمام کن آمین -

تنبیہ - حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ نسبت باطن درہمہ شعبہاے سلسلہاے چہارگانہ مذکورۂ بالا و در سلسلہاے دیگر مداریہ و قلندریہ وغیرہ علی وجہ التحقیق و الکمال داشتند و ہمچنین اولاد و احفاد و کمل تابعان ایشان نیز قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم ہمہ نسبتہاے مذکورہ حاصل اند لیکن بخوف طوالت درین رسالہ اکتفا بر ذکر چہار سلسلۂ مذکورہ نمودہ شد ہر کرا زیادت تفصیل مطلوب باشد بسوے مقامات مظہری و انوار العارفین و نفحات الانس و رشحات وغیرہ رجوع نماید (تمت)

بعونہ تعالیٰ

اعلان

کوئی صاحب بلا اجازت اس کتاب کے
طبع فرمانے کا قصد نفرمائین بلکہ جس قدر نسخے
مطلوب ہون حسب ذیل پتہ سے طلب فرمائین فقط

قیمت فی جلد علاوہ محصولڈاک (عہ)

المشتہر

محمد حمایت اللہ خان خلف الرشید جناب حضرت حافظ
محمد عنایت اللہ خان صاحب مدظلہ العالی

باہتمام
احقر انام محمد عزیز اللہ خان
مالک مطبع

٣٠٠٤